

**Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»**

м. Краматорськ

8 вересня 2017 року

**Материалы X международной научно-практической конференции
«Стратегии постоянного развития»**

г. Краматорск

8 сентября 2017 года

**Proceedings of X International scientific conference
“Continuous development strategies”**

Kramatorsk

Sep 8, 2017

www.iscience.me

ББК 65.00

УДК 33

М34

М34 Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку». – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – 104 с.

Збірник матеріалів матеріалів X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку». Представлені результати робіт з економічних дисциплін.

Роботи подаються мовою оригіналу. Відповідальність за зміст робіт несуть автори та наукові керівники.

ББК 65.00

УДК 33

Наукова ініціатива «Універсум»

84301, а/с 65, м. Краматорськ, Україна

Тел.: +380671187401

E-mail: mail@iscience.me

Web: www.iscience.me

© Автори робіт, 2017

© Наукова ініціатива «Універсум», 2017

© ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017

Зміст

<i>Aleinikova S.M.</i> TECHNOLOGY PERSONNEL IN PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF CIVIL SERVANTS	5
<i>Bakaj M.M.</i> CONCEPT OF ECONOMIC AND MATHEMATICAL MODELING OF OPTIMIZATION PROCESS OF MANUFACTURING SERVICE	9
<i>Barsuk Y.</i> THE ROLE OF IMPORTABILITY IN PROVIDING HARMONIZATION OF SOCIAL INTERESTS	12
<i>Boyko Y.M.</i> EMPLOYMENT AND UNEMPLOYMENT: MEASURING AND CALCULATION	15
<i>Bykau K., Kahro A.</i> BALANCE AS A FACTOR OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF ORGANIZATIONS	18
<i>Feklistova I.S., Pakulina H.S.</i> IMPROVING THE MECHANISM OF IMPLEMENTATION OF SOCIAL POLICIES AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT SOCIAL INFRASTRUCTURE	22
<i>Gerasimova I.Y.</i> RESOURCES AND COSTS OF HOUSEHOLDS IN DNEPROPETROVSK REGION: ANALYSIS OF STRUCTURE AND STRUCTURAL CHANGES	26
<i>Girman A.</i> AN EFFECTIVE SYSTEM OF LABOR ORGANIZATION IN THE ENTERPRISE (GLOBAL EXPERIENCE)	31
<i>Golovach S.S.</i> THE THEORY OF THE PRODUCTION FUNCTION THROUGH THE LENS OF MATHEMATICS	35
<i>Hapak N.M.</i> SNA AND SECTORS OF INSTITUTIONAL UNITS	39
<i>Khmelnitskaya N.V.</i> IMPROVEMENT OF THE INTERNAL CONTROL SYSTEM, ENSURE THE ACCURACY AND USEFULNESS OF INFORMATION FOR EXTERNAL USERS	42
<i>Lisova O.V., Perevozova D.D.</i> TO THE ISSUE OF INTRODUCTION OF INVESTMENT AND INNOVATION PROJECTS OF ENVIRONMENTAL MODERNIZATION OF THE MAIN MEANS OF GAS TRANSPORT ENTERPRISES	46
<i>Lysetska N.M.</i> RESEARCH INSTITUTE OF FISCAL POLICY UNIVERSITY OF THE STATE FISCAL SERVICE OF UKRAINE	50
<i>Lisak V.Y.</i> INVESTMENTS IN HUMAN CAPITAL AS A DEVELOPMENT OF BUSINESS ECONOMY	54
<i>Nikishyna O.V.</i> INTERACTION PROCESSES OF LOCALIZATION AND GLOBALIZATION OF COMMODITY MARKETS	57
<i>Pakulina A.A., Ievsieiev A.S.</i> IMPROVING THE REGULATION OF INNOVATIVE PROCESSES AND ENHANCING INNOVATION	61
<i>Pakulina H.S., Feklistova I.S.</i> MODELS AND THE MAIN DIRECTIONS OF STATE SOCIAL POLICY	65
<i>Rushchyshyn N.M., Kostak Z.R.</i> CURRENT STATE AND TRENDS OF THE DEVELOPMENT OF THE PAYMENT SYSTEM OF UKRAINE	69
<i>Sedlyar M.O.</i> THEORETICAL AND ECONOMIC BASIS OF THE STRATEGIC DEVELOPMENT OF UKRAINE	72
<i>Stepanenko K.S.</i> MODERN CHALLENGES AND ELECTRONIC CUSTOMS DECLARATION IN THE EURASIAN ECONOMIC UNION	75

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

<i>Storozhuk T.M.</i> THE NEED FOR A NEW MODEL OF FINANCIAL REPORTING	78
<i>Verbytska H.L.</i> HISTORY OF DEVELOPMENT OF STUDY ON THE NATIONAL ECONOMY	80
<i>Vikhrova N.O.</i> DEVELOPMENT OF MANAGEMENT ACCOUNTING AND CONTROLLING IN INTEGRATED MANAGEMENT SYSTEMS	84
<i>Voliak L.R.</i> METHODOLOGICAL APPROACHES TO ENVIRONMENTAL ACCOUNTING OF AGRICULTURAL ENTERPRISES	88
<i>Voronetskaya L.G.</i> THE COMPARATIVE ANALYSIS OF EFFICIENCY OF STATE REGULATION OF LABOR MARKET OF SCIENTISTS IN BELARUS AND OTHER COUNTRIES	92
<i>Yakimovich E.V.</i> ANALYSIS OF LIQUIDITY AND PAYABILITY BY THE EXAMPLE OF BWI-TRANS	96
<i>Yaroshenko O.L.</i> EVALUATION OF THE EXPENDITURE LEVEL OF ENTERPRISES WITH UNDERGROUND GAS STORAGE	100

TECHNOLOGY PERSONNEL IN PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF CIVIL SERVANTS

Aleinikova S.

*Head of Department of technologies of personnel work
State Administration Theory and Practice Research Institute of Academy of Public
Administration*

under the aegis of the President of the Republic of Belarus

PHD

Minks, Belarus

КАДРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ

Алейникова Светлана Михайловна

*Начальник отдела технологий кадровой работы
НИИ теории и практики государственного управления
кандидат социологических наук
Академия управления при Президенте Республики Беларусь
г. Минск, Беларусь*

The article reveals issues related to the application of human resource technologies for the assessment of professional activities and professional development of civil servants.

Key words: civil servants, technology personnel work, professional development, personnel policy, competence.

В статье раскрываются вопросы, связанные с применением кадровых технологий по оценке профессиональной деятельности и профессионального развития государственных служащих.

Ключевые слова: государственные служащие, кадровые технологии, профессиональное развитие, кадровая политика, компетенция.

В общем понимании технология представляет собой набор средств, инструментов и методов, применяемых для достижения поставленной цели либо обеспечения соответствующего процесса.

Кадровые технологии (технологии кадровой работы) применяются в работе кадровых служб и управления персоналом и направлены, как правило, на оценку, профессиональное развитие и повышение эффективности деятельности работников, а также оптимизацию процедур отбора, продвижения и расстановки кадров.

Все виды кадровых технологий находятся в тесной взаимосвязи и применяются в комплексе в рамках конкретного базового теоретического подхода к организации работы кадровых служб по подготовке и оценке руководящих кадров. Применительно к сфере государственного управления в европейской практике наиболее распространенным в настоящее время является компетентностный подход.

Компетентностный подход исходит из принципа сформированности у субъекта ряда профессиональных компетенций, а также наличия в кадровых службах механизмов их регуляции и контроля. Компетенция предполагает наличие у работника специальных знаний, умений и навыков и определяется эмпирическим

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

путем с помощью системы параметров (критериев) оценки. Помимо других оценочных функций, система параметров оценки применяется для определения соответствия уровня профессионального развития государственных служащих их профессиональным компетенциям.

В качестве ключевого параметра оценки чаще всего рассматривается эффективность выполнения работником профессиональных обязанностей и решения им поставленных задач. Инструментами оценки, в зависимости от специфики национального законодательства, могут выступать процедуры аттестации, аккредитации, сертификации, включающие в себя анкетирование, тестирование, экзамен, собеседование, экспертные оценки и др.

По итогам проводимой оценки осуществляется управление профессиональным развитием работников, предусматривающее формирование индивидуальных программ обучения. Само управление профессиональным ростом можно определить как целенаправленное воздействие руководителя и кадровых служб с целью совершенствования компетенций государственных служащих.

Соответственно технологизация всех форм профессионального развития представляет собой процесс рациональной организации деятельности кадровых служб, в ходе которого определяются целевые ориентиры и ключевые параметры выстраивания траекторий профессионального развития работников.

Процесс технологизации представляет собой последовательность четырех основных этапов:

Первый этап — Комплексная оценка руководящих кадров и лиц, включенных в резервы руководящих кадров (этап сбора и обработки данных). Оценка складывается из следующих блоков: а) оценка эффективности деятельности работника, т.е. фактическое решение им поставленных задач; б) оценка соответствия его личностно-профессиональных качеств предусмотренным профессиональным компетенциям.

Целевыми показателями оценки и анализа соответственно могут выступать системы КРІ, требования профессиональных стандартов, допустимый «порог» тестирующих комплексов и др.

Кроме этого, по мнению некоторых авторов, существующие кадровые технологии должны дополняться системой субъективных механизмов самоконтроля и самооценки. Самоконтроль является одним из важнейших показателей внутренней мотивации работника и выступает важным условием его личностно-профессионального роста. К наиболее распространенным процедурам самооценки и самоконтроля относят: селф-менеджмент; тестирование; анкетирование; индивидуальные планы, программы развития и обучения и др.

Второй этап — Анализ проведенной комплексной оценки, включающий в себя: а) определение причин возможных фактов неэффективности профессиональной деятельности работника с целью выявления их объективного (недостаток ресурсов, форс-мажорные обстоятельства и т.п.) либо субъективного характера (т.е. «человеческого фактора»); б) выявление существующих отклонений от норм профессиональных стандартов в части недостаточной сформированности тех или иных компетенций работника.

К возможным процедурам, применяемым на данном этапе, относятся аттестация и в некоторых случаях экспертные оценки. Экспертные оценки, как

правило, являются частью общей процедуры аттестации работников и позволяют объединить результаты различных видов и параметров оценок.

Первые два этапа, по сути, представляют собой осуществление личностно-профессиональной диагностики той или иной категории работников в соответствии с определенными целевыми показателями. Выявленные расхождения между уровнем профессионального развития и предъявляемым к государственному служащему квалификационным требованиям становятся основанием для определения главных направлений дальнейшего совершенствования его профессиональных знаний, навыков и умений.

Третий этап. По результатам определения «точек роста» составляются индивидуальные программы обучения, предусматривающие оптимальные формы повышения профессионального уровня работников. Кроме этого, этап включает в себя определение средств, методов и процедур поддержки и контроля профессионального развития работников со стороны как непосредственного руководителя, так и кадровых служб государственного органа или иной организации. К подобным процедурам чаще всего относятся аттестация, квалификационный экзамен, тестирование и некоторые другие.

Четвертый этап — Обучение и развитие государственных служащих. Данный этап, как правило, предусматривает следующие формы профессионального развития: ротация; повышение квалификации; переподготовка; стажировка; временное замещение вышестоящей руководящей должности и др. Необходимость контроля, т.е. повторных оценок по одними тем же показателям дает основание разделить процедуру аттестации на:

- первичную аттестацию — процедуру оценки эффективности деятельности и уровня профессиональной компетентности работника, предусматривающую выявление «точек роста» и формирование в соответствии с ними траектории профессионального роста;

- промежуточную аттестацию — процедуру оценки качественных изменений и динамики профессионального развития по выявленным в процессе первичной аттестации критериям, включая самооценку работника. Промежуточная аттестация при этом не только выполняет оценочную функцию, но и обеспечивает «обратную связь» в управленческом процессе между оценивающим и оцениваемым субъектом: кадровыми службами и работником, руководителем и подчиненным;

- итоговую аттестацию, предусматривающую анализ и оценку всех мероприятий (организационно-методических, учебных, образовательных и др.) в рамках индивидуальных программ обучения и развития.

Содержание индивидуальной программы должно соответствовать перечню компетенций и функций, предусмотренных профессиональным стандартом либо иным аналогичным документом. Основным методологическим принципом в профессиональном развитии является рассмотрение его как непрерывного циклического процесса со взаимосвязанными и последовательными этапами.

Критерием конечной результативности применения кадровых технологий становится устранение расхождений между полученной оценкой и требуемыми компетенциями работника, зафиксированное итоговой аттестацией либо иной предусмотренной формой контроля. Кроме этого, одним из важнейших условий эффективности применения всех кадровых технологий выступает учет и

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

формирование мотивации работников. Этому призвано способствовать использование различных форм стимулирования, а также взаимосвязанности профессионального и должностного роста государственных служащих.

К типовыми проблемам и недостаткам технологий профессионального развития государственных служащих в настоящее время относится недостаточность: прозрачности процедур оценки и контроля; валидности и процессуальной разработанности технологий и стандартов оценки (содержательных, организационных, квалификационных и др.). Решение данных проблем различными авторами предлагается с позиций двух основных технологических подходов.

Оценочный подход, в котором технологии оценки рассматриваются с позиций логической последовательности и взаимосвязанности различных ее этапов (оценка эффективности, оценка соответствия, оценка развитости компетенций, оценка результативности, оценка кадровых служб, самооценка и др.). При этом критерии и инструменты оценки, как правило, остаются за рамками подобного изучения. Это обуславливает перспективы дальнейшей разработки и совершенствования данного вида технологий.

Модульный подход, позволяющий объединить в единый функциональный блок различные этапы, а также инструменты, методы и средства той или иной технологии. При этом инструментально-прикладное наполнение модуля может варьироваться кадровыми службами в зависимости от специфики отрасли, основных целей и функций государственного органа или иной организации, категории лиц, на которых распространяется действие данной технологии и др. значимых аспектов социальной деятельности.

Таким образом, технология профессионального развития государственных служащих базируется на компетентностном подходе и призвана включать в себя:

- этапы оценки и последующий анализ полученных результатов;
- этапы и направления дальнейшего профессионального развития.

К основным проблемам реализации данного вида технологий можно отнести недостаточность процессуальной разработанности процедур и стандартов оценки и контроля, а также имеющий место в некоторых случаях формальный подход к подобным процедурам. Решение указанных проблем осуществляется через формализацию (разработку и прописывание) процедур и стандартов, анализ социальной практики, а также совершенствование уже имеющихся технологий и методик.

CONCEPT OF ECONOMIC AND MATHEMATICAL MODELING OF OPTIMIZATION PROCESS OF MANUFACTURING SERVICE

КОНЦЕПЦІЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ОПТИМІЗАЦІЇ ОБСЛУГОВУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА

Бакай Максим Миколайович

заступник начальника відділу

ПАТ «Укртрансгаз»

м. Київ, Україна

Науковий керівник – докт. екон. наук, проф. Гораль Л.Т.

Abstract. The tasks of rational management of servicing the production process require a scientific theoretical and methodological substantiation. The current state of industrial production requires the activation of innovations not only in the production, but also in its service. As the experience of developed countries shows, the innovative method of optimizing maintenance costs using the mechanisms of interaction between production enterprises and enterprises in the sphere of services brings a high return.

Keywords: service, service potential, modeling.

Анотація. Завдання раціонального управління обслуговуванням виробничого процесу потребують наукового теоретично-методичного обґрунтування. Сучасний стан промислового виробництва потребує активізації інновацій не тільки у виробництві, але й в його обслуговуванні. Як показує досвід розвинених країн, високу віддачу приносить інноваційний метод оптимізації витрат на обслуговування з використанням механізмів взаємодії виробничих підприємств з підприємствами сфери послуг.

Ключові слова: обслуговування, сервісний потенціал, моделювання.

Розвиток ринкових відносин, формування здорової конкуренції на вітчизняних та світових ринках зумовлюють потребу оптимізації діяльності підприємств для підвищення загальної ефективності діяльності суб'єктів господарювання, проте сучасні тенденції організації виробничого процесу та підходи ведення ефективного бізнесу зорієнтовані на досягненні успіху в єдиній вузькоспеціалізованій області. Вітчизняні підприємства зіткнулися з проблемою великого фінансового навантаження через забезпечення діяльності допоміжних та обслуговуючих підсистем, в той час коли ці підсистеми будучи «гравцями» на ринку брали активну участь у конкурентній боротьбі за власного клієнта, а не були б «придатком» до основної діяльності з величезним недовантаженням через скорочення виробничих потужностей. Тому виникає необхідність організації ефективного обслуговування виробництва та застосування нових моделей оптимізації діяльності підприємств заснованих на активній конкуренції суб'єктів на ринку послуг. Для підприємств газотранспортної галузі дана проблема є актуальною і необхідною для вирішення, оскільки якість наданих послуг прямо залежить від ефективності організації обслуговування виробництва (ремонтні роботи, матеріально-технічне забезпечення, енергетичне забезпечення, транспортне та ін.) [1].

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

На прикладі ремонтного господарства типового підприємства газотранспортної галузі нами проведено оцінку використання сервісного потенціалу такої обслуговуючої системи, яка ґрунтується на дослідженні всіх факторів впливу на рівень зайнятості цього допоміжного виробництва.

Комплексна оцінка будь-якого економічного явища потребує моделювання інтегрального показника, переваги використання якого є очевидними, адже за його допомогою можна комплексно оцінити вплив всіх факторів при цьому результат виражається одновимірною величиною.

Під час визначення ефективності та рівня використання потенціалу системи обслуговування підприємств газотранспортної галузі необхідно розглянути методичні основи визначення його загального розміру з врахуванням вагомих чинників впливу. Насамперед необхідно визначити концепцію економіко-математичного моделювання інтегрованого показника ефективності та рівня використання сервісного потенціалу. При математичному моделюванні процесів, для яких характерна багатокритеріальність та параметричність, класичні методи точного кількісного аналізу завдань виявляються недостатніми через слабку структурованість і невизначеність їх параметрів [2].

Для вирішення завдань в умовах багатокритеріальності і невизначеності даних пропонується концепція трьохрівневого підходу в їх моделюванні, суть якої полягає в наступному (рис.1):

1) розробка загальної схеми моделювання і вибір чисельних методів її реалізації;

2) розробка моделі нижнього рівня, тобто моделювання початкових даних і параметрів завдання на базі апарату інтервальної математики, теорії ймовірності та математичної статистики, а також фрактального аналізу [3]. Таким чином, на нижньому рівні здійснюється моделювання початкових даних для моделі верхнього рівня;

3) розробка моделі верхнього рівня, тобто формулювання і дослідження векторної задачі з нечіткими або інтервально заданими параметрами, які були отримані на нижньому рівні моделювання. Математична модель верхнього рівня — це модель теорії оптимізації, на базі якої будується і обґрунтовується найбільш доцільне рішення поставленої задачі та будується стратегія діяльності підприємства.

Важливою умовою під час розробки системи оцінки потенціалу є зведення до мінімуму факту суб'єктивності, що можна досягти завдяки чіткому визначенню критеріїв оцінки за базовими показниками. Багатовимірність, непорівнянність, специфічність окремих компонентів, взаємопереплетіння їх економічного змісту та функціональної спрямованості, численність кількісних і якісних показників, які характеризують окремий потенціал, безліч можливих варіантів, поєднання різних елементів ускладнюють зведення їх до одного інтегрального вимірника та визначення загального розміру потенціалу. Саме тому щодо питання теоретичного обґрунтування й опрацювання методики сукупної оцінки потенціалу економічних систем серед економістів на сучасному етапі відсутня єдина думка.

Рисунок 1. Візуалізація концепції математичного моделювання процесу обслуговування

Враховуючи важливість та необхідність максимального використання наявного на підприємствах газотранспортної галузі потенціалу обслуговування необхідно сформулювати таку методичку оцінки ефективності та рівня використання потенціалу, що дозволить всебічно оцінити рівень його використання, стан даного потенціалу в багатоаспектному вимірі та на основі єдиного інтегрального показника з обґрунтованими межами рівня його використання, таким чином на майбутнє основними завданнями є: розроблення системи одиничних показників оцінки ефективності та рівня використання кожного зі складових потенціалу обслуговуючої системи газотранспортного підприємства та формування методички оцінки ефективності та рівня використання наявного потенціалу та розроблення на цій основі системи рішень, що можуть прийматися з метою оптимізації процесу обслуговування виробництва.

За результатами розрахунків ефективності та рівня використання сервісного потенціалу перед підприємствами постане вибір оптимального методу організації обслуговування виробництва, підкріпленим прийняттям рішень, які можуть виникати в процесі реалізації такої методички оцінки ефективності та рівня використання наявного сервісного потенціалу.

Література:

1. Грудз В.Я. Обслуживание газотранспортных систем./ В.Я. Грудз, Д.Ф. Тымкив, Е.И. Яковлев. – Киев: УМКВО, 1991.- 159 с.

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

2. Шутяк Ю.В. Використання функції бажаності для оцінки економічної безпеки підприємства / Ю.В. Шутяк // Нау-кові студії. Випуск 7. - С.147-154.
3. Кучинський В.А. Підвищення ефективності систем організації ремонтно-технічного обслуговування обладнання на машинобудівних підприємствах / П.Г. Перерва, В.А. Кучинський // Економіка розвитку. – Харків: ХНЕУ. – 2009. - №2(50). – С. 52-56.

**THE ROLE OF IMPORTABILITY IN PROVIDING HARMONIZATION OF
SOCIAL INTERESTS**

Barsuk Yuliia

Postgraduate student

of the department of Public Administration and Administration

SHEI "Kherson State Agrarian University"

Kherson, Ukraine

Supervisor - PhD in Economics, Associate professor Huba Maryna

**РОЛЬ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГАРМОНІЗАЦІЇ
СОЦІАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ**

Барсук Юлія Володимирівна

Аспірант кафедри публічного управління та адміністрування

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

м. Херсон, Україна

Науковий керівник – к.е.н., доцент Губа М.І.

Abstract. In conditions of economic downturn and external economic pressure, two main tasks are to become priorities: to preserve socio-economic stability and to stimulate economic growth of the Ukrainian economy and its regions. The past year has become for our country a year that has passed under the sign of import substitution, which today is a strategic benchmark of implemented economic policy. In the last two years, there have been significant changes in our country designed to optimize the structures of national and regional economies, primarily through the creation of production capacities for the release of products that can replace imports. Such serious transformations of the whole economic system, focused on structural optimization and overcoming the dependence on foreign goods, cause sensitive transformations in the labor market.

Key words: Economic growth, import substitution, national economy, domestic producer, sustainable development.

Анотація. В умовах економічного спаду і зовнішнього економічного тиску пріоритетними стають дві основні задачі: зберегти соціально-економічну стабільність і стимулювати економічне зростання української економіки і її регіонів. Минулий рік став для нашої країни роком, який пройшов під знаком імпортозаміщення, яке сьогодні є стратегічним орієнтиром реалізованої економічної політики. В останні два роки в нашій країні спостерігаються істотні зміни, покликані оптимізувати структури національної та регіональних економік, в першу чергу за допомогою створення

виробничих потужностей для випуску продукції, здатної замінити імпорту. Настільки серйозні перетворення всієї економічної системи, орієнтовані на структурну оптимізацію і подолання залежності від зарубіжних товарів викликає чутливі трансформації і на ринку праці.

Ключові слова: економічне зростання, імпортозаміщення, національна економіка, вітчизняний виробник, сталий розвиток.

Багатьма авторами відзначається, що стан ринку праці на даний момент вкрай сильно піддається впливу політичних подій і економічних явищ. Напружена зовнішньополітична атмосфера робить стратегію імпортозаміщення природним вибором, що сприяє забезпеченню сталого довгострокового економічного зростання, який в максимальному ступені забезпечує досягнення гармонізації соціальних інтересів.

Будь-який уряд в міру своїх сил намагається найбільш повно задовольняти економічні та соціальні інтереси громадян, закладаючи тим самим фундамент суспільного забезпеченого життя. Тільки тоді уряд отримує підтримку знизу від більшості населення. Така підтримка стає гарантією зміцнення суспільного ладу та сталого соціального фундаменту подальшого розвитку. Багато авторів звертають увагу на той факт, що економічне зростання може досягти стійкості, якщо він більш-менш влаштовує більшість населення, і його групи згодні на компроміси в ім'я збереження сформованих позитивних тенденцій. Отже, стабілізація планомірного економічного зростання перебувати в залежності не тільки від внутрішніх чинників, що лежать в самому виробництві, а й від збалансованості і гармонійності оточуючих соціальних умов. Ринкова економіка робить виконання зазначених вимог фундаментом сталого розвитку і покладає на державу відповідальність за реалізацію цього [1].

Планомірні зусилля держави щодо забезпечення соціальної орієнтації економіки виступають гарантією «права на гідне існування відповідно до життєвих стандартів суспільства». Популяризуючи доходи населення, ринкова економіка, в значній мірі сприяє розшаруванню суспільства. Останнім часом все частіше відзначається, що держава намагається компенсувати обмеженість балансує функції ринку, який підтримує рівновагу попиту і пропозиції, але при цьому диференціює доходи населення і розводить економічні інтереси членів суспільства, створюючи осередки соціальної напруженості, що розхитують стабільність економічного розвитку.

Імпортозаміщення здатне посилити соціальний захист громадян, відкриваючи можливості для використання новітніх вітчизняних технологій, формування нових галузей і виробництв, використання нових моделей ринків, розвитку наукових досліджень, збільшення податкових надходжень до бюджету. Воно забезпечує можливість переходити на використання національної продукції, позбавляючись від імпортової, часто дуже дорогої та не адаптованої. Стимулювання національної економіки сприяє і вдосконаленню кадрової підготовки. В умовах динамічного розвитку праці, впровадження технічних удосконалень, постійно зростаючої конкуренції з'являється необхідність знову і знову доводити свою професійну придатність. Нерідко сьогодні можна почути думку про низьку якість підготовки техніко-економічного обґрунтування, бізнес-планів та фінансових моделей

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

ініціаторами імпортозамінних проектів, що є прямим наслідком недостатньої професійної підготовки, що в свою чергу, обумовлено ослабленням ролі і професійних можливостей провідних інститутів, університетів і освітніх центрів. Одним з необхідних умов ефективного імпортозаміщення, за оцінками багатьох авторів, є «узгодження між собою освітніх систем і ринку праці». Додаткове інвестування в сферу науки і освіти покликане усунути проблеми, що перешкоджають структурним перетворенням вітчизняної економіки. Успіх у цій справі безпосередньо залежить від розширення інвестування в людський капітал і, зокрема, в професійну освіту, що в свою чергу, є найважливішим чинником посилення соціальної захищеності громадян в будь-якій державі.

Очевидно, що при всіх позитивних результатах соціально орієнтованої економіки, вона має і зворотну сторону — «зростання оподаткування, без якого неможливо забезпечити фінансування реалізованих соціальних програм».

Імпортозаміщення, стимулюючи вітчизняного виробника, сприяє наповненню бюджету країни, що дозволяє звести до мінімуму використання непопулярних у населення заходів, пов'язаних з посиленням податкового тягаря і зростанням оподаткування. Імпортні товари повільно, але неухильно витісняються вітчизняними аналогами. Як результат — зростання податкових відрахувань, які забезпечують можливість реалізації намічених соціальних проектів. Поширення високих життєвих стандартів — одна з головних цілей держави.

Реалізований сценарій сприяє стабілізації економічної і соціально-політичної ситуації, надає потужний імпульс розвитку вітчизняного ринку, скорочує корумпованість економіки. Не можна не помітити і моменти, пов'язані з негативними тенденціями, ініційованими імпортозаміщенням. В першу чергу це збільшення темпу зростання цін, викликане девальвацією гривні і коливання цін на енергоносії на світових ринках. Подібна поведінка національної валюти не сприяє посиленню соціальної стабільності, а навпаки, виступає як дестабілізуючий чинник. Крім того, українські виробники не можуть, в силу об'єктивних причин, зайняти в повному обсязі ніші, що звільнилися, забезпечивши якість продукції, що відповідає зарубіжним аналогам, що відкриває перспективу дефіцитності внутрішнього ринку.

Це посилюється відсутністю вичерпних відомостей про технологічні та виробничі можливості українських постачальників, проблемами фінансування підготовки виробництва і забезпечення виробників оборотним капіталом, недоліками митного регулювання імпорту сировини і готової продукції, дефіцитом підготовлених промислових майданчиків, які мають необхідну інфраструктуру і цілим рядом інших факторів. Державна система забезпечення збалансованості соціальних інтересів дуже чуйно реагує на всі макроекономічні процеси [2].

Успіхи і невдачі імпортозаміщення миттєво відгукуються або підвищенням, або зниженням ступеня соціальної гармонізації. Породжувані імпортозаміщенням проблеми повинні маркуватися для подальшого реагування, з метою недопущення наростання негативних тенденцій. Пріоритетами структурної модернізації вітчизняної економіки повинні стати нові індустрії перспективного технологічного укладу, здатні забезпечити технологічну конкурентоспроможність на тривалу перспективу. Тільки при дотриманні цих умов держава може бути впевнена в широкій соціальній підтримці нашої економічної політики.

Література:

1. КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА "Про затвердження Державної програми розвитку внутрішнього виробництва" [Електронний ресурс] / КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ // Київ – від 12 вересня 2011 р. № 1130 - Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1130-2011-%D0%BF???history=0&pfid=1&sample=48&ref=0>.
2. Фактори розміщення виробництва [Електронний ресурс] // Світ енциклопедій. Універсальна підбірка науково-популярних онлайн-енциклопедій для учнів та студентів – Режим доступу до ресурсу: <http://gx3000.ru/ekonomichna-geografija/faktori-rozmishhennja-virobnictva.html???history=0&pfid=1&sample=44&ref=2>.

EMPLOYMENT AND UNEMPLOYMENT: MEASURING AND CALCULATION

Boyko Ya.M.

PhD in economics

Associate Professor

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

ЗАЙНЯТІСТЬ І БЕЗРОБІТТЯ: ВИМІРЮВАННЯ ТА РОЗРАХУНОК

Бойко Ярослав Миколайович

к.е.н., доцент

доцент кафедри економіки підприємства

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м. Ужгород, Україна

Зайнятість має не лише економічне (виробництво ВВП), а й велике соціальне значення (потреба людей у праці — як у заробітку для забезпечення відповідного рівня життя, з одного боку, так і в самореалізації через суспільно-корисну діяльність, з іншого боку), у зв'язку з чим вона є важливим елементом соціально-економічної політики держави.

Зайнятість — це трудова діяльність громадян, пов'язана із задоволенням особистих і суспільних потреб, що не суперечить законодавству і, як правило, приносить заробіток (трудовий дохід).

З 1995 року відповідно до рекомендацій Міжнародної організації праці (МОП) у практику роботи органів державної статистики впроваджено обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності. Такий підхід забезпечує можливість здійснення міжнародних порівнянь для оцінки розвитку робочої сили й аналізу виконання ратифікованих Україною міжнародних конвенцій МОП та ООН у сфері соціально-трудових відносин. Враховуючи результати дослідження, отримуються такі показники:

Економічно активне населення (Ea) — це особи віком 15-70 років, що протягом певного періоду забезпечують пропозицію робочої сили для виробництва товарів та

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

послуг. Економічно активними вважають зайнятих економічною діяльністю, яка приносить дохід (зайняті) (З), та безробітних (Б).

$$E_a = З + Б \quad (1)$$

Рівень економічної активності визначають як відношення (у відсотках) кількості економічно активного населення віком 15-70 років до всього населення (Н) зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи.

$$PE_a = \frac{E_a}{H} * 100\% \quad (2)$$

Зайняті — це особи, які:

- ✓ працювали впродовж обстежуваного тижня хоча б одну годину за наймом за винагороду в грошовому чи натуральному вигляді, індивідуально (самостійно), в окремих громадян або на власному (сімейному) підприємстві;
- ✓ працювали безкоштовно на підприємстві, у власній справі, що належить будь-кому з членів домогосподарства, або в особистому селянському господарстві з метою реалізації продукції, виробленої внаслідок цієї діяльності;
- ✓ були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власне підприємство (справу), але не працювали впродовж обстежуваного періоду з певних причин.

Рівень зайнятості визначають як відношення (у відсотках) кількості зайнятого населення віком 15-70 років до всього населення зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи.

$$PЗ = \frac{З}{H} * 100\% \quad (3)$$

Безробітні (за методологією МОП) — особи у віці 15-70 років (зареєстровані та незареєстровані в державній службі зайнятості), які одночасно задовольняють трьома умовам:

- ✓ не мали роботи (прибуткового заняття);
- ✓ впродовж останніх 4-х тижнів активно шукали роботу або намагались організувати власну справу;
- ✓ впродовж найближчих 2-х тижнів були готові приступити до роботи, тобто почати працювати за наймом або на власному підприємстві з метою отримання оплати або доходу.

До категорії безробітних також відносять осіб, які приступають до роботи протягом найближчих 2-х тижнів; знайшли роботу і чекають відповіді тощо.

Рівень безробіття (за методологією МОП) — відношення (у відсотках) кількості безробітних віком 15–70 років до економічно активного населення (робочої сили) зазначеного віку або відповідної соціально-демографічної групи.

$$PB = \frac{Б}{E_a} * 100\% \quad (4)$$

Економічно неактивне населення (E_{на}) (поза робочою силою) — особи, які не можуть бути класифіковані як “зайняті” або “безробітні”. До складу цієї категорії населення включають незайнятих осіб, які не бажають працювати, тому що не мають необхідності (пенсіонери, студенти (учні) денної форми навчання, особи, які виконують домашні (сімейні) обов’язки, особи, які знаходяться на утриманні, особи за станом здоров’я, особи, які оформлюють пенсію, особи, які приступають до

військової строкової служби тощо); незайнятих осіб, які не шукають роботу (особи працездатного віку, які зневірилися знайти роботу; особи, які вважають, що немає підходящої роботи та не знають, де і як її знайти; особи, які чекають початку сезону; особи, які сподіваються повернутися на попереднє місце роботи та інші); незайнятих осіб, які шукають роботу, але не готові приступити до неї впродовж 2-х тижнів (через хворобу, навчання, виконання домашніх обов'язків тощо).

Рівень економічної неактивності визначають як відношення (у відсотках) кількості економічно неактивного населення у віці 15-70 років до всього населення зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи.

$$PE_{\text{на}} = \frac{E_{\text{на}}}{N} * 100\% \quad (5)$$

Зареєстровані безробітні згідно з чинним українським законодавством — це громадяни працездатного віку, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів і зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, готові та здатні приступити до підходящої роботи. Безробітними визнають також інвалідів, які не досягли пенсійного віку (отримують пенсію по інвалідності або соціальну допомогу згідно чинного законодавства), не працюють і зареєстровані як такі, що шукають роботу. А також осіб молодше 16-річного віку, які працювали та були звільнені у зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці.

До осіб працездатного віку до 2012р. віднесені жінки у віці 15-54 років та чоловіки віком 15-59 років. Відповідно до Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» [1] до населення працездатного віку, починаючи з 2012р., включено жінок віком 55 років, з 2013р. — жінок у віці 56 років, з 2014р. — жінок у віці 57 років, з 2015р. — жінок у віці 58 років, а з 2016р. — жінок у віці 59 років. Отже, з 2016 року до працездатного населення в Україні відносяться чоловіки та жінки віком 15-59 років.

Як свідчить міжнародний і вітчизняний досвід, за допомогою в пошуках роботи до служб зайнятості переважно звертаються менш конкурентоздатні на ринку праці особи, соціально вразливі категорії населення, які становлять меншу частку загальної кількості непрацюючих. Чимало безробітних психологічно не схильні чи взагалі не бажають реєструватися на біржах праці і покладаються в пошуках роботи на власні сили, друзів, родичів. Отже, офіційна система обліку безробіття в Україні занижує реальні показники, оскільки велика частка безробітних такими не вважаються, тому що з різних причин не реєструються в службі зайнятості.

Література:

1. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи: Закон України №3668-VI від 08.07.2011р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3668-17>

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

BALANCE AS A FACTOR OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF ORGANIZATIONS

Bykau Kanstantsin

PhD student

Faculty Higher School of Management and Business

Belarus State Economic University

Minsk, Belarus

Scientific adviser – Doct. Econ. Sciences Bykau A.A.

Kahro Alina

PhD Econ. Sciences

Faculty Economics and Business Management

Vitebsk State Technological University

Vitebsk, Belarus

СБАЛАНСИРОВАННОСТЬ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ОРГАНИЗАЦИЙ

Быков Константин Романович

аспирант

факультет Высшая школа управления и бизнеса

Белорусский государственный экономический университет

г. Минск, Республика Беларусь

Научный руководитель – докт. экон. наук Быков А.А.

Кахро Алина Алексеевна

доцент, канд. экон. наук

факультет экономики и бизнес-управления

Витебский государственный технологический университет

г. Витебск, Республика Беларусь

Summary. The content and essence of concepts are clarified: "economic resilience", "balance" and "sustainable development". The analysis of economic resilience of organizations on key indicators for two years is executed.

Keywords: economic resilience, balance, sustainable development, economic analysis of indicators.

Аннотация. Уточнены содержание и сущность понятий: «экономическая устойчивость», «сбалансированность» и «устойчивое развитие». Выполнен анализ экономической устойчивости организаций по ключевым показателям за два года.

Ключевые слова: экономическая устойчивость, сбалансированность, устойчивое развитие, экономический анализ показателей.

Развитие экономики на современном этапе характеризуется возрастающим воздействием процессов глобализации на развитие национального хозяйства. Проблема восстановления сбалансированного экономического роста для повышения уровня и качества жизни населения страны является главным приоритетом и предметом научной дискуссии на макро- и микроуровнях.

Определение категорий «экономическая устойчивость», «сбалансированность» и «устойчивое развитие» является дискуссионным. Причины широкого распространения данных понятий обусловлены не столько их универсальностью, сколько отсутствием четкого и однозначного толкования их содержания, не разработанностью концепций устойчивости и механизма количественного измерения степени устойчивости развития.

В докладе ООН «О развитии человеческого потенциала» (1994 г.), *устойчивое развитие* — это развитие, не только порождающее экономический рост, но справедливо распределяющее его результаты, восстанавливающее окружающую среду, в большей мере, чем разрушающее её, увеличивающее возможности людей, а не обедняющее их [1].

По мнению Л.Л. Терехова, определение устойчивости для экономических систем включает «...способность системы функционировать в состояниях, близких к равновесному, в условиях постоянных внешних и внутренних возмущающих воздействий» [2]. Понятие «равновесие» в отечественной терминологии исследователями трактуется как «сбалансированность», которое часто связано с такими категориями, как «устойчивость», «стабильность» и «равновесие». А.И. Лученок и коллектив белорусских ученых-экономистов определяют сбалансированность как «состояние системы, при котором сохраняются основные пропорции и соотношения между ее элементами при одновременном обеспечении устойчивого экономического роста» [3].

Существующие подходы к определению экономической устойчивости позволяют нам сформулировать ее как важнейшую подсистему устойчивости организации, характеризующей экономический аспект её деятельности, обладающей способностью к сохранению сбалансированности производственно-экономических параметров всех составляющих в процессе своего развития под воздействием факторов внешней и внутренней среды [4].

Экономический анализ организаций нами рассматривается как важный инструмент в определении сбалансированности деятельности организаций, на основе системы экономических показателей, связанных между собой. Данная оценка позволила получить обобщенные знания об экономической устойчивости как главного фактора устойчивого развития коммерческих организаций.

Информационной базой для исследования экономической устойчивости организаций послужили материалы концерна «Беллегпром» (74 организации) «Об итогах социально-экономического развития отрасли за 2013-2014 гг.». Путем предварительного исчисления качественных и относительных показателей были определены общие показатели деятельности организаций: запасы готовой продукции на складах в % к среднемесячному объему производства — показатель производственной эффективности (ЭП); производительность труда — показатель трудовой эффективности (ЭТ); рентабельность продаж — показатель финансовой эффективности (ЭФ). По решению характеристических уравнений были получены коэффициенты весомости для перечисленных выше показателей [5]. На основе эконометрических методов анализа [6-7], сконструированы модели интегрального индекса — (ІЭУ), характеризующие экономическую устойчивость коммерческих организаций:

$$ІЭУ (2013) = 0,46ЭП + 0,33ЭТ + 0,21ЭФ \quad (1)$$

Матеріали Х міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

$$ІЭУ (2014) = 0,51ЭП + 0,30ЭТ + 0,19ЭФ \quad (2)$$

По представленным моделям (1 и 2) числовое значение (коэффициент весомости) показателей в интегральном показателе показывает силу их влияния, результат при исчислении интегрального индекса даёт оценку экономической устойчивости.

Приведенные ІЭУ позволяют получить следующую экономическую интерпретацию. Наибольшее влияние на результат ІЭУ оказала производственная эффективность, которая располагалась на первом месте в 100% случаев (1), (2). Ее вклад в среднем за два года в ІЭУ составил 49%. На второй позиции в 100% случаях размещалась трудовая эффективность, вклад которой за анализируемый период не превышал 33%. Наименьшее влияние на результат ІЭУ оказала финансовая эффективность, ее вклад не превысил 21%. Сложившаяся ситуация в размещении ключевых аспектов экономической устойчивости в моделях показывает, что все они имели устойчивое расположение за исследуемый период.

Таким образом, на основе вышеизложенного анализа нормированных показателей получили общую оценку экономической устойчивости организаций. Высокий уровень ІЭУ в 2014 году наблюдался в таких организациях как: ОАО «Витебские ковры» (1,16); ЗАО «Сопотекс» (0,87); СООО «Медватфарм» (1,22); СП ЗАО «Милавица» (1,28); ОАО «Бобруйский кожевенный комбинат» (1,16); ОАО «Минское ПКО» (1,36); РУП «ГПКО» (1,09) и ИООО «ФСО «Труд-Нью-Лайн» (1,06). Средний нормированный уровень ІЭУ их составил 1,15. Низкий уровень ІЭУ наблюдался по: ОАО «Сукно» (-2,28); ОАО «Ковры Бреста» (-2,19); ОАО «ВКШТ» (-0,89); ЧПУП «Ромгиль-Текс» (-0,79); ЗАО «Вяснянка» (-0,92); ЗАО СП «Белкельме» (-1,09); ОАО «Смиловичская ВВФ» (-0,91); и УП «Витебский меховой комбинат» (-1,66). Средний уровень ІЭУ по ним составил (-1,34). По результатам размаха ІЭУ за 2013-2014 гг. отмечается снижение диспропорции между организациями концерна на 0,19 или на 4,9%. Анализ состава, структуры организаций и среднего значения ІЭУ в группах за 2014 г. представлен в таблице.

Таблица. Результаты анализа состава, структуры организаций и среднего значения ІЭУ в группах за 2014 г.

Номер группы	Кол-во организаций	Уд. вес организаций, %	Состав группы	ІЭУ (2014)
1	8	10,8	8, 13, 16, 36, 48, 49, 51, 61	1,15
2	19	25,7	1, 2, 7, 11, 14, 18, 28, 30, 35, 39, 46, 47, 52, 56, 57, 62, 63, 64, 73	0,47
3	20	27,0	10, 15, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 29, 31, 32, 34, 38, 40, 43, 44, 50, 60, 65, 69	0,07
4	18	24,3	3, 4, 5, 17, 22, 26, 37, 41, 45, 53, 54, 55, 58, 66, 67, 68, 70, 72	-0,40
5	5	6,8	12, 27, 33, 59, 71	-0,92
6	2	2,7	42, 74	-1,55
7	2	2,7	6, 9	-2,24
Всего:	74	100	-	-0,49

Источник: собственная разработка авторов.

Таким образом, анализ ИЭУ по первой, второй и третьей группам показал, что в 2014 г. они включали 47 организаций или 62,8% и характеризуются устойчивыми. Из них только 10,8% организаций имели высокий уровень экономической устойчивости. По перечисленным выше группам высокую долю (по 20,3%) составляли организации швейной и кожевенно-обувной видов деятельности. Лидирующую позицию по уровню ИЭУ занимали организации текстильной и кожевенно-обувной подсекций. Анализ ИЭУ по четвертой, пятой, шестой и седьмой группам показал, что в 2014 г. они включали 27 организаций или 37,2% и характеризуются экономически неустойчивыми. В 2013 г. среднее значение ИЭУ по перечисленным видам деятельности составило 0,001, а в 2014 г. 0,007, следовательно, наблюдается тенденция к увеличению его по концерну в 7 раз или на 0,006, что свидетельствует о повышении ИЭУ в целом по концерну «Беллегпром».

Литература:

1. Bykov, K.R. Etymological analysis to determine the essence of the concept «SUSTAINABLE DEVELOPMENT» / K.R. Bykov // Education and science in the XXI century : Articles of Institution Scientific Practical Conference, March 25, 2015. – Vitebsk : EI VSTU, 2015. – P. 23-25.
2. Кузьбожев, Э.Н. Структурная трансформация и устойчивость производственных систем: монография / Э.Н. Кузьбожев, О.В. Шугаева. – Москва : ИНФРА-М, 2016. – 92 с.
3. Макроэкономические аспекты обеспечения сбалансированности национальной экономики: монография / А.И. Лученок [и др.]. – Минск : Беларус. навука, 2015. – 371 с.
4. Быков, К.Р. Исследование экономической устойчивости организации: теоретический аспект / К.Р. Быков // Экономика и управление. — 2016. — № 4. — С. 35–38.
5. Прикладная статистика : Классификация и снижение размерности : справ. изд. / С.А. Айвазян [и др.]. – Москва : Финансы и статистика, 1989. – 607 с.
6. Тихомиров, Н.П. Методы эконометрики и многомерного статистического анализа: учебник / Н.П. Тихомиров, Т.М. Тихомирова, О. С. Урмаев. – Москва : Экономика, 2011. – 647 с.
7. Ниворожкина, Л.И. Многомерные статистические методы в экономике: учебник / Л.И. Ниворожкина, С.В. Арженовский. – Москва : РИОР : ИНФРА-М, 2017. – 203 с.

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

**IMPROVING THE MECHANISM OF IMPLEMENTATION OF SOCIAL
POLICIES AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT SOCIAL INFRASTRUCTURE**

Feklistova Inessa Sergeevna

PhD in Economics, Associate Professor

Associate Professor of Department of Political Science and Public Policy

Faculty of state and municipal management and Economics the national economy

Central Russian Institute of Management, Branch of RANEPА

(The Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration)

Pakulina Hanna Serhiivna

Student

Department of Accounting and Auditing

Economic Faculty

Ukrainian state University of railway transport

Kharkov, Ukraine

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА РЕАЛИЗАЦИИ
СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ И УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ СОЦИАЛЬНОЙ
ИНФРАСТРУКТУРЫ**

Феклистова Инесса Сергеевна

кандидат экономических наук, доцент

доцент кафедры политологии и государственной политики

факультет государственного и муниципального управления и экономики

народного хозяйства

*Среднерусский институт управления – филиал ФГБОУ ВО «Российская
академия народного хозяйства и государственной службы при Президенте РФ»*

г. Орел, Россия

Пакулина Анна Сергеевна

студентка

кафедра учета и аудита

экономический факультет

Украинский государственный университет железнодорожного транспорта

г. Харьков, Украина

Abstract. The authors identified patterns of development of social relations in society. The article justifies the directions of improvement of mechanism of realization of social policy and sustainable development of social infrastructure. The authors justified the financing of the activities of state social policy.

Keywords: social policy, social infrastructure, sustainable development, mechanism of implementation.

Аннотация. Авторами выявлены закономерности развития социальных отношений в обществе. В статье обоснованы направления совершенствования механизма реализации социальной политики и устойчивого развития социальной инфраструктуры. Авторами обоснованы направления финансирования мероприятий социальной политики государства.

Ключевые слова: социальная политика, социальная инфраструктура, устойчивое развитие, механизм реализации.

Реформирование экономики обуславливает необходимость совершенствования механизма реализации социальной политики в контексте ограниченности ресурсов и выбора интеграционного вектора развития государства. Социальная политика отображает основные особенности современного периода, незавершенность политических, социальных и экономических преобразований, а также деструктивные последствия экономических санкций и мирового финансового кризиса.

Социальная политика представляет собой комплекс социально-экономических мероприятий государства, предприятий, организаций, направленных на послабление неравенства в распределении доходов и имущества, на защиту населения от безработицы, повышение цен и др. В качестве основного субъекта социальной политики при этом выступает государство. Основными объектами социальной политики являются: рынок труда и занятость населения, трудовые отношения, оплата труда и доходы населения, система социального обеспечения населения, элементы социальной инфраструктуры, а также трудоспособное и нетрудоспособное население (рисунок 1).

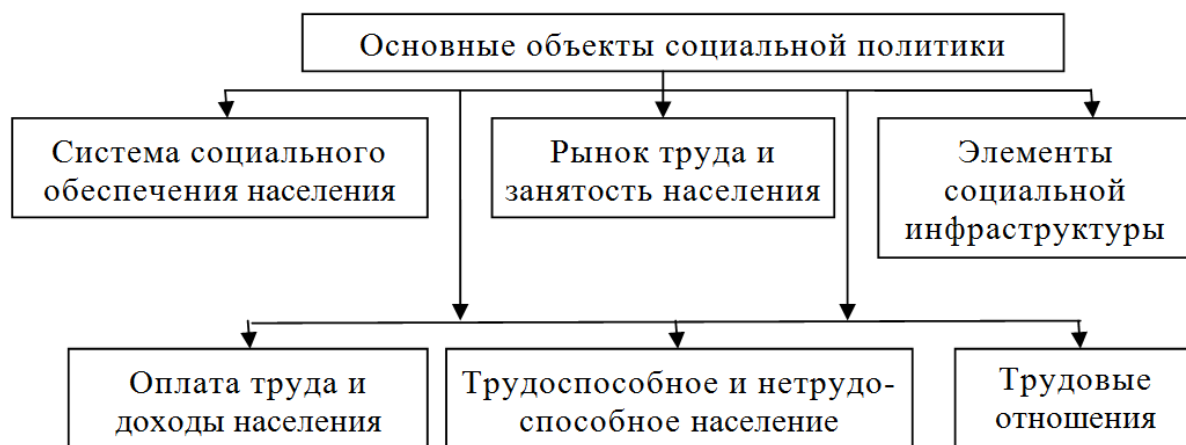

Рисунок 1. Основные объекты социальной политики

Государственное регулирование социальных процессов представляет собой влияние органов государственной власти (посредством использования различных форм, методов и инструментов) на развитие социальных отношений, условий жизни и труда населения страны. Социальная политика государства выступает в качестве элемента жизнеспособности, стабилизации и развития общества и включает: 1) создание условий для нормальной жизнедеятельности человека, удовлетворения его потребностей в таких сферах общественной жизни, как труд, потребление, семейные отношения, здравоохранение, образование и т.п.; 2) стимулирование активной деятельности личности, социальных групп с помощью правовых, экономических, моральных рычагов, в результате чего люди становятся способными к самоорганизации и самозащите; 3) стимулирование активной деятельности личности, социальных групп с помощью правовых, экономических, моральных рычагов, в результате чего люди становятся способными к самоорганизации и самозащите; 4) обеспечение социальных прав граждан в случае снижения уровня жизни,

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

безработицы, утраты работоспособности, старения, других ситуаций, которые сопровождают человека на протяжении всей его жизни; 5) соблюдение принципа социальной справедливости; 6) учет реакции населения, общественного мнения; 7) влияние на формирование ценностного сознания общества, согласование интересов; 8) регулирование правовыми методами конфликтных ситуаций в обществе, обеспечивая его устойчивое развитие.

Методами влияния государства на развитие социальной сферы являются: 1) правовое обеспечение социальной защиты населения, принятие соответствующих законодательных и нормативных актов; 2) прямые государственные расходы из бюджетов различных уровней на финансирование социальной сферы (развитие образования, науки, медицинское обслуживание, охрана окружающей среды и др.); 3) социальные трансферты в виде разного рода социальных субсидий; 4) внедрение эффективной прогрессивной системы налогообложения индивидуальных денежных доходов населения; 5) прогнозирование состояния общенациональных и региональных рынков труда; 6) расширение сети центров занятости; 7) установление социальных и экологических нормативов и стандартов; контроль за их соблюдением; 8) государственные программы по решению конкретных социальных проблем (борьба с бедностью, образовательные, медицинские, экологические и другие); 9) государственное влияние на цены и ценообразование; 10) обязательное социальное страхование в различных формах; 11) пенсионное обеспечение; 12) развитие государственного сектора экономики и производство общественных товаров и услуг; 13) подготовка и переподготовка кадров; 14) организация оплачиваемых общественных работ; 15) социальное партнерство.

Сегодня ключевыми направлениями ведения социальной политики являются: 1) защита уровня жизни с помощью различных форм компенсации от повышения цен и проведения индексации; 2) увеличение предоставления помощи малообеспеченным слоям населения; 3) пересмотр и повышение минимальной заработной платы для занятых; 4) развитие бесплатного высшего образования; 5) повышение качества предоставления бесплатной медицинской помощи; 6) увеличение числа рабочих мест на основе развития экономики; 7) повышение пенсий; 8) упрощение системы получения субсидии.

Действенность мероприятий социальной политики государства обусловлена эффективностью работы ее институционального механизма. Современный институциональный механизм регулирования социальной сферы в стране представлен системой государственных органов законодательной, исполнительной и судебной власти всех уровней, а также системой социального партнерства.

В Докладе ООН за 2016 г. [1] Украина и Армения стоят вместе на 84-й позиции в рейтинге, замыкая ряд стран с высоким уровнем человеческого развития. В то же время Украина сильно ослабила свои позиции по сравнению с 2015 годом (55-е место). Россия поднялась на одно место — 49-е — среди 188 стран в рейтинге стран с высоким уровнем развития. По данным Human Development Index (HDI) – 2016 в топе рейтинга Норвегия, Австралия, Швейцария, Германия и Дания. США на 10-м месте. По итогам 2015 года Россия делила 50-е место с Беларусью.

Формирование методологических основ и концептуальных положений по совершенствованию механизма реализации социальной политики и развитию социальной инфраструктуры, определение стратегических ориентиров развития

социальной сферы и ее структурных элементов выступают в качестве основного условия для научного обоснования достижения социальной сферой установленных ориентиров результативности социально-экономического роста, которую определяет достижение такого уровня развития социальной сферы, при котором будут преодолены имеющиеся и предупреждены возможные негативные тенденции социальных преобразований в долгосрочной перспективе.

Проведенное исследование позволяет сделать вывод о том, что главной целью социальной политики является препятствование снижению уровня жизни населения и дальнейшее его повышение в соответствии с темпами стабилизации экономики (рисунок 2). Исходя из содержания социальной политики и действия закономерностей, в концепции совершенствования механизма реализации социальной политики и развития социальной инфраструктуры можно выделить две основные составляющие: а) компенсация должна обеспечивать социальное развитие и создавать условия для равенства всех слоев населения; б) целью социального развития не является достижение абсолютного социального равенства, так как все члены общества не могут получать равные доходы, и мероприятия государственного регулирования не должны подавлять ответственность и инициативу индивидуума за личное благополучие в условиях рыночной экономики.

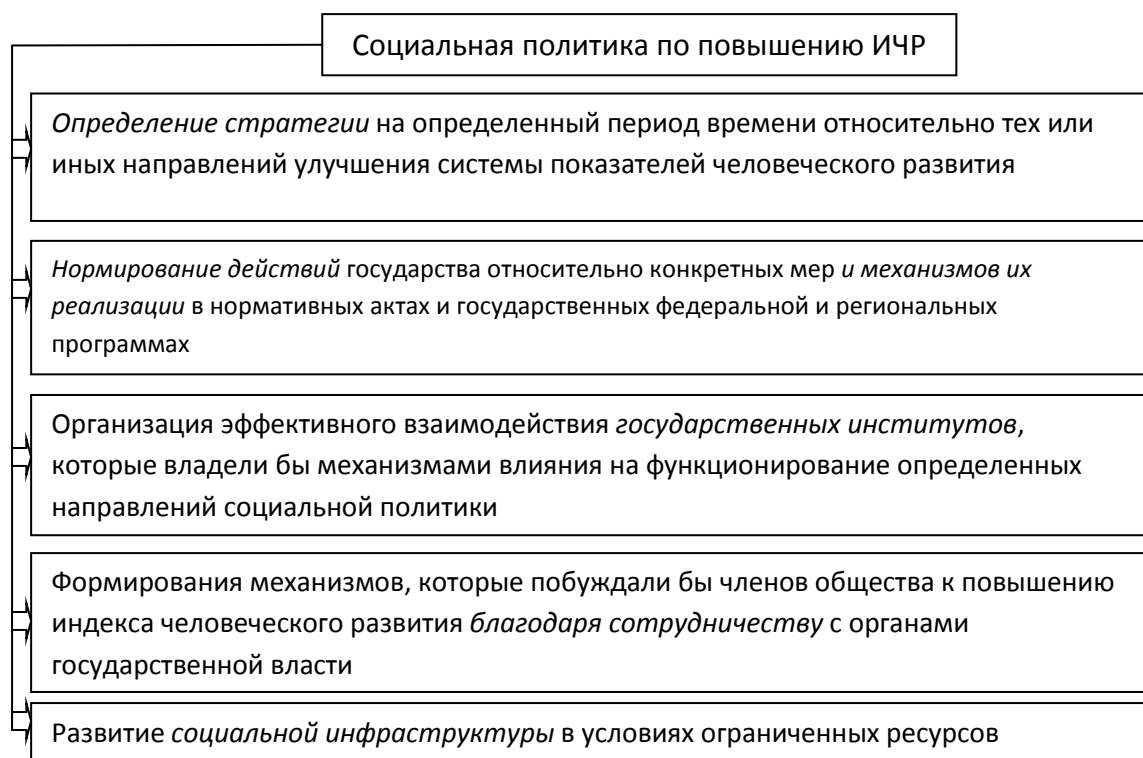

Рисунок 2. Направления социальной политики относительно повышения индекса человеческого развития

Исследование устойчивого социально-экономического развития региона выявило, что одним из критериев его достижения является экономическая безопасность. Устойчивое социально-экономическое развитие региона включает традиционные (производственно-экономический, природно-сырьевой, кадрово-ресурсный, социально-культурный) и специфичные (инновационный,

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

инфраструктурный) компоненты, необходимые для обеспечения экономической безопасности на уровне не менее порогового значения за счет эффективного функционирования региональных интеллектуально-инновационных комплексов. Это способствует повышению устойчивого социально-экономического развития территории, снижению угроз экономической безопасности и преобразованию региональной экономики.

Литература:

1. Доклад о человеческом развитии 2016 «Человеческое развитие для всех и каждого» : Резюме [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://hdr.undp.org/sites/default/files/HDR2016_RU_Overview_Web.pdf (дата обращения: 24.08.2017).

RESOURCES AND COSTS OF HOUSEHOLDS IN DNEPROPETROVSK REGION: ANALYSIS OF STRUCTURE AND STRUCTURAL CHANGES

Gerasimova I.Y.

*PhD in Economics of the Department of Economic Analysis and Finance
State Higher Educational Establishment "National Mining University"
Dnipro, Ukraine*

**РЕСУРСИ ТА ВИТРАТИ ДОМОГОСПОДАРСТВ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: АНАЛІЗ СТРУКТУРИ Й СТРУКТУРНИХ
ЗРУШЕНЬ**

Герасимова Ірина Юрїївна

*кандидат економічних наук, доцент
кафедра економічного аналізу і фінансів
ДВНЗ «Національний гірничий університет»
м. Дніпро, Україна*

У сучасних умовах господарювання фінансам домогосподарств відводиться провідна роль, скільки вони є важливим елементом фінансової системи та індикатором стану суспільства. Фінанси домогосподарств відіграють значну роль як у формуванні централізованих фондів грошових коштів шляхом сплати податків та неподаткових платежів, так і в забезпеченні сукупного попиту на різноманітні товари й послуги, а також виступають акумулятором інвестиційних ресурсів економічної системи.

З метою формування цілеспрямованої державної політики щодо підвищення життєвого рівня населення в країні, виникає необхідність аналізу стану та динаміки фінансів вітчизняних домогосподарств. Для аналізу економічної поведінки домогосподарств необхідно, перш за все, проаналізувати їхні середньомісячні сукупні ресурси та витрати.

У табл. 1. наведено структуру сукупних середньомісячних ресурсів домогосподарств Дніпропетровської області за 2012-2015 рр. Сукупні ресурси домогосподарств складаються із загальних доходів, а також використаних заощаджень, приросту позик, кредитів, боргів, узятих домогосподарством та

повернених домогосподарству. Цей показник відображає потенційні ресурси домогосподарств незалежно від джерел їхнього походження [1].

Таблиця 1. Структура сукупних ресурсів домогосподарств Дніпропетровської області за 2012-2015 рр.

Показники	2012	2013	2014	2015
Сукупні ресурси в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн.	3856,4	4104,5	4237,5	4907,0
Структура сукупних ресурсів домогосподарств				
Грошові доходи	93,6	94,8	94,4	92,8
- оплата праці	56,0	58,6	56,1	52,4
- доходи від підприємницької діяльності та самозайнятості	1,5	2,1	2,3	5,4
- доходи від продажу сільськогосподарської продукції	2,7	1,7	2,0	2,4
- пенсії, стипендії, соціальні допомоги, надані готівкою	26,8	26,2	26,9	24,8
- грошова допомога від родичів, інших осіб та інші грошові доходи	6,6	6,2	7,1	7,8
Негрошові доходи	3,5	3,2	3,2	3,8
- вартість спожитої продукції, отриманої з особистого підсобного господарства та від самозаготівель	2,5	2,3	2,4	2,7
- пільги та субсидії безготівкові на оплату житлово-комунальних послуг, електроенергії, палива	0,5	0,4	0,4	0,8
- пільги безготівкові на оплату товарів та послуг з охорони здоров'я, туристичних послуг, путівок на бази відпочинку тощо, на оплату послуг транспорту, зв'язку	0,5	0,5	0,4	0,3
Інші надходження	2,9	2,0	2,4	3,4

Джерело: сформовано на основі [3]

За аналізом табл. 1 встановлено, що сукупні ресурси домогосподарств Дніпропетровської області за період 2012-2015 рр. збільшувались. Сукупні місячні ресурси на одне домогосподарство Дніпропетровської області в 2015 р. відносно 2012 р. зросли на 1050,6 грн. (або на 27,2%).

Протягом досліджуваного періоду основним ресурсом домогосподарств були грошові доходи. Їх частка була достатньо високою й коливалась в межах 92,8%-94,8%. Дані табл. 1 свідчать, що найбільшим структурним компонентом доходу є оплата праці, її частка в структурі сукупних ресурсів населення в 2015 р. склала 52,4%. Друге місце після заробітної плати в структурі доходів населення займають соціальні трансферти: пенсії, стипендії, соціальні допомоги, надані готівкою (на рівні 24,8-26,9%). На перший погляд, складається враження, що держава піклується про своїх громадян, витрачаючи значну частку державного бюджету на утримання соціально незахищених верств населення. Однак, насправді, за рахунок значних недоліків діючої державної системи соціальних виплат, має місце «проїдання» бюджетних коштів [2]. Необхідно стимулювати зростання зайнятості за допомогою державного регулювання економіки і, відповідно, скорочувати соціальні виплати.

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

Третє місце в структурі доходів населення займає грошова допомога від родичів, інших осіб та інші грошові доходи, причому питома вага цієї статті в 2015 р. відносно 2012 р. зросла на 1,2%.

Негрошові доходи на протязі 2012-2015 рр. зросли на 0,3%. Цей вид доходів складався із: вартості спожитої продукції, отриманої з особистого підсобного господарства та від самозаготівель; пільг та субсидій на оплату житлово-комунальних послуг, електроенергії, палива; пільг на оплату товарів та послуг з охорони здоров'я, туристичних послуг, путівок на бази відпочинку тощо, на оплату послуг транспорту, зв'язку.

Інші надходження на протязі 2012-2015 рр. в Дніпропетровській області зросли на 0,5%. Цей вид доходів переважно складався з використання заощаджень, позик, повернених домогосподарству боргів, а також допомоги від родичів та інших осіб продовольчими товарами.

Доходи домогосподарства формують матеріальну базу для можливості здійснення витрат. Структура витрат домогосподарств є одним із найважливіших показників розвиненості економіки країни. У нерозвинених країнах населення витрачає більшу частину своїх доходів на продукти харчування, у розвинених економіках ця частка не перевищує 20-25% [4].

Споживання, або споживчі видатки, є головним компонентом сукупних видатків. Споживчі видатки домогосподарств — одна з головних складових ВВП, а отже, і чинник, від якого певною мірою залежить стан національної економіки. Тому питання про те, що лежить в основі рішень домогосподарств при визначенні ними величини витрат на споживання, є однією із центральних проблем макроекономіки.

У різних країнах частка споживання у ВВП коливається в межах 60-70%, що зумовлює для економіки важливість прийняття рішень про споживання. Структура та співвідношення окремих складових споживчих видатків є показником матеріального добробуту домогосподарств.

Таблиця 2. Структура сукупних витрат домогосподарств Дніпропетровської області за 2012-2015 рр.

Показники	2012	2013	2014	2015
Сукупні витрати в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн.	3244,1	3354,9	3694,1	4428,7
Структура сукупних витрат домогосподарств				
Споживчі сукупні витрати	90,8	90,9	91,7	92,2
продукти харчування та безалкогольні напої	49,8	49,6	50,1	51,8
алкогольні напої, тютюнові вироби	4,2	4,2	3,7	4,0
непродовольчі товари та послуги	36,8	37,1	37,9	36,4
в тому числі				
одяг і взуття	4,9	5,2	5,2	4,0
житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	11,3	10,7	11,2	12,6
предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	1,9	2,4	2,1	1,9
охорона здоров'я	3,2	3,1	3,9	4,3
транспорт	3,8	3,7	3,8	3,5
зв'язок	2,7	2,7	3,0	2,5

Відпочинок і культура	1,9	2,2	2,1	1,9
освіта	1,2	1,3	1,4	1,4
ресторани та готелі	3,2	3,0	2,3	1,9
різні товари і послуги	2,7	2,8	2,9	2,4
Неспоживчі сукупні витрати	9,2	9,1	8,3	7,8

Джерело: сформовано на основі [3]

За аналізом табл. 2 встановлено, що обсяг сукупних споживчих витрат домогосподарств у середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство з 2012 р. по 2015 р. щорічно зростав і на кінець аналізованого періоду склав 4428,7,0 грн., тобто на 1184,6 грн. або на 36,5% більше показника 2012 р.

У структурі сукупних витрат домогосподарств витратам на споживання належить найбільша частка — більше 90%. Крім того, слід відзначити загальну тенденцію до її збільшення від 90,8% у 2012 р. до 92,9% у 2015 р. і відповідне зменшення питомої ваги неспоживчих сукупних витрат з 9,2% до 7,8% по в 2015 р.

Спостерігаючи за динамікою структури сукупних витрат домогосподарств у 2012-2015 рр., можна констатувати, що в структурі споживчих витрат частка продовольчих витрат є найбільшою й, починаючи з 2013 р. має тенденцію до зростання, що слід вважати негативним моментом. Цей показник в Україні є вкрай високий порівняно з країнами ЄС, де він становить лише 10-15% від усього обсягу сукупних доходів сімей.

Загалом, частка витрат домогосподарств Дніпропетровській області на продукти харчування становила в 2015 р. 51,8%. Такий показник пов'язаний з низьким рівнем доходів громадян, адже за рахунок доходів населення формує обсяги заощаджень та споживчих витрат, які безпосередньо визначають обсяги роздрібного товарообігу [5].

Частка непродовольчих витрат домогосподарств Дніпропетровської області протягом 2012-2015 рр. зменшилася з 36,8% до 36,4% .

Згідно даних табл. 2, у середньому українська сім'я витрачає близько половини своїх доходів на їжу. Згідно з класифікацією ООН 60% витрат сімейного бюджету на харчування свідчать про рівень злиденності [2].

Друге місце посідають витрати на житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива, що в середньому, за станом на 2015 рік, складає по Дніпропетровській обл. 12,6%. Щодо відпочинку й розваг українців, то цей показник у порівнянні з європейцями є вкрай низьким і в середньому він становить 3,5%, тоді як для громадян країн ЄС — 16-22%. Зменшення частки витрат на відпочинок і культуру, ресторани та готелі, а також неспоживчих сукупних витрат домогосподарств протягом досліджуваного періоду свідчить про зниження рівня життя населення.

Аналогічна ситуація спостерігалась із часткою витрат на алкогольні напої, тютюнові вироби у структурі споживчих витрат: в 2012-2013 рр. частка витрат на алкогольні напої, тютюнові вироби в структурі споживчих витрат становила 4,2%, в 2014 р. зменшилась до 3,7% і в 2015 р. зросла до 4%. Це не можна розглядати як позитивну тенденцію щодо здоров'я нації, так як споживачі переходять на більш дешеві вироби. Серед непродовольчих товарів і послуг найбільшу частку, що поступово зростає, займають витрати на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива. Це пояснюється зростанням тарифів на електроенергію та опалення.

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

Таким чином, аналіз структури доходів та витрат домогосподарств Дніпропетровській області протягом 2012-2015 років, дає змогу зробити наступні висновки: спостерігається тенденція до зростання як сукупних місячних ресурсів домогосподарств, так і сукупних витрат у розрахунку на одне домогосподарство; основним ресурсом вітчизняних домогосподарств є грошові доходи; у структурі сукупних витрат більше 90% належить витратам на споживання, причому спостерігається тенденція до збільшення питомої ваги витрат на споживання, що можна вважати негативною тенденцією. Це спричинено тим, що більша частка доходів громадян витрачається на харчування та комунальні послуги, а реальні доходи постійно знижуються, при тому, що заробітна плата українців є найнижчою в порівнянні з країнами ЄС.

Література:

1. Фінанси: підручник / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова – К.: Знання, 2008.– 611с.
2. Гуцан Т.Г. Аналіз матеріальної складової рівня життя населення та особливості її регулювання в національній економіці / Т.Г. Гуцан // Бізнес-інформ. – 2013. – №7. – С. 192–196.
3. Офіційний сайт Головного управління статистики у Дніпропетровській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dnprstat.gov.ua/statinfo/2015/vrd/>
4. Прокопчук К. Вплив економічних криз України на зміну доходів та витрат домогосподарств/ К. Прокопчук// Науковий блог Національний університет «Острозька академія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naub.ua.edu.ua/author/katya-prokorchuk/>
5. Давидюк Л., Карпишин Н.І. Споживчі витрати домогосподарств в Україні / Л. Давидюк, Н.І. Карпишин// Актуальні питання фінансової теорії та практики: збірн. матер. заочн.- дистанц. наук. конф. студ. і молод. вчених.– Тернопіль: Вектор, 2017.– С. 22–25.

**AN EFFECTIVE SYSTEM OF LABOR ORGANIZATION IN THE
ENTERPRISE (GLOBAL EXPERIENCE)**

Alla Girman

PhD in Political Science

associate Professor of the Department of personnel management and labour

Economics

The University of customs and Finance

Dnepr, Ukraine

**ЕФЕКТИВНА СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ
(СВІТОВИЙ ДОСВІД)**

Гірман Алла Павлівна

к.політ.н., доцент кафедри економіки та соціально-трудоових відносин

Університет митної справи та фінансів

м. Дніпро, Україна

Abstract. Reviewed the world experience of effective organization of work in the enterprise, also, it is scrutinized the possibility of implementation the most successful aspects of this experience in Ukraine. The necessity of new approaches to improve and modificate the system of labor management, the development of methodological foundations of an effective integrated system of labor management has been discussed.

Keywords: enterprise, labor, benchmarking, global model of labor management, SLM, efficiency increasing.

Анотація. Розглянуто світовий досвід щодо ефективної організації праці на підприємстві, можливості використання найбільш успішних аспектів цього досвіду для впровадження на підприємствах України. Обґрунтовано необхідність пошуку нових підходів для вдосконалення і цілеспрямованої модифікації системи організації праці, розвитку методичних основ формування ефективної комплексної системи організації праці.

Ключові слова: підприємство, організація праці, бенчмаркінг, світові моделі організації праці, НОП, підвищення ефективності.

Одним із найсуттєвіших факторів ефективності є науково обґрунтована організація праці. В зв'язку з цим організація праці на підприємствах ось уже більше сотні років є предметом наукових досліджень. Теорія організації праці в своєму розвитку пройшла шлях від тейлоризму до сучасних концепцій «збагачення змісту праці», «гуманізації праці», «наукової організації праці» тощо. Разом з тим конкретне соціально-економічне завдання оптимізації організації праці є предметом щоденної практичної діяльності керівників і спеціалістів підприємств та організацій всіх форм власності та сфер діяльності.

Перші фундаментальні дослідження в напрямку успішної організації праці на підприємстві пов'язують з іменами зарубіжних вчених Ф. Тейлора, Ф. Гілберта, Г. Емерсона, Г. Форда та ін. [3; 4; 6; 7]. Наразі суттєвий вклад у розвиток проблем організації праці на підприємстві здійснили такі науковці як Бичін В.Б., Волгін М.О., Кольцов М.О. та ін. [1;2;5].

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

Незважаючи на численність наукових здобутків, питання пошуку нових напрямів організації праці залишається актуальним. Головне завдання сучасних досліджень полягає у виборі нових підходів, які вдосконалюють систему організації праці на підприємстві шляхом розвитку її складових, підвищують ефективність, формують набір якісно нових організаційно-економічних та соціально-правових заходів, що цілеспрямовано модифікують систему організації праці, створюють в якісно новий формат, який відповідає вимогам сучасного ринку. Крім того, необхідність дослідження теоретичних та методичних проблем розвитку та проектування системи організації праці на підприємствах багато в чому пов'язана з недостатністю їх наукової розробки стосовно конкретних економічних і політичних умов України.

Наразі вивчення досвіду розвинених країн може стати позитивним поштовхом у розвитку вітчизняної економіки. Оцінити ефективність закордонного досвіду систем організації праці на підприємстві можна, виходячи з визнання того факту, що багато сучасних успішних практик різних країн трансформувалися в національні школи з організації праці на підприємстві, досвід яких стає зразком для багатьох компаній по всьому світу. На сьогодні можна виділити американську, японську, китайську, малайзійську та європейську школи управління. Кожна акумулює, узагальнює поєднує в собі досвід організації праці та особливості розвитку цього процесу на своїй території.

В умовах конкуренції отримати інформацію про найбільш позитивні процеси на підприємстві буває не просто, тому тут доречно використати спосіб бенчмаркінгу — порівняльного аналізу на основі еталонних показників, тобто процес визначення, розуміння і адаптації наявних прикладів ефективного функціонування компанії з метою поліпшення власної роботи. Він включає в себе два процеси: оцінювання і зіставлення.

Таким чином, можна проаналізувати практики різних національних шкіл організації праці. Так американська школа організації праці на підприємстві є першою історичною класичною школою. В основі її лежить принцип індивідуалізму. Звідти — кожен американець має впевненість у собі, незламну віру в себе та свої сили, честолюбство. Ці риси поряд з умінням самостійно приймати рішення та знаходити спільну мову з різними людьми різних національностей — складають основу американської системи управління. Ця школа до цього часу має багато прихильників у всьому світі.

Разом з тим, найефективнішою в світі до недавня вважалася японська система організації праці на підприємстві. Вона базується на принципах давнього історичного суспільного устрою, коли осередками були сім'ї — клани. Ці принципи були перенесені на підприємство, яке стало уособлюватися з домом та родиною, головою родини тут виступає власник підприємства. Трудовий колектив в Японії — це одна згуртована команда з найвищим рівнем трудової моралі. Японський стиль управління базується на переконанні, а не на примусі. Завдання керівника тут — не керувати роботою підлеглих, а створювати їм підтримку, сприяти їхній взаємодії і формувати тим самим гармонічні взаємовідносини в колективі.

Табл. 1. Відмінні риси японської системи управління та організації праці

Складові японської школи організації праці	Характеристика відмінних рис
Система довічного найму	Передбачає відданість робітника організації. Керівництво кожної фірми дуже прискіпливо підходить до відбору та прийому персоналу. Робота в одній компанії дає співробітнику впевненість у завтрашньому дні. Зміна місця роботи погано впливає на подальшу кар'єру, на рівень заробітної плати, пенсійне забезпечення та інші аспекти життя людини.
Пряма залежність розмірів заробітної плати і соціальних виплат від тривалості роботи на фірмі	Чим довше людина працює, чим вище її кваліфікація та реальний трудовий внесок - тим більший рівень її заробітку. Кожний новачок, не зважаючи на рівень отриманої освіти, його особисті здібності, починає роботу в компанії з низькокваліфікованих посад.
Низька диференціація заробітних плат	Співвідношення зарплатні один до чотирьох. Цей факт позитивно впливає на моральний клімат у колективі, сприяє поширенню командних форм роботи.
Система кадрової ротації	Унікальні внутрішньофірмові системи росту і просування працівників передбачають пересування кожні два-три роки по горизонталі та вертикалі. Професійна освіта здійснюється завдяки системі підготовки на робочих місцях. Немає такої роботи в компанії, яку б не міг виконати її співробітник. Це сприяє підвищенню якості трудової діяльності та результатів роботи підприємства.
Високий рівень розвитку внутрішньофірмового патріотизму та методів мотивації	Переплетення інтересів компанії з інтересами робітника. Причетність до фірми стимулюється спеціальними формами соціальної допомоги

Джерело: розробка автора

Якщо в Японії традиції управління створюють основу для того, щоб члени корпорації відчували себе частиною однієї родини, то в Китаї в переважній більшості випадків сама сім'я — це корпорація. Традиційно китайські сімейні підприємства в більшості своїй не можуть переступити кордон малого і середнього бізнесу. Будучи досить гнучкими і здатними швидко реагувати на зміну ринкової кон'юнктури, вони досягають успіху на ринках текстилю, іграшок, одягу. Однак в капіталомістких галузях вони поступаються країнам Західної Європи і США.

Також цікавим є різноманітний досвід країн Європи, які складають європейську школу. Кожна з країн Європи має свою унікальну особливість. Німеччині притаманна демократичність, це можна назвати американізмом: тут навіть існує закон про залучення робітників до управління підприємством. Вперше в історії саме в Німеччині були введені виробничі ради. Беручи приклад з американців, німці широко

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

використовують так звану роботу in-team (у команді). Хоча поряд з цим саме в Німеччині найбільше всього розвинене лідерство.

Кастовість притаманна британцям, де з дитинства виховують приналежність до вищої касты, з якої потім і формується склад законодавчої і виконавчої влади суспільства. Тут дуже цінують індивідуалізм, вважаючи, що кожна людина унікальна. Французи навпаки вважають, що багатства країни повинні належати всій нації, і тут розвивають колективізм у трудових відносинах. В італійців, навпаки більший натиск робиться на приватну власність та маленькі сімейні виробництва, в які привносяться і сімейні відносини в управлінні персоналом. У Швеції, Фінляндії, Нідерландах в управлінні підприємствами використовуються прогресивні ідеї соціалізму, враховується задоволення соціальних потреб простої людини, яка і сприяє цьому процесу. Крім того, усім європейським компаніям властиві різні форми соціального партнерства. Для працівників європейських компаній важливою є соціальна адаптація в суспільстві, визнання та пошана колег.

Усі розглянуті моделі не суперечать, а швидше доповнюють одна одну, і для розробки якісної системи організації праці потрібно їх поєднання з домінуванням тих чи інших аспектів в окремих необхідних випадках. Після узагальнення теоретичних підходів та парадигм концепцій НОП в різних економічних умовах, можна виокремити та запозичити корисні напрацювання найбільш прийнятні для України. Адже саме ефективна організація праці покликана перетворити, систематизувати, упорядкувати, оптимізувати і адаптувати діяльність внутрішніх підсистем (елементів) підприємства з виділенням функціональних переваг і недоліків. У цьому контексті є можливість виявити резерви, які дозволяють підвищити ефективність діяльності підприємства в цілому. У зв'язку з цим пріоритетним завданням науки і практики функціонування усіх форм організацій є розвиток методичних основ комплексної системи організації праці.

На сьогодні є нагальною необхідність цілеспрямованих і обґрунтованих дій щодо формування ефективної комплексної системи управління підприємством на основі виявлення норм керованості, прихованих резервів, оцінки його потенціалу, спираючись на досвід зарубіжних країн. Виходячи з пріоритетності розвитку системи організації праці, найбільший інтерес і важливість представляють, в першу чергу, резерви підвищення ефективності діяльності підприємства. Подальші дослідження у цьому напрямку дозволять збагатити організацію праці як практичну діяльність новими інструментальними формами і механізмами реалізації.

Література:

1. Бычин, Б.В. Организация и нормирование труда: учеб. для вузов / Б.В. Бычин, С.В. Малинин, Е.В. Шубенкова; под ред. Ю.Г. Одегова. М. : Экзамен, 2003. – 464 с.
2. Волгин, Н.А. Японский опыт решения экономических и социально-трудовых проблем / Н.А. Волгин. М.: Экономика, 1998. – 120 с.
3. Г. Форд. Моя жизнь. Мои достижения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://reosh.ru/wp-content/uploads/2014/08/Форд-Генри-Моя-жизнь-мои-достижения-1924.pdf>
4. Гилбрет, Ф. Азбука научной организации труда и предприятий. Пер. с нем. Е. Штейнберг. – М.: Бюро стандартизации, 1923 – 55 с.
5. Кольцов, Н.А. Оценка уровня НОТ на предприятии / Н.А. Кольцов. М.: Экономика, 2003. – 88 с.

6. Тейлор Ф.У. Принципы научного менеджмента. Пер. с англ. А.И. Зак. – М.: Контроллинг, 1991. – 104 с.
7. Эмерсон Г. Двенадцать принципов производительности / Г. Эмерсон. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://publ.lib.ru/ARCHIVES/E/EMERSON_Garrington/_Emerson_G..html

THE THEORY OF THE PRODUCTION FUNCTION THROUGH THE LENS OF MATHEMATICS

Golovach Snezhana Sergeevna

student

Department of international business and marketing

Faculty of Economics and Management

Yanka Kupala State University of Grodno

Grodno, Belarus

Scientific adviser – Associate Professor, Candidate of Physical and Mathematical Sciences Setko E.A.

ТЕОРИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ФУНКЦИИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МАТЕМАТИКИ

Головач Снежана Сергеевна

студентка

кафедра международного бизнеса и маркетинга

факультет экономики и управления

Гродненский государственный университет имени Янки Купалы

г. Гродно, Беларусь

Научный руководитель – доцент, кандидат физико-математических наук Сетько Е.А.

Summary. In article was analyzed the production function and its main properties. We explored a multiplicative function and then a special case of this function the Cobb-Douglas production function. We calculated scale and production efficiency based on the proposed production function.

Keywords: production function, multiplicative function, Cobb-Douglas production function.

Аннотация. В работе исследуется производственная функция, её основные свойства. Рассматривается мультипликативная функция, затем её частный случай — функция Кобба-Дугласа. Рассчитывается масштаб и эффективность производства на основе предложенной производственной функции.

Ключевые слова: производственная функция, мультипликативная функция, функция Кобба-Дугласа.

Матеріали Х міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

Производством называется любая человеческая деятельность по преобразованию ограниченных ресурсов — материальных, трудовых, природных — в готовую продукцию.

Производственная функция характеризует зависимость между количеством используемых ресурсов (факторов производства) и максимально возможным объемом выпуска, который может быть достигнут при условии, что все имеющиеся ресурсы используются наиболее рациональным образом.

Обычно в экономике анализируется двухфакторная производственная функция, отражающая зависимость выпуска (Q) от количества используемого капитала (K) и труда (L): $Q = F(K; L)$

Производственная функция характеризуется рядом свойств:

1) Если капитал и (или) труд равен 0, то и выпуск будет равен 0.

$$Q = F(0; L) = F(K; 0) = 0$$

Это можно записать на языке пределов:

$$\lim_{K \rightarrow 0} F = \lim_{L \rightarrow 0} F = 0$$

2) Если капитал и (или) труд равен ∞ , то и выпуск будет равен ∞ .

$$Q = F(\infty; L) = F(K; \infty) = \infty$$

Это можно записать на языке пределов:

$$\lim_{K \rightarrow \infty} F = \lim_{L \rightarrow \infty} F = \infty$$

3) Так как данная функция является возрастающей, то первые частные производные по K и по L больше нуля.

$$F'_K > 0; F'_L > 0 \left(\frac{\partial F}{\partial K} > 0; \frac{\partial F}{\partial L} > 0 \right)$$

Частные производные выпуска по факторам называются предельными продуктами или предельными (маржинальными) эффективностями факторов и представляют собой прирост выпуска на малую единицу прироста фактора:

$\frac{\partial F}{\partial K}$ — предельный продукт фондов, предельная фондоотдача (предельная эффективность фондов), $\frac{\partial F}{\partial L}$ — предельный продукт труда, предельная производительность труда (предельная эффективность труда)

4) Вторые частные производные по K и по L , наоборот, меньше нуля.

$$F''_K < 0; F''_L < 0 \left(\frac{\partial^2 F}{\partial K^2} < 0; \frac{\partial^2 F}{\partial L^2} < 0 \right)$$

В экономике часто используется мультипликативная производственная функция. Она задаётся следующим выражением: $F = AK^{\alpha_1}L^{\alpha_2}$, где F — выпуск продукции; A — это коэффициент совокупной производительности факторов производства, отражающий влияние технического прогресса на производство (если производитель внедряет передовые технологии, величина A возрастает, т.е. выпуск увеличивается при прежних количествах труда и капитала); K — объём капитала; L — объём рабочей силы; α_1, α_2 — коэффициенты эластичности соответственно по капиталу и труду, которые показывают, на сколько процентов изменяется выпуск при изменении капитала (труда) на один процент. В параметры A, K, L — положительные.

Найдём первые частные производные:

$$F'_K = \frac{\partial F}{\partial K} = \alpha_1 AK^{\alpha_1-1}L^{\alpha_2};$$

Так как $\alpha_1 AK^{\alpha_1-1}L^{\alpha_2} > 0$ (по свойству 3), отсюда следует, что $\alpha_1 > 0$.

$$F'_L = \frac{\partial F}{\partial L} = \alpha_2 AK^{\alpha_1} L^{\alpha_2-1};$$

Так как $\alpha_2 AK^{\alpha_1} L^{\alpha_2-1} > 0$ (по свойству 3), отсюда следует, что $\alpha_2 > 0$.

Найдём вторые частные производные:

$$F''_K = \frac{\partial^2 F}{\partial K^2} = (\alpha_1 - 1)\alpha_1 AK^{\alpha_1-2} L^{\alpha_2};$$

Так как $(\alpha_1 - 1)\alpha_1 AK^{\alpha_1-2} L^{\alpha_2} < 0$ (по свойству 4), отсюда следует, что $\alpha_1 < 1$.

$$F''_L = \frac{\partial^2 F}{\partial L^2} = (\alpha_2 - 1)\alpha_2 AK^{\alpha_1} L^{\alpha_2-2};$$

Так как $(\alpha_2 - 1)\alpha_2 AK^{\alpha_1} L^{\alpha_2-2} < 0$ (по свойству 4), отсюда следует, что $\alpha_2 < 1$.

Таким образом, коэффициенты α_1, α_2 положительны, но меньше единицы. Это означает, что при росте труда при постоянном капитале (либо капитала при постоянном труде) на один процент производство возрастает в меньшей степени.

В относительных показателях мультипликативная производственная функция имеет следующий вид:

$$\frac{F}{F_0} = \left(\frac{K}{K_0}\right)^{\alpha_1} \left(\frac{L}{L_0}\right)^{\alpha_2}$$

где F_0, K_0, L_0 — значения выпуска и затрат фондов и труда в базовый год.

$$F = \frac{F_0}{K_0^{\alpha_1} L_0^{\alpha_2}} K^{\alpha_1} L^{\alpha_2} = AK^{\alpha_1} L^{\alpha_2}$$

Коэффициент $A = \frac{F_0}{K_0^{\alpha_1} L_0^{\alpha_2}}$ соизмеряет ресурсы с выпуском.

Если обозначить выпуски ресурсы в относительных единицах измерения через $\tilde{K}, \tilde{F}, \tilde{L}$, то производственная функция запишется так:

$$\tilde{F} = \tilde{K}^{\alpha_1} \tilde{L}^{\alpha_2}$$

Найдём теперь эффективность (отношение результата к затратам) для представленной производственной функции. Имеются два частных показателя эффективности: $\frac{\tilde{F}}{\tilde{K}}$ — фондоотдача, $\frac{\tilde{F}}{\tilde{L}}$ — производительность труда. Так как частные показатели эффективности одинаково безразмерны, то можно находить любые средние из них. Производственная функция выражена в мультипликативной форме, значит, и среднее естественно взять в такой же форме, т.е. среднегеометрическое значение.

Обобщённый показатель экономической эффективности есть взвешенное среднее геометрическое частных показателей экономической эффективности:

$$E = \left(\frac{\tilde{F}}{\tilde{K}}\right)^{\alpha} \left(\frac{\tilde{F}}{\tilde{L}}\right)^{1-\alpha}$$

здесь роль весов выполняют относительные эластичности

$$\alpha = \frac{\alpha_1}{\alpha_1 + \alpha_2}; \quad 1 - \alpha = \frac{\alpha_2}{\alpha_1 + \alpha_2}$$

Если $\alpha_1 + \alpha_2 = 1$, то мультипликативная производственная функция носит название функции Кобба-Дугласа. Средний размер использованных ресурсов, т.е. масштаб производства находится по тем же соображениям, которые были приведены при расчёте обобщённого показателя экономической эффективности: $M = \tilde{K}^{\alpha} \tilde{L}^{1-\alpha}$. Отсюда следует, что выпуск \tilde{F} есть произведение экономической эффективности и масштаба производства:

$$\tilde{F} = EM$$

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

Впервые такая производственная функция упоминается в 1928г. в статье американских ученых экономиста Питера Дугласа и математика Джорджа Кобба «Теория производства». В этой статье была предпринята попытка определить эмпирическим путем влияние величин затраченного капитала и труда на объем выпускаемой продукции в обрабатывающей промышленности США. Приведенная производственная функция говорит о том, что производитель может заменять труд капиталом и капитал трудом, оставляя выпуск неизменным.

Например, в сельском хозяйстве развитых стран труд является высокомеханизированным, т.е. на одного работника приходится много машин (капитала). Напротив, в развивающихся странах тот же объем производства достигается за счет большого количества труда при незначительном капитале.

Кривая, которая отражает все комбинации двух факторов производства (труда и капитала), при которых выпуск остается неизменным, называется изоквантой. Для её построения из функции $q_1 = AK^{\alpha_1}L^{\alpha_2}$ выразим K .

$$K^{\alpha_1} = \frac{q_1}{A} L^{-\alpha_2}; K = \frac{q_1/A}{L^{\alpha_2/\alpha_1}}$$

График функции представляет собой ветвь гиперболы, находящуюся в I четверти. Чем дальше от начала координат расположена изокванта, тем больший объем выпуска продукции она показывает.

Пример. Рассмотрим найденную по данным 1960-1995 гг. производственную функцию валового внутреннего продукта США:

$$F = 2,248K^{0,404}L^{0,803}$$

рассчитаем по ней масштаб и эффективность производства.

Валовый внутренний продукт США, измеренный в млрд. долл. в ценах 1987 г., возрос с 1960 по 1995 г. в 2,82 раза, т.е. $\bar{F} = 2,82$, основные производственные фонды за этот же период увеличились в 2,88 раза ($\bar{K} = 2,88$), а число занятых — в 1,93 раза ($\bar{L} = 1,93$).

Сначала найдём относительные эластичности по фондам и труду:

$$\alpha = \frac{\alpha_1}{\alpha_1 + \alpha_2} = \frac{0,404}{0,404 + 0,803} = 0,3347; \quad 1 - \alpha = 0,6653.$$

Затем определяем частные эффективности ресурсов

$$E_K = \frac{\bar{F}}{\bar{K}} = \frac{2,82}{2,88} = 0,98; \quad E_L = \frac{\bar{F}}{\bar{L}} = \frac{2,82}{1,93} = 1,46.$$

После чего находим обобщённый показатель эффективности как среднее геометрическое частных: $E = E_K^{\alpha} E_L^{1-\alpha} = 0,98^{0,3347} \cdot 1,46^{0,6653} = 1,278$.

А затем масштаб производства как среднее геометрическое темпов роста ресурсов: $M = \bar{K}^{\alpha} \bar{L}^{1-\alpha} = 2,88^{0,3347} \cdot 1,93^{0,6653} = 2,207$.

Таким образом, общий рост ВВП с 1960 по 1995 г. в 2,82 раза произошёл за счёт роста масштаба производства в 2,207 раза и за счёт повышения эффективности производства в 1,278 раза ($2,82 = 1,273 \cdot 2,207$).

Литература:

1. Математическая экономика: теория производства и потребительского выбора: учебное пособие для студентов заочного образования/ М.И. Гераськин. – Самар. гос. аэрокосм. ун-т. Самара, 2004. – 102 с.
2. Математическая экономика: учебник для вузов/ В.А. Колемаев – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 399 с.

3. Математические методы оптимизации и экономическая теория/ М. Интрилигатор, пер. с англ. Г.И. Жукова, Ф.Я. Кельман – Айрис-Пресс, 2002. – 553 с.

SNA AND SECTORS OF INSTITUTIONAL UNITS

Napak N.M.

PhD in economics, Associate Professor

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ ТА СЕКТОРИ ІНСТИТУЦІЙНИХ ОДИНИЦЬ

Гапак Наталія Мирославівна

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м. Ужгород, Україна

Основні показники функціонування національної економіки за певний період формують, так звану, систему національних рахунків (СНР). Така система широко використовується для порівняння результатів функціонування економіки у просторі і часі, в тому числі для міжнародних порівнянь. Тобто, це єдина система та методологія обчислення макроекономічних показників, що прийнята у більшості країн світу. СНР враховує всі види діяльності суб'єктів господарювання (виробництво матеріальних і нематеріальних благ та послуг) і являє собою сукупність показників економічного розвитку країни, виробництва і споживання продукції, розподілу і перерозподілу доходів, нагромадження капіталу та фінансів. СНР обчислює обсяг виробництва країни за ринковою методологією, охоплює всі платні послуги і виключає подвійний рахунок. З травня 1992 р., згідно з Указом Президента, в Україні також була запроваджена СНР, тобто статистика й облік переведені на міжнародні стандарти. СНР була остаточно переглянута та ухвалена Статистичною комісією ООН у 1993 році.

Макроекономічні показники, які використовує СНР, класифікують за різними ознаками.

Так, макроекономічні показники поділяються на три групи: потокові, запасів та економічної кон'юнктури.

Потокові показники відображають передачу цінностей одними суб'єктами економічної діяльності іншим. Вони вимірюються за певний проміжок часу. До них відносять: валовий внутрішній продукт (ВВП), валовий національний продукт (ВНП), чистий внутрішній продукт (ЧВП), чистий національний продукт (ЧНП), національний дохід (НД), особистий дохід (ОД), дохід у розпорядженні (ДР), споживчі витрати (С), інвестиційні витрати (І), державні витрати (Д), чистий експорт (ЧЕ).

Показники запасів — це економічні змінні, які відображають нагромадження та використання цінностей економічними суб'єктами. Вони визначаються на певну дату.

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

До них відносять: реальні та фінансові майнові активи, національне багатство, реальні грошові залишки, державний борг тощо.

Показники економічної кон'юнктури — це змінні, які пов'язані з коливанням ділової активності (процентна ставка, норма доходності активів, рівень цін, рівень інфляції, рівень безробіття).

Також серед макроекономічних показників в СНР виділяють натуральні (що вимірюються у різних фізичних одиницях — тонах, барелях, декалітрах, штуках тощо) та вартісні (грошові) показники, які можуть визначатися у постійних цінах (цінах певного заданого року) та поточних цінах (цінах того року, для якого розраховано показники).

Змінні у СНР, що виміряні у фізичних одиницях, називають реальними змінними (реальний ВВП, реальна зарплата). Змінні виражені у грошах і поточних цінах, називають номінальними (номінальний ВВП, номінальна зарплата).

СНР використовує концепцію первинних доходів, яка виходить із того, що органи державного управління є фактором виробництва, поряд із землею, працею, капіталом і підприємницькими здібностями. Платою за такий ресурс як державне управління є податки на виробництво та імпорт.

До основних понять, які використовує СНР, відносяться: інституціональна одиниця, економічна територія, економічні операції, резиденти економіки.

Інституційна одиниця — це економічна одиниця, що володіє активами, самостійно здійснює господарську діяльність і несе відповідальність щодо своїх зобов'язань.

Сектори інституційних одиниць у СНР представлено у наступній таблиці:

Таблиця 1. Сектори інституційних одиниць у системі національних рахунків

Назва сектора	Характеристика інституційних одиниць
Сектор нефінансових корпорацій	Займаються ринковим виробництвом товарів і послуг для продажу за цінами, що покривають витрати виробництва та забезпечують прибуток.
Сектор фінансових корпорацій	Спеціалізуються на фінансово-посередницькій діяльності (банки, страхові компанії та ін.)
Сектор домогосподарств	Фізичні особи як споживачі і як суб'єкти некорпоративної виробничої діяльності (підприємства, що знаходяться у власності домашніх господарств – підсобні господарства, дрібні підприємства, індивідуальне будівництво, індивідуальна трудова діяльність)
Сектор некомерційних організацій	Обслуговують домашні господарства. Це господарські одиниці створені групами домашніх господарств за рахунок власних внесків для забезпечення їх політичних, релігійних та професійних інтересів
Сектор загальнодержавного управління	Органи управління центрального та місцевого рівнів, некомерційні бюджетні організації, державні цільові та позабюджетні фонди

Економічна територія — територія, на яку поширюються повноваження уряду країни і в межах якої люди, фактори виробництва, товари і гроші країни можуть

вільно переміщуватися. Економічна територія не охоплює посольства, військові бази тощо, але містить подібні об'єкти, що розташовані на території інших країн.

Економічні операції — це ті, які відображають взаємозв'язки між інституціональними одиницями і пов'язані з їх економічною діяльністю.

До резидентів економіки відносяться фізичні особи з постійним місцем проживання в країні більше року (незалежно від громадянства та національності); юридичні особи, які створені згідно законодавства країни; дипломатичні представництва даної країни.

При вимірюванні випуску продукції в країні важливо уникнути подвійного рахунку, коли одна й та сама операція може бути врахована двічі, а той більше разів. З цією метою в СНР вирізняють такі поняття:

- проміжна продукція — товари і послуги, що купуються з метою подальшої переробки, обробки або для перепродажу (сировина, матеріали, електроенергія тощо);
- кінцева продукція — товари і послуги, що купуються з метою кінцевого споживання, нагромадження, експорту, для заміщення витрачених засобів виробництва, але не для подальшої переробки чи перепродажу;
- додана вартість підприємства — вартість виробленої продукції без вартості проміжних товарів і послуг, що були придбані підприємством і використані в процесі виробництва. Додана вартість включає заробітну плату, прибуток, амортизацію.

При розрахунку ВВП враховується вартість кінцевої продукції і віднімається вартість проміжних товарів і послуг, так як у вартості кінцевих продуктів уже враховано всі проміжні операції. Але, оскільки на макрорівні надто складно визначити кінцеві товари (галузей-виробників дуже багато, і не завжди можна однозначно сказати, чи буде використано вироблений продукт на кінцеве чи проміжне споживання), то ВВП розраховують як суму доданих вартостей усіх виробників. ВВП, взагалі-то, занижує реальний обсяг виробництва, оскільки не враховує результатів тіньової економіки і тих товарів та послуг, що не проходять стадію купівлі-продажу. І якщо для економічно розвинених країн, де тіньова економіка складає невелику частку від офіційної, це не так суттєво, то для інших країн, де тіньовий сектор сягає 50% і більше від облікованого випуску, розрахунок фактичного ВВП є більш викривленим

**IMPROVEMENT OF THE INTERNAL CONTROL SYSTEM, ENSURE THE
ACCURACY AND USEFULNESS OF INFORMATION FOR EXTERNAL USERS**

Khmelnitskaya Natalia Viktorovna
PhD in Economics, Associate Professor
The North Caucasus Institute
of The Moscow Humanitarian-Economic University
Mineralnye Vody, Russia

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ,
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ДОСТОВЕРНОСТИ И ПОЛЕЗНОСТИ ИНФОРМАЦИИ ДЛЯ
ВНЕШНИХ ПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ**

Хмельницкая Наталья Викторовна
кандидат экономических наук, доцент
Северо-Кавказского института —
филиала АНО ВО Московского гуманитарно-экономического университета
г. Минеральные Воды, Россия

Abstract. The article substantiates the necessity of improving the system of internal control of business processes in the enterprise, providing decision-making reliable and most useful information, identify and assess various risks that could have a negative impact on the financial position of the economic entity.

Key words: controlling, analysis, minimization of risks.

Аннотация. В статье обоснована необходимость совершенствования системы внутреннего контроля хозяйственных процессов на предприятии, обеспечивающей процесс принятия решений достоверной и наиболее полезной информацией, выявления и оценки различных рисков, могущих оказать отрицательное воздействие на финансовое состояние экономического субъекта.

Ключевые слова: контроллинг, аналитическая работа, минимизация рисков.

Отметим, что статьей 19 Закона РФ о бухгалтерском учете четко закреплена обязанность экономического субъекта, бухгалтерская отчетность которого подлежит обязательному аудиту, организовать и осуществлять внутренний контроль ведения учета и составления отчетности (за исключением случаев, когда его руководитель принял обязанность ведения бухгалтерского учета на себя).

Пунктом 4 ПБУ 1/2008 установлено, что порядок контроля хозяйственных операций должен утверждаться либо одновременно с утверждением учетной политики организации, либо в составе учетной политики. Ранее данное требование на уровне положения по бухгалтерскому учету не раскрывалось, то есть, действующего федерального стандарта, который бы устанавливал общие унифицированные правила и требования по организации системы внутреннего контроля в организациях, не существует [3].

Сегодня документы системы нормативного регулирования бухгалтерского учета и отчетности не обязывают экономических субъектов раскрывать в бухгалтерской отчетности информацию о результатах осуществления мероприятий в рамках внутреннего контроля. На наш взгляд, по совокупности рекомендаций и

требований, изложенных в Информации № ПЗ-11/2013, можно говорить о том, что главной целью внутреннего контроля (контроллинга) в организации должно стать выявление и оценка различных рисков, могущих оказать отрицательное воздействие на финансовое состояние экономического субъекта.

Представляется целесообразным раскрытие в пояснительной записке к бухгалтерской отчетности данных о состоянии внутреннего, выявленных недостатках и нарушениях, мероприятиях по реализации предложений, вынесенных по результатам контрольных мероприятий, по их устранению и минимизации обнаруженных (в результате контроля) рисков [2].

При этом, в соответствии с п. 17 Информации № ПЗ-11/2013 порядок организации внутреннего контроля, в том числе обязанности и полномочия подразделений и персонала экономического субъекта, определяется в зависимости от характера и масштабов деятельности экономического субъекта, особенностей его системы управления [1].

В случае, когда объемы деятельности, численность персонала, количество производственных и управленческих подразделений, складских помещений и мест хранения являются существенными, целесообразна разработка и утверждение порядка внутреннего контроля над хозяйственными операциями в форме отдельного локального нормативного акта (положения о внутреннем контроле, положения о внутреннем аудите, положения о контрольно-ревизионной работе и т.п.). Кроме того, перед началом нового отчетного периода необходимо утверждать состав комиссии (комиссий — если система внутреннего контроля предполагает осуществление мероприятий по нескольким направлениям), план контрольной работы и прочие документы, регулирующие порядок и правила осуществления контрольных процедур в предстоящем периоде [4].

Применительно к ведению бухгалтерского учета и составлению финансовой отчетности, контрольную среду должны регламентировать Положение о бухгалтерской службе, Учетная политика, Квалификационные требования к бухгалтерскому персоналу. Необходимы документы, устанавливающие общие параметры среды, в которой организуется и ведется бухгалтерский учет, порядок взаимодействия подразделений и персонала экономического субъекта и принятия решений по вопросам бухучета.

Одним из основных принципов организации внутреннего контроля является требование об участии в мероприятиях внутреннего контроля всего персонала экономического субъекта. Полномочия и функции лиц, ответственных за организацию и проведение контрольных мероприятий, можно условно разделить на три группы мероприятий: организация контроля, осуществление контроля и анализ его результатов и устранение недостатков.

Система внутрихозяйственного контроля обеспечивает разделение функций по ведению бухгалтерского учета, организации службы информационной безопасности, установлению ответственности каждого работника, утверждению и использованию бланков строгой отчетности, сохранности ценностей, проведению проверок, повышению квалификации работников [5].

Вместе с тем Закон не содержит обязательного требования о том, что внутренний контроль порядка ведения бухгалтерского учета и составления бухгалтерской отчетности должен осуществляться отдельным специалистом или

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

подразделением, а, следовательно, положение о внутреннем контроле должно содержать саму систему контроля [7].

К примеру, внутренний контроль порядка составления отчетности Филиал ОАО «Газпром Газораспределение Нальчик» в Прохладненском районе не может осуществляться главным бухгалтером, поскольку именно им фактически составляется данная отчетность. В этой ситуации внутренний контроль может осуществляться иными должностными лицами, например, экономистом по финансовым вопросам. Необходимо наличие отдельного сотрудника, осуществляющего функции внутреннего контроля и обладающего соответствующей квалификацией. Во исполнение ст. 19 Федерального закона «О бухгалтерском учете» № ФЗ-402 и Приказа генерального директора ОАО «Газпром Газораспределение Нальчик» № 3 от 09.01.2016 г. осуществление внутреннего контроля совершаемых фактов хозяйственной жизни возложено на контрольно-ревизионный отдел ОАО «Газпром Газораспределение Нальчик». Внутренний контроль над финансово-хозяйственной деятельностью осуществляется в соответствии с рекомендациями Минфина РФ, Положением об отделе и Инструкцией по проведению проверок филиалов.

В Филиалах внутренний контроль финансовых результатов осуществляется бухгалтерией и плановым отделом. Работники всех этих служб имеют должные инструкции, где разграничены их права и полномочия. Персональную ответственность за организацию учета в подразделениях несут их руководители. На предприятии утвержден состав постоянно действующей инвентаризационной комиссии.

В целях обеспечения своевременного составления бухгалтерской отчетности, подлинники первичных документов по хозяйственным операциям должны приниматься к учету в соответствии с утвержденным руководителем графиком документооборота Общества. В АО «Газпром газораспределение Нальчик» документооборот исполняет исключительно формальную функцию.

В пояснительной записке в обязательном порядке рекомендовано раскрывать следующую информацию:

- о рисках, на выявление и минимизацию которых направлены мероприятия внутреннего контроля. При этом может быть использован состав показателей, приведенный в п. п. 13.2 и 13.3 Информации № ПЗ-11/2013. По мнению ряда авторов, данная информация может быть приведена (продублирована) в соответствующем разделе пояснительной записки в составе информации о рисках хозяйственной деятельности организаций [6];

- о проведенных ранее мероприятиях внутреннего контроля, выявленных недостатках и злоупотреблениях. В данном подразделе, обязательно должна наличествовать оценка последствий выявленных нарушений и их влияния на отдельные показатели финансового состояния организации;

- о мероприятиях, направленных на устранение выявленных недостатков, а также о мерах по возмещению нанесенного организации ущерба и об управленческих решениях, направленных на устранение подобных нарушений в будущем (или минимизацию рисков допущения таких нарушений).

Также целесообразно доработать программу 1С, для автоматического формирования показателей бухгалтерской отчетности, в целях уменьшения

трудозатрат и возможности ошибок. А также проработать создание отчетности к БДР в данной программе.

В результате документальной проверки финансово-хозяйственной деятельности предприятия установлено:

- фактов нарушений порядка ведения бухгалтерского учета и представления бухгалтерской отчетности, а также правовых актов Российской Федерации при осуществлении финансово-хозяйственной деятельности, которые могли бы существенно повлиять на финансовые результаты Общества не выявлено;

- бухгалтерская отчетность во всех существенных отношениях достоверна и объективно отражает финансовое положение АО «Газпром газораспределение Нальчик» на 31 декабря 2016 года и результаты его финансово- хозяйственной деятельности за период с 1 января по 31 декабря 2016 года.

Литература:

1. Информация Минфина России № ПЗ-11/2013 «Организация и осуществление экономическим субъектом внутреннего контроля совершаемых фактов хозяйственной жизни, ведения бухгалтерского учета и составления бухгалтерской (финансовой) отчетности»
2. Виноградская Н.А. Организация внутреннего аудита системы бюджетирования на предприятии // В сборнике: Актуальные проблемы и тенденции развития экономики организаций в России сборник научных трудов: к 15-летию кафедры аудита и контроллинга МГУДТ. – М.: Московский государственный университет дизайна и технологии, 2016. - С. 50-56.
3. Вихрова Н.О. Оценка информационных возможностей бухгалтерской отчетности в анализе вероятности банкротства // В сборнике: Финансовые инструменты регулирования социально-экономического развития регионов Сборник материалов Всероссийской научно-практической конференции. 2016. С. 133-136.
4. Вихрова Н.О., Курьянова Е.С. Пути повышения качества бухгалтерской информации на предприятии легкой промышленности // В сборнике: Дизайн, технологии и инновации в текстильной и легкой промышленности (ИННОВАЦИИ-2016) сборник материалов международной научно-технической конференции. Москва, 2016. С. 152-155.
5. Елисеева Е.Н., Виноградская Н.А. Бухгалтерский управленческий учет. курс лекций / Москва, 2013. Сер. № 2221
6. Ларионова А.А. Бюджетирование на предприятиях индустрии туризма // Финансовый менеджмент. – 2007. - № 3. - С. 38-47.
7. Dzhandzhugazova E.A., Zaitseva N.A., Larionova A.A., Petrovskaya M.V., Chaplyuk V.Z. Methodological aspect of strategic management of financial risks during construction of hotel business objects // Asian Social Science. 2015. T. 11. № 20. С. 229-234.

**TO THE ISSUE OF INTRODUCTION OF INVESTMENT AND
INNOVATION PROJECTS OF ENVIRONMENTAL MODERNIZATION OF THE
MAIN MEANS OF GASTRANSPORT ENTERPRISES**

Lisova Oksana Vasylivna

graduate student

Department of Marketing and Controlling

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Ivano-Frankivsk, Ukraine

Perevozova Dariya Dmytrivna

student

Department of Marketing and Controlling

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Ivano-Frankivsk, Ukraine

Scientific supervisor - Doctor of Economics Perevozova Iryna Volodymyrivna

**ДО ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИХ
ПРОЕКТІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ГТП**

Лісова Оксана Василівна

аспірантка

кафедра маркетингу і контролінгу

Івано-Франківський національно технічний університет нафти і газу

м. Івано-Франківськ, Україна

ПЕРЕВОЗОВА ДАРІЯ ДМИТРІВНА

студентка

кафедра маркетингу і контролінгу

Івано-Франківський національно технічний університет нафти і газу

м. Івано-Франківськ, Україна

Науковий керівник – д.е.н. ПЕРЕВОЗОВА ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

Annotation. The creation of investment-perspective conditions for the development of the gastransportation industry requires the provision of environmental requirements for the functioning of the objects of the industry, which is actualized by the presence of emergency gas leakage situations. It is determined that the deterioration of the environmental characteristics of gas transportation leads to an increase in the negative impact of production on the environment. The purpose of maximizing the return on investment projects of environmental modernization of fixed assets of gas transportation companies necessitates a thorough choice of the investment option and an appropriate economic assessment of the efficiency of investments. The application of the economic expertise of investment projects for the modernization of the main facilities of gas transport enterprises (including environmental modernization) as an instrument for implementing a scientifically sound investment policy will improve the management system of gas transport companies and reduce the costs of technical re-equipment, modernization, capital construction of gas transmission system objects.

Key words: gastransportation system, ecological requirements; investment and innovation project; modernization; main asset.

Анотація. Створення інвестиційно-перспективних умов для розвитку газотранспортної галузі потребує забезпечення екологічних вимог функціонування об'єктів галузі, що актуалізується наявністю ситуацій аварійних витоків газу. Визначено, що погіршення екологічних характеристик транспортування газу призводить до посилення негативного впливу виробництва на навколишнє природне середовище. Мета отримання максимальної віддачі від інвестиційних проектів екологічної модернізації основних засобів газотранспортних підприємств обумовлює необхідність ретельного вибору варіанта інвестування та відповідної економічної оцінки ефективності інвестицій. Застосування економічної експертизи інвестиційних проектів модернізації основних засобів газотранспортних підприємств (в т.ч. екологічної модернізації) як інструменту реалізації науково-обґрунтованої інвестиційної політики дозволить вдосконалити систему управління газотранспортних підприємств та зменшити витрати щодо технічного переобладнання, модернізації, капітального будівництва об'єктів газотранспортної системи.

Ключові слова: газотранспортна система, екологічні вимоги; інвестиційно-інноваційний проект; модернізація; основний засіб.

Інвестування — джерело інвестицій в основний капітал підприємства, в свою чергу інвестиції — один з найважливіших і дефіцитних ресурсів підприємств будь-якої галузі національної економіки України (в т.ч. і нафтогазової). Натомість, використання цього інструменту дозволяє оновлювати, модернізувати, вдосконалювати виробництво, здійснювати структурну перебудову економіки підприємства, підвищувати його конкурентоспроможність, збільшувати кількість діючих робочих місць, що в кінцевому рахунку сприяє розвитку галузі, підвищенню рівня життя населення та авторитету країни в міжнародних відносинах.

На сучасному етапі становлення ринкових відносин в Україні особливого значення набувають проблеми формування реальних методів і показників оцінки інвестиційно-інноваційних проектів, в тому числі і проектів з модернізації та технологічного оновлення виробничих основних засобів газотранспортних підприємств. Слід зазначити, що потребою в таких проектах може бути не лише фізичний чи моральний знос об'єктів газотранспортної системи як типових представників високоризикованих виробництв сучасної техносфери, але й потреба в забезпеченні експлуатаційних показників рівня сучасних екологічних вимог, тобто потреба екологічної модернізації основних засобів газотранспортних підприємств [1]. Слід наголосити, що погіршення екологічних характеристик транспортування газу призводить до посилення негативного впливу виробництва на навколишнє природне середовище. Погіршення екологічного стану промислової ділянки внаслідок виробничої діяльності може сприяти її перетворенню на самостійне джерело забруднення.

Впровадження моделі конкурентного газового ринку в Україні з врахуванням європейської практики та прийнятих законодавчо-нормативних актів сприяє залученню інвестицій як у видобування газу, так і у розбудову газотранспортної системи. Принципові засади технічного і технологічного розвитку, модернізації і переоснащення газотранспортної системи України для забезпечення надійного та ефективного функціонування та її інтеграції в загальноєвропейську мережу

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

газопроводів визначені Концепцією розвитку, модернізації та переоснащення газотранспортної системи України [2]. Досягнення демонополізації роботи газової галузі, створення конкуренції серед компаній-постачальників природного газу, чітке розмежування функцій виробництва, транспортування і постачання енергоносія [3] потребує значних інвестицій, і в першу чергу зовнішніх. Слід зазначити, що «загальний щорічний обсяг капітальних вкладень у газовидобуток має збільшитися з \$0,8-1,0 млрд. до \$7-9 млрд. шляхом радикального покращення інвестиційного клімату в країні. У разі, коли умови інвестування в Україні залишатимуться незадовільними, видобуток газу в Україні до 2030р. не перевищуватиме 15-20 млрд. м³ /рік.» [4].

Однак, реалії свідчать, що навіть отримані під гарантії держави кошти не сприяють реалізації проектів модернізації. Зокрема, йдеться про «китайський кредит «Нафтогазу» з 2012 р. на 3,6 млрд дол. Ті проекти, які мали бути реалізовані на ці гроші, на сьогодні неможливо реалізувати через незаконну анексію Криму та АТО на Сході країни. Є альтернативні проекти, запропоновані «Нафтогазом» по яких уряд повинен прийняти рішення. Є два проекти щодо будівництва ТЕЦ і проект з купівлі бурового обладнання для «Укргазвидобування»» [5].

Створення інвестиційно-перспективних умов для розвитку газотранспортної галузі потребує забезпечення екологічних вимог функціонування об'єктів газотранспортної системи, що актуалізується наявністю ситуацій аварійних витоків газу (так наприклад, по Івано-Франківській області 13.04. 2009 р. в с. Гузіїв Болехівської міської ради розгерметизація газопроводу «Танява-Долина» в руслі р. Свіча внаслідок повені; 04.10.2010 р. виток внаслідок корозії трубопроводу ГУ 301-ГУ Дора с. Дора Надвірнянського району; 25.01.2011 р. виток внаслідок корозії рубопроводу ГУ «Старуня» — ТХУ «Пасічна» с. Молодьків Надвірнянського району та інш.). «Питання забезпечення екологічної безпеки газопроводів у даний час повинні розглядатися на якісно новому рівні з урахуванням сучасних вимог. У зв'язку із цим, у систему проектування газопроводів необхідно вносити істотні зміни, що підвищують екологічну обґрунтованість проектів, особливо для газопроводів, що прокладають в екологічно уразливих районах (наприклад, у гірських умовах)» [6]. Тому розробка та наукове обґрунтування інвестиційних проектів з технічного переозброєння, технологічного переоснащення, модернізації об'єктів газотранспортної системи є важливим завданням, від вирішення якого значною мірою залежить економічний стан газотранспортного підприємства.

При високій вартості інвестиційних ресурсів і їх обмеженості, багатоаспектності альтернативних варіантів інвестиційних проектів, великому ризику інвестиційних рішень мета отримання максимальної віддачі від інвестиційних проектів екологічної модернізації основних засобів газотранспортних підприємств обумовлює необхідність ретельного вибору варіанта інвестування та відповідної економічної оцінки ефективності інвестицій. В останній час на практиці значна кількість управлінських рішень, що стосуються запровадження інвестиційних проектів, ґрунтуються виключно на результатах фінансово-економічного аналізу з використанням системи показників оцінки ефективності інвестицій, що відображають співвідношення результатів і витрат, а також методів оцінки для забезпечення порівняльності показників ефективності інвестицій. При цьому, як правило, на підприємствах відсутня єдина методика вироблення критеріїв прийняття таких

інвестиційних рішень, а часто відсутня і інвестиційна політика взагалі. Зрозуміло, що визначення головних для конкретного підприємства критеріїв вельми суб'єктивне і залежить від поставлених цілей. У той же час, інвестиційний проект не може прийматись і реалізовуватись на основі одного-двох формальних критеріїв, як правило, час окупності та прибуток.

Вважаємо, що застосування економічної експертизи інвестиційних проектів модернізації основних засобів газотранспортних підприємств (в т.ч. екологічної модернізації) як інструменту реалізації науково-обґрунтованої інвестиційної політики дозволить вдосконалити систему управління газотранспортних підприємств та зменшити витрати щодо технічного переобладнання, модернізації, капітального будівництва об'єктів газотранспортної системи.

Література:

1. Perevozova I.V. Aspects of the operation of the gastransport enerprise in the framework of the concept of sustainable development / I.V. Perevozova, O.V. Lisova, D.D. Perevozova. - Proceedings of IX International scientific conference "Modern achievements of world science". Morrisville, Lulu Press., 2017. 52 p. – P. 24-28.
2. Про схвалення Концепції розвитку, модернізації і переоснащення газотранспортної системи України на 2009-2015 роки: від 21.10.2009 № 1417-р – [Чинний] – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1417-2009-%D1%80> – Назва з екрану.
3. Цатурян М. Нові правила ринку газу: за і проти. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/novye-pravila-rynka-gaza-protiv-1429352733.html> – Назва з екрану.
4. Дергачова В.В. Особливості середовища функціонування підприємств газової промисловості України в контексті формування механізму процесів їх інвестування. // В.В. Дергачова, В.В. Чорній. – Економічний вісник НТУУ «КПІ» – 2016. - №13. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/80115> – Назва з екрану.
5. Єрьоменко А. Юлія Ковалів: Для завершення реформи ринку газу потрібно повністю імплементувати європейські правила регулювання / Алла Єрьоменко. – Дзеркало тижня. – 31.03.2017 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/5771825DA7BF1181C22580FE00289ACD?OpenDocument&year=2017&month=03&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&> – Назва з екрану.
6. Гораль Л.Т. Обґрунтування необхідності проведення технічної реструктуризації газотранспортної галузі / Ліліана Тарасівна Гораль. – Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки, вип. 18, Ч.ІІ - Кіровоград: КНТУ, 2010.- 288 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_18_1_ekon/stat_18_1/36.pdf – Назва з екрану.

**FEATURES OF SOCIAL SECURITY SYSTEM IN THE REPUBLIC OF
CYPRUS**

Lysetska Nelya M.

PhD in economics

Research Institute of Fiscal Policy

University of the State Fiscal Service of Ukraine

Irpin, Ukraine

**ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В
РЕСПУБЛІЦІ КІПР**

Лисецька Н. М.

к. е. н.

Науково-дослідний Інститут фіскальної політики

Університету Державної фіскальної служби України

м. Ірпін, Україна

The article analyzes the main aspects of social system and pension provision in the Republic of Cyprus. The fundamental reform of the tax system has harmonized international standards of transparency, information exchange and tax competition, including social security, which encourages employees to voluntarily pay all their tax obligations.

Key words: tax system; social welfare; social insurance; pension provision.

У статті проаналізовані основні аспекти системи соціального та пенсійного забезпечення в республіці Кіпр. Фундаментальне реформування податкової системи гармонізувало міжнародні стандарти прозорості, обмін інформацією і податкову конкуренцію, зокрема і сферу соціального забезпечення, яка стимулює працівників добровільно сплачувати всі податкові зобов'язання.

Ключові слова: податкова система; соціальне забезпечення; соціальне страхування; пенсійне забезпечення.

На нинішньому етапі, після прийняття низки законів, реформоване податкове законодавство Кіпру, можливо, стане найсучаснішою податковою системою в ЄС, що відповідає всім вимогам Організації економічного співробітництва і розвитку щодо несумлінної податкової конкуренції. Важливою стадією реформи стало прийняття кіпрськими законодавчими органами ряд законопроектів, що встановлюють фактично однаковий режим оподаткування для всіх компаній незалежно від країни походження їхніх капіталів і доходів. У результаті податкової реформи відбулися зміни і в системі оподаткування доходів кіпрських резидентів, одержаних за кордоном, і оподаткування доходів нерезидентів Кіпру, отриманих з кіпрських джерел. Склад витрат, дозволених фізичним особам для зменшення оподаткованої бази містить тільки витрати у зв'язку зі страхуванням життя, внесками до пенсійних фондів і фондів соціального забезпечення. За новими правилами іноземні співробітники міжнародних компаній будуть платити прибутковий податок у тому же розмірі, що і громадяни Кіпру; також будуть робити внески у фонд соціального забезпечення.

Всі платники соціального внеску реєструються в Службі соцстраху Республіки Кіпр, незалежно від того, чи ти працівник по найму, чи самозайнята особа, чи особа,

яка добровільно зареєструвалась. Слід відзначити, що кожен зареєстрований в службі соцстраху має з 16 років право на отримання соціальної допомоги з Фонду соціального страхування на випадок навчання на денному відділенні, служби в Національній гвардії Республіки Кіпр або хвороби, а також виплачується соцдопомога по безробіттю, на народження дитини, по догляду за дитиною, в разі травм, по інвалідності, у разі форс-мажорних обставин. Перші 12 років життя дитини його батьки мають право на дитячу допомогу.

Але потрібно зазначити, щодо соціального забезпечення існує окрема процедура звітності, кожен роботодавець, до початку роботи зобов'язаний забезпечити працівника формою «Сертифікат початку роботи за наймом» (форма SIS 5-018). Одна копія цього свідоцтва повинні зберігатися роботодавцем і бути доступною для огляду, інша копія направляється до органів соціального страхування. Цей сертифікат заповнюється і подається на кожного співробітника.

Кожен роботодавець, після найму нових співробітників, повинен заповнити «Заяву про прийом на роботу співробітників» (форма SIS 1-003) і надати її в будь-яке місцеве управління соціального страхування або Центр обслуговування громадян. Немає необхідності подавати окрему заяву про кожного працівника — для кількох співробітників може бути використана одна форма. У разі, якщо працівник не має номера соціального страхування, роботодавець повинен одночасно подати заявку на реєстрацію працівника в системі соціального страхування («Заявка на реєстрацію найманого працівника» — форма SIS 1-008).

З поданням «Декларації про наймання співробітників» заповнюється форма «Звіт про доходи і внески» (форма УКА 2-002), в якій розкривається інформація про роботодавця та працівників. Заповнена форма УКА 2-002 «Звіту про доходи та внески» надається роботодавцем в будь-яке місцеве управління соціального страхування щомісяця з даними про сплачені соціальні внески. Про кожну категорію працівників складається окрема звітна форма.

В основному роботодавець здійснює внески за своїх працівників в наступні фонди: соціального страхування, щорічної оплачуваної відпустки, фонд допомоги для звільнених, розвитку кадрових ресурсів та соціальний фонд єдності, якщо заробітна плата працівника не нижче 2 євро в тиждень, або не нижче 7 євро в місяць, або працівник є службовцем з фіксованим окладом. Фізичні особи, що працюють за наймом, а також самозайняті особи здійснюють внески тільки в фонд соціального страхування. В фонд соціального страхування роботодавець та працівник виплачують однакову суму 7.8%, але якщо роботодавець підтримує програму пенсійного забезпечення, то він виплачує 10,15%, а працівник 3.45%. При цьому роботодавець несе відповідальність за оплату внесків за працівника, тому він має право на відрахування суми внесків, які виплачує від імені свого співробітника із заробітку за період, за який виплачувалися внески.

Відносно внесків, що сплачуються працівниками і роботодавцями (За винятком внесків до Фонду соціальної єдності) встановлено верхня межа по доходу, який визначається щорічно. Дані внески, спільно з внесками роботодавця, повинні сплачуватися до Департаменту соціального страхування не пізніше закінчення календарного місяця, наступного за місяцем, до якого відноситься заробітна плата. Наприклад, внески за травень 2017 повинні бути сплачені до 30 червня 2017 року.

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

Якщо останнім днем місяця є субота, неділя або святковий день, останнім днем для сплати внесків є наступний робочий день.

Щодо соціальних внесків, що сплачуються самозайнятими особами, встановлені верхні і нижні межі, які також визначаються щорічно. Граничні суми залежать від області професійної діяльності самозайнятої особи. Внески по соціальному страхуванню та інші внески самозайнятих осіб сплачуються не пізніше ніж через сорок днів після закінчення квартального звітного періоду.

Добровільно застраховані особи можуть оплатити свої внески щомісяця, щотриместру або щорічно, але не пізніше ніж через 12 місяців після закінчення звітного року, за який внески підлягають сплаті. Наприклад, внески за 2017 рік мають бути сплачені до кінця 2018 року.

Відповідальність роботодавця за сплату внесків до Фонду соціального страхування припиняється в день досягнення працівником пенсійного віку, тобто 65 років. У разі якщо працівник досягає пенсійного віку, але не задовольняє всіх умов щодо внесків за програмою пенсійного забезпечення по старості, роботодавець зобов'язаний продовжувати виплату внесків до тих пір, поки працівник не отримає права на пенсію по старості. Внески не підлягають виплаті за жодних обставин після 68 років.

Пенсію на Кіпрі може одержувати люба особа, яка дожила до 65 років, легально пропрацювала на Кіпрі, на сьогоднішній день, тринадцять років (до 2015 р 10 років) і своєчасно здійснювала відрахування із заробітної плати до Фонду соціального страхування. Якщо особа відповідає наступним критеріям: зарплата, з якої відрахування до Фонду соцстраху, становила як мінімум 70% від середньостатистичної тижневої базової зарплати або він отримував пенсію по інвалідності до досягнення нею 63-річного віку, то він має право отримувати пенсійну допомогу з 63 років. Також за бажанням особи, яка має права на отримання пенсії за віком, може перенести дату початку виплати пенсії на більш пізній термін (аж до 68 років). У такому випадку обсяг пенсії збільшується щомісяця на 0,5% (починаючи з того дня, коли претендент досяг пенсійного віку, і, закінчуючи тим днем, коли пенсія починає виплачуватися).

Пенсійна допомога в основному розділяється на дві частини: базову і додаткову.

Розмір базової допомоги визначається на основі середньостатистичної щотижневої зарплати, з якої вираховуються соціальні виплати до Фонду соцстраху. Базова пенсія становить 60% від суми середньостатистичної зарплати за умови, що на утриманні у пенсіонера немає залежних від нього осіб, 80% — при наявності однієї залежної особи, 90% — при наявності двох залежних осіб і 100% — при наявності трьох або більше залежних осіб. Додаткова пенсійна допомога складає 1/52 від 1,5%, які розраховуються від загального обсягу зарплати і грошових відрахувань до Фонду соціального страхування, сплачених за весь період роботи.

Також на Кіпрі нещодавно був прийнятий закон про накопичувальний пенсійний фонд, особливістю якого є різновид накопичувальної схеми для працівників приватного сектора, аналогічний пенсійному Фонду, який спонсорується роботодавцем. Метою закону про накопичувальні фонди є стимулювання працівників якомога довше працювати в одному місці і сприяти формуванню довгострокових накопичень. Накопичувальний фонд формується за рахунок щомісячних внесків з

боку працівників і роботодавця, що здійснюються в розмірі певного відсотка від заробітної плати працівника до сплати податків.

Такі внески, як правило, приймаються до врахування з метою оподаткування. У статуті накопичувального фонду встановлюються мінімальні і максимальні розміри внесків. Частка працівників у фонді називається «Рахунок А», а частка роботодавця «Рахунок Б». У статуті накопичувального фонду вказується, що за умови продовження працівником трудових відносин з роботодавцем протягом фіксованої кількості років при звільненні він має право на отримання в якості неоподаткованої податком одноразової суми загальної суми своїх внесків (Рахунок А) і відповідних внесків роботодавця (рахунок Б), в тому числі частки доходу, заробленого фондом протягом періоду трудової діяльності за рахунок даних внесків. Число років, протягом яких повинні зберігатися трудові відносини для отримання суми з Рахунку Б (тобто термін отримання прав на внески роботодавця), визначається статутом фонду і зазвичай становить від трьох до семи років.

Таким чином, після прийняття ефективних реформ система соціального захисту та пенсійного забезпечення Республіки Кіпр стала більш досконалою, там враховуються всі нюанси та специфічні особливості індивіду при нарахуванні соціального та пенсійного забезпечення. В якості основних загальносистемних зрушень реформування пенсійного забезпечення в Україні є впровадження окремих позитивних аспектів досвіду Республіки Кіпр.

Література:

1. EMPLOYERS GUIDE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/sid/sidv2.nsf/All/551C82BEE69E2FC9C2257A170034B0EC/\\$file/Employer's%20Guide.pdf](http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/sid/sidv2.nsf/All/551C82BEE69E2FC9C2257A170034B0EC/$file/Employer's%20Guide.pdf)
2. Обязательные платежи в отношении сотрудников, работающих на Кипре: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ledramanagement.com/payroll-memo-2015-russian-version/>
3. Social security contribution – Employers [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=81/1451606401#footnote2
4. Пенсия на Кипре. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prokipr.ru/pension.html>
5. Кипр для работы и жизни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cy/Documents/tax/CY_Tax_WorkingAndLivinginCyprusRU_Noexp.pdf

**ІНВЕСТИЦІЇ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА**

Lysak V. Yu.

*Ph. D. in Economics, associate Professor
of the Department of Economics of enterprise
Kamianets-Podilskyi national University named after Ivan Ogienko*

Лусак В.Ю.

*к.е.н., доцент, кафедри економіки підприємства
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
м. Кам'янець-Подільський*

В сучасних умовах глобалізації економіки та руху капіталу на початку ХХІ століття постає проблема ефективного формування та розвитку одного з найцінніших ресурсів планети її людського капіталу оскільки саме людина з її здібностями є рушійною силою розвитку економіки.

Саме від розвитку людського капіталу залежить економічний та інноваційний розвиток як регіону так і підприємства в цілому. Рівень розвитку людського капіталу визначається рівнем знань, кваліфікації, досвіду роботи, вмінням приймати рішення в складних нестандартних ситуаціях, креативністю, віковими особливостями носіїв людського капіталу, рівнем здоров'я, здатність генерувати нові ідеї які сприятимуть інноваційному розвитку.

Серед науковців зустрічається чимало праць присвячених значенню людського капіталу в умовах інноваційного розвитку суспільства однак недостатньо вивченим є вплив інвестицій саме на розвиток людського капіталу та роль держави в цьому процесі. Наявність великої кількості невирішених проблем, дискусійність багатьох положень обумовлюють необхідність подальшого дослідження розвитку людського капіталу для розвитку економіки України.

В Україні значення людського капіталу почали усвідомлювати в кінці ХХ століття. Саме в цей час з'явилась низка публікацій щодо ролі інвестицій в людину. Сьогодні загально визнаним є факт, що капітальні вкладення в людину такі ж прибуткові, як і інвестиції у будь-який інший фактор. Людський капітал накопичується аналогічно до фізичного й фінансового шляхом вкладання засобів для одержання прибутку в майбутньому. Йдеться про інвестування в капітал (в освіту, інформаційний пошук, підготовку й перепідготовку на виробництві).

Людський капітал можна визначати як сформований або розвинений у результаті інвестицій і накопичений людьми певний запас здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій та інших продуктивних якостей, що цілеспрямовано використовується в тій чи іншій сфері економічної діяльності, сприяє зростанню продуктивності праці й завдяки цьому впливає на зростання доходів його власника [1, с. 101].

Розвиток людського капіталу — це процес створення і розвитку продуктивних здібностей людини шляхом інвестування у конкретні процеси її життєдіяльності [2, с. 102]. Г. Беккер визначає специфіку людського капіталу необхідністю здійснення інвестицій, зазначаючи, що цей процес передбачає не лише вкладання коштів, а й

активну діяльність самої людини, навчального закладу, підприємства, держави. При цьому людина виступає одночасно об'єктом, суб'єктом і результатом даного процесу.

Аналіз зарубіжного досвіду державного впливу на людський капітал показує, що розвиток людського капіталу залежить від активізації таких напрямів державної політики, як поліпшення систем освіти і охорони здоров'я; підтримка аграрно-промислового комплексу; підвищення доходів населення; поліпшення платоспроможного попиту в країні; ліквідація бідності; вирішення демографічних проблем; оптимізація міграційної політики; вдосконалення соціальної та економічної інфраструктури; розвиток соціального партнерства та підприємницьких ініціатив; підтримка розвитку громадянського суспільства [3].

Згідно з визначенням, даним С.Л. Брю і К.Л. Макконнеллом: «Інвестиції в людський капітал — це будь-яка дія, яка підвищує кваліфікацію і здібності і тим самим продуктивність праці робітників. Витрати, які сприяють підвищенню чиєї-небудь продуктивності, можна розглядати як інвестиції, оскільки поточні витрати здійснюються з тим розрахунком, що ці витрати будуть багато разів компенсовані в майбутньому» [4, с. 150].

Очевидно, що формування та забезпечення зростання людського капіталу потребує додаткових інвестицій для отримання додаткових прибутків у далекій перспективі. Теорія людського капіталу розглядає інвестиції в людину як джерело економічного зростання не менш важливе, ніж традиційні капіталовкладення. Інвестиції в людину Т. Шульц і Г. Беккер розглядали як витрати не лише на загальну та професійну освіту, ерепідготовку, але й на охорону здоров'я, виховання дітей та інші фактори, покликані сприяти зростанню продуктивної сили особи. За розрахунками Е. Денісона, інвестиції в людський капітал дають віддачу у 5-6 разів більшу, ніж вклади в матеріальне виробництво.

Віддача від вкладень у людський капітал убуває з ростом обсягу інвестицій, тоді як у випадку інших активів (нерухомість, цінні папери, банківські депозити й т.п.) зменшується мало, або взагалі не міняється. Тому стратегія раціональних родин буде така: спочатку інвестувати в людський капітал дітей, оскільки віддача від нього порівняно вище, а потім, коли в міру убування вона зрівняється з нормою прибутковості інших активів, перемикається на інвестування в них, для того щоб згодом передати їх дітям у дарунок або в спадщину. Виходячи із цього, Г. Беккер встановив важливу закономірність: родини, що залишають спадщину, здійснюють оптимальний розмір інвестицій у людський капітал дітей, тоді як родини, що не залишають спадщини, по більшій частині недоінвестують в їхню освіту [5].

Інвестиціями в людський капітал називається будь-який захід, здійснений для підвищення продуктивності праці. Таким чином, до інвестицій в людський капітал відносять витрати на підтримку здоров'я, на здобуття загальної і спеціальної освіти; витрати, пов'язані з пошуком роботи, професійною підготовкою на виробництві, міграцією, народженням і вихованням дітей, пошуком економічно значущої інформації про ціни і заробітки.

Економісти виділяють три види інвестицій в людський капітал: витрати на освіту, включаючи загальну і спеціальну, формальну й неформальну, підготовку за місцем роботи; витрати на охорону здоров'я, що складаються з витрат на профілактику захворювань, медичне обслуговування, дієтичне харчування,

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

поліпшення житлових умов; витрати на мобільність, завдяки яким працівники мігрують з місць з низькою продуктивністю.

З усіх видів інвестицій в людський капітал найбільш важливими є вкладення в здоров'я та освіту. Загальна і спеціальна освіта покращують якість, підвищують рівень і запас знань людини, тим самим збільшують об'єм і якість людського капіталу. Інвестиції ж у вищу освіту сприяють формуванню висококваліфікованих фахівців, висококваліфікована праця яких здійснює найбільший вплив на темпи економічного зростання [6, с. 37-38].

Здійснення інвестицій — дуже важливий процес у відтворенні людського капіталу, в якому він виступає або об'єктом, або суб'єктом, або результатом впливу. Таким чином, інвестиції лише створюють основу для виробництва людського капіталу в системі освіти, охорони здоров'я, підвищення кваліфікації, економічної мотивації, географічної мобільності і т.д. Їх зміст не просто вкладення коштів, а ще й реальна, усвідомлена і цілеспрямована діяльність інвестора. При цьому важливу роль у створенні людського капіталу відіграють витрати праці і зусиль з саморозвитку та самовдосконалення. Зроблені витрати неминуче включаються в суспільні витрати у всьому відтворювальному процесі.

Структура вкладень в людський капітал включає в себе наступні види інвестицій:

- 1) освіта, підготовка на виробництві;
- 2) охорону здоров'я;
- 3) мотивація;
- 4) пошук інформації та міграція;
- 5) фундаментальні наукові розробки;
- 6) екологія та здоровий спосіб життя;
- 7) культура та дозвілля.

Людський капітал став сьогодні важливим фактором розвитку підприємства. В розвинутих країнах давно прийшли до висновку, що саме економіка знань є рушійною силою розвитку суспільства. В цих умовах необхідні комплексні дії з боку державних органів влади, які спираючись на наявний людський капітал, забезпечили б умови для сталого економічного розвитку в країні та для побудови нової, соціально орієнтованої, інноваційної економічної моделі в Україні, яка б була спрямована на формування та розвиток якісно нового інформаційного та інтелектуального суспільства в межах європейських та загальносвітових традицій і норм, з урахуванням позитивного світового досвіду людського розвитку.

Література:

1. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносин: Підручник. - К.: Знання, 2004. - 535 с.
2. Фитц-енц, Як. Рентабельность инвестиций в персонал: измерение экономической ценности персонала / Як Фитц-енц; [пер. с англ.: Меньшикова М.С., Леонова Ю.П.]; под общ. ред. В.И. Ярных. – М.: Вершина, 2006. – 320 с.
3. Kastrulyana, Yu.M. (2012), "Razvytye chelovecheskoho kapytala kak stratehicheskaia tsel' formirovaniya ynnovatsyonnoj ekonomyky", Nauchnyj zhurnal NYU YTMO, [Online], vol. 2, available at: <http://etsonomits.open-mechanitss.tsom/iears/2012/issues/2/>, (Accessed 29 April 2014).

4. Савченко М.О. Теоретический базис категории «человеческий капитал». – Самара: Экономическое образование, 2005. – 240 с.
5. Капелюшников Р.И. Теория человеческого капитала [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.creativeconomy.ru/library/prd28.php>.
6. Борисов Г.В. Инвестирование в человеческий капитал в условиях трансформирующейся экономики России / Борисов Г.В. // Вестник С.-Петербур. ун-та. – СПб., 1998. – Сер. 5, экономика. – С. 32-43.

INTERACTION PROCESSES OF LOCALIZATION AND GLOBALIZATION OF COMMODITY MARKETS

Nikishyna Oksana Volodymyrivna

Doctor of Economics, Senior Researcher

Department of market mechanisms and structures

Institute of market problems and economic & ecological research

of National Academy of Sciences of Ukraine

Odessa, Ukraine

ВЗАЄМОДІЯ ПРОЦЕСІВ ЛОКАЛІЗАЦІЇ Й ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТОВАРНИХ РИНКІВ

Нікішина Оксана Володимирівна

доктор економічних наук, старший науковий співробітник

відділ ринкових механізмів та структур

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

м. Одеса, Україна

Formulated author definition of the category «local market», substantiated the main features of local market, as well as its functions in economic space. Developed vectors of interaction processes of localization and globalization of commodity markets, shown their connection with market integration and disintegration.

Keywords: local market, openness of territorial boundaries, global market, market integration and disintegration.

Дано авторське визначення дефініції «локальний ринок», обґрунтовано головні ознаки локального ринку, а також його функції в економічному просторі. Розроблено вектори взаємодії процесів локалізації й глобалізації товарних ринків, показано їх зв'язок з ринковою інтеграцією та дезінтеграцією.

Ключові слова: локальний ринок, відкритість територіальних меж, глобальний ринок, ринкова інтеграція й дезінтеграція.

Для дослідження особливостей процесів локалізації товарних ринків інтерпретуємо дефініцію «локальний ринок». Енциклопедичні ресурси визначають термін «локальний» (лат. *localis* — місцевий) як місцевий, притаманний тільки певному місцю; той, що не виходить за певні межі [1]. Більшість учених

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

інтерпретують локальний ринок як частину регіонального або міжрегіонального ринку з позицій територіального підходу [2-4].

Водночас ідентифікувати локальний ринок, спираючись лише на зовнішні (територіальні) ознаки неможливо, тому що територіальні межі можуть бути гнучкими та визначатися суб'єктами господарювання відповідно до їх цілей. Тому виникає необхідність дослідження внутрішніх ознак локального ринку, зокрема, його економічного потенціалу та відтворювальної основи. Відтворювальний підхід до визначення дефініції знаходимо в працях Єкімової К.В.: локальними є ринки, в яких сфери виробництва, розподілу, обміну та споживання обмежені адміністративними межами, і які є гарантом зростання й підтримання економічної незалежності регіону [4].

Авторське визначення категорії «локальний ринок» є таким: система економічних відносин між виробниками та споживачами товарів і послуг, що формується в певних географічних межах та має низку особливостей, притаманних певній території, зокрема, унікальний попит, відтворювальний потенціал, спільність економічних інтересів суб'єктів у її межах, короткі сталі канали збуту продукції тощо.

Дане визначення містить головні відмінні ознаки локального ринку, а саме:

1) територіальне обмеження — економічні відносини між виробниками і споживачами здійснюються в певних географічних (територіальних) межах; найчастіше в межах одного адміністративного утворення (міста, району і т.д.);

2) наявність потенціалу (відтворювальної основи) для економічної діяльності певного напрямку в регіоні;

3) домінування регіональних виробників, які підтримують виробничий характер ринкових відносин;

4) унікальність споживчого попиту, сформованого на певній території, і, відповідно, унікальність регіональної структури витрат населення;

5) короткі сталі збутові канали — певні товари реалізуються безпосередньо на території їх виробництва з максимальним наближенням до споживача;

6) спільність економічних інтересів учасників процесу відтворення, що визначає регіональні особливості пропозиції й попиту;

7) внутрішня і зовнішня відкритість.

Важливою характеристикою локального ринку є його товарна специфіка, яка визначає унікальність попиту й пропозиції певного територіального ареалу. Згідно дослідженням Е. Чемберліна, просторова диференціація попиту та пропозиції призводить до просторової диференціації ринків і до формування локальних ринків. Таким чином, різні (диференційовані) товари продаються на різних ринках [5].

Локальний ринок — це підсистема (складовий елемент) системи вищого рівня ієрархії. Локальний ринок може бути складовою регіонального, міжрегіонального, національного або глобального ринку, що свідчить про його багаторівневий характер. На думку Власова В.В., локальний ринок у своїх межах інтегрує мезо- і макрорівні економічних відносин [2]. Між локальним і регіональним ринком існує важлива відмінність. Кордони регіональної ринкової системи є чітко визначеними й закріпленими як кордони адміністративно-територіальної одиниці. Межі ж локального ринку є гнучкими; вони залежать від розвиненості транспортних мереж та величини тарифу, щільності розміщення покупців тощо. Згідно з позицією

Пруднікова Ю.В., локальний ринок є особливим елементом національної ринкової системи та об'єктом державної економічної політики (але не регіональної) [6, с. 256-257].

Локальний ринок в економічному просторі своєї території виконує такі основні функції:

1) забезпечує взаємодію виробників і їх об'єднань та споживачів у певних географічних межах, а також узгодження економічних інтересів учасників ринкового процесу відтворення;

2) визначає кількісні пропорції в структурі попиту й пропозиції, рівень рівноважних цін товарів;

3) виконує роль сигнальної системи для виробників і споживачів за допомогою прямих і зворотних зв'язків;

4) організує зв'язок між суб'єктами національних і глобальних ринків та споживачами щодо динаміки змін місцевого споживчого попиту;

5) забезпечує участь території в регіональних, міжрегіональних, національних та глобальних економічних зв'язках.

Територіальні межі локального ринку є рухомими, що знаходить прояв у взаємодії локальних ринків як між собою, так і з національним та глобальним ринками. На думку Скімової К.В., відсутність прямого або зворотного зв'язку в функціонуванні локальних ринків призводить до автономності й сегментованості розвитку регіону. Локальні ринки можна об'єднати в систему, що є сукупністю ринкових утворень різного типу, мета яких — забезпечення ефективного розвитку й функціонування регіонального процесу відтворення [4, с. 17].

Розвиток господарських систем характеризується одночасно двома протидіючими тенденціями: глобалізацією та локалізацією ринків. Локалізація ринків базується на критерії мінімізації витрат обігу, на відміну від глобалізації, що ґрунтується на критерії мінімізації витрат виробництва одиниці продукції за рахунок ефекту масштабу [6, с. 257]. Однією із характеристик постіндустріальної економіки є її глокалізація. Термін «глокалізація» був запропонований англійським соціологом Р. Робертсоном. Він вважав, що глобальні й локальні тенденції в кінцевому підсумку взаємодоповнюють і взаємно проникають одна в одну, хоча в певних ситуаціях можуть прийти до зіткнення [7].

На нашу думку, термін «глокалізація» можна використати для характеристики сучасних процесів синтезу локалізації й глобалізації товарних ринків (рис. 1). Локалізація як процес наближення виробництва однорідних товарів до споживання у межах деякого територіального ареалу може бути наслідком як інтеграції, так і дезінтеграції елементів ринкової системи. А. Ступнікова розглядає локалізацію ринків як форму дезінтеграції ринкового простору [8]. Ю.В. Прудніков виділяє два напрями локалізації ринків [6, с. 257]: (1) зверху донизу, у формі поділу існуючого більш масштабного ринку на сегменти шляхом запровадження бар'єрів монопольного характеру; (2) знизу доверху, шляхом концентрації в межах певної території торговельних угод, здійснюваних розрізненими суб'єктами.

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

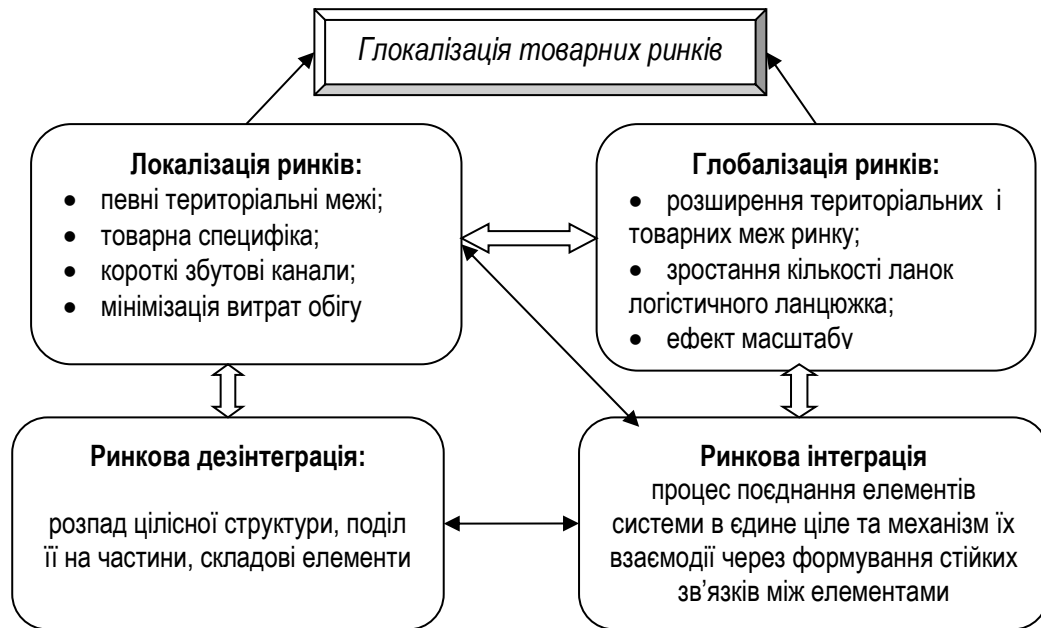

Рис. 1. Вектори взаємодії процесів локалізації й глобалізації товарних ринків [авторська розробка]

На нашу думку, ринкову інтеграцію можна інтерпретувати як процес об'єднання не тільки суб'єктів господарювання, але й товарних потоків за етапами логістичного ланцюжка. Потоковий підхід до трактування інтеграції дозволяє дослідити взаємодію локалізації й глобалізації товарних ринків, тобто процес їх глокалізації. Початковим етапом глокалізації є розширення товарних меж ринку за рахунок появи виробництва продуктів зі специфічними властивостями, що користуються попитом не тільки на локальних, але й глобальних ринках (див. рис. 1). Наступним етапом є експорт даних продуктів, що, з одного боку, сприяє встановленню й посиленню інтеграційних зв'язків між локальним і глобальним ринками, взаємопроникненню місцевого ринку в світовий ринковий простір, з іншого, призводить до розширення географічних меж локального ринку, його глокалізації.

Література:

1. Краткий словарь современных понятий и терминов. 3-е изд. / Под общ. ред. В.А. Макаренко. – М.: Республика, 2000. – 509 с.
2. Власов В.В. О трактовании понятий «региональный» и «локальный» рынок / В.В. Власов // Социально-экономические явления и процессы. – 2011. - №11(033). – С. 56-59.
3. Novicova N.V. Conceptual and terminological framework of the local consumer market research. Retrieved from: <http://municipal.uara.ru/en/issue/2012/01/04/>.
4. Екимова К.В. Локальные рынки в структуре региональной экономики / К.В. Екимова, С.В. Буравова, И.П. Савельева // – Вестник ЮУрГУ. – 2011. – №41. – С.14-18.
5. Гальперин В.М. Микроэкономика / В.М. Гальперин, С.М. Игнатъев, В.И. Моргунов. Т. 2. – СПб.: Экономическая школа, 1998. – 503 с.
6. Прудніков Ю.В. Локальні ринки сільськогосподарської продукції / Ю.В. Прудніков // Інноваційна економіка. – 2014. – № 6 (55). – С. 255-260.

7. Robertson Roland. Globalization: Social Theory and Global Culture / Roland Robertson // SAGE Publications, 1992. Printed in Great Britain by The Cromwell Press Ltd, Broughton Gifford, Melksham, Wiltshire.

8. Ступникова А.В. Теоретические аспекты формирования и функционирования локальных рынков / А.В. Ступникова // Проблемы современной экономики. – 2013. – № 2 (46). – С. 70-72.

**IMPROVING THE REGULATION OF INNOVATIVE PROCESSES AND
ENHANCING INNOVATION**

Pakulina Alevtyna Anatoliivna

PhD in Economics, Associate Professor

Associate Professor of Department of Economics

Economic faculty

Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture

Kharkiv, Ukraine

Ievsieiev Andrii Sergeevich

Student

The Department of Finance and Credit

Economic faculty

V.N. Karazin Kharkiv National University

Kharkiv, Ukraine

**УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА
АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Пакуліна Алевтина Анатоліївна

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри економіки

економічний факультет

Харківський національний університет будівництва та архітектури

м. Харків, Україна

Євсєєв Андрій Сергійович

студент

кафедра фінансів і кредиту

економічний факультет

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

м. Харків, Україна

Abstract. The authors defined the basic directions of perfection of innovative activity management. It justifies main directions of institutional transformations and methods of activation of innovative activity of enterprise structures.

Keywords: innovations, innovative activity, regulation, activation.

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

Анотація. Авторами визначені основні напрямки вдосконалення управління інноваційною діяльністю. Обґрунтовано основні напрями інституціональних перетворень і методи активізації інноваційної діяльності підприємницьких структур.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, регулювання, активізація.

В ході проведеного дослідження нами виявлено 3 основних напрямки вдосконалення управління інноваційною діяльністю підприємницьких структур: 1) оптимізація бізнес-процесів на основі: освоєння ринку надання нових послуг, залучення нових клієнтів; планування та відстеження виконання завдань НДДКР структурними підрозділами, прискорення процесів за рахунок одночасного (паралельного) виконання завдань, аутсорсингу; перегляду комерційної і маркетингової політик, актуалізації планів продажів та маркетингової підтримки; раціоналізації розподілу та планування виробничих операцій між структурними підрозділами, застосування контрактного виробництва, використання послуг субпідрядників, підвищення рівня локалізації; 2) поліпшення організаційної структури, що передбачає: створення нових ефективних територіально-відокремлених структурних підрозділів, визначення їх завдань, делегування повноважень і відповідальності; якісні аналіз та ідентифікація нових управлінських функціональних завдань; формування нових організаційно-функціональних зв'язків; перерозподіл завдань, повноважень і відповідальності, адаптація їх до поліпшеної управлінської структури; 3) удосконалення фінансово-економічних процесів: макrorівня (податки, кредити, гарантії, гранти, інвестиції, ціни, оплата праці, тарифи, квоти, протекціонізм, субсидії, преференції, пільгове оподаткування резидентів особливих економічних зон і т.д.); макrorівня (механізми підвищення конкурентоспроможності продукції та послуг; цінова політика та механізм ціноутворення; оплата праці; комерційний і внутрішньофірмовий розрахунки; прибуток; амортизаційна політика; дивідендна політика і т.д.).

Законодавчі нормативні акти національного і локального рівнів декларують широкий спектр напрямів підтримки інноваційної активності підприємницьких структур в Україні з боку держави. Однак результати проведеного аналізу дозволили нам зробити висновок про те, що ці документи не містять вичерпний перелік методів та інструментів державного регулювання і підтримки, що може бути однією з основних причин слабкої реалізації інноваційної політики. В Україні традиційні для зарубіжних країн інститути інновацій (фонди прямих інвестицій, венчурного фінансування) розвинуті слабо. Аналіз зарубіжного досвіду виявив, що необхідно активно використовувати різні інструменти фондового ринку для технологічного переоснащення пріоритетних видів економічної діяльності та впровадження інновацій у виробництво, страхування ризиків.

В останні роки в Україні пильна увага приділяється поліпшенню законодавчого регулювання інноваційних процесів, збільшуються державні інвестиційно-фінансові вливання в інноваційну сферу [2, с. 51]. Однак науково обґрунтована, комплексна і єдина стратегія інноваційного розвитку України досі не сформована. На низькому рівні знаходиться мотивація багатьох підприємницьких структур, має місце значна розпорошеність інноваційних процесів та відповідних ресурсів, спостерігається слабка координація державного управління інноваціями, надмірна децентралізація, паралелізм і дублювання управлінських функцій, дисфункція інституційної

структури. Тому актуальним завданням є активізація інноваційної діяльності підприємницьких структур в Україні, вдосконалення механізмів, методів та інструментів державного регулювання та підтримки інноваційної активності підприємницьких структур.

Основними механізмами активізації інноваційної діяльності підприємницьких структур з боку держави є бюджетно-податкова та грошово-кредитна політика. Нормативно-правові, непрямі та зовнішньоекономічні методи державного регулювання суттєво впливають на інноваційну активність підприємницьких структур. Основний інструментарій механізму управління в даний час сформульовано національними цільовими програмами розвитку ключових напрямів структурної перебудови промисловості, економіки та соціальної сфери в довгостроковій перспективі, заходами щодо забезпечення безпеки, ефективності та якості послуг з метою захисту споживача, патентного захисту прав на інтелектуальну власність, цільовим фінансуванням проектів НДДКР. Механізми та інструменти активізації інноваційної діяльності підприємницьких структур з боку держави повинні бути спрямовані на створення сприятливих економічних, організаційних, правових, інформаційних та соціально-психологічних умов для здійснення інноваційних процесів, на подолання негативних наслідків ринкової економіки і формування особливих режимів господарювання, які відповідають всьому різноманіттю економічних відносин, дозволяють використовувати різні моделі державного стимулювання інноваційних процесів і доповнюють ринковий механізм [1, с. 142].

У світовій практиці існують чотири основних механізми гармонізації ринку і НДДКР: 1) пряма участь держави у дослідженнях та у виробництві; 2) надання субсидій чи грантів на проведення фундаментальних наукових досліджень; 3) державне замовлення на дослідження і розробки; 4) формування стимулів та умов для виробництва наукових знань і технологій у недержавному секторі.

Законодавчі нормативні акти національного і локального рівнів декларують широкий спектр напрямів підтримки інноваційної активності підприємницьких структур з боку держави. Аналіз законодавства України та зарубіжного досвіду дозволив нам виявити шість основних напрямів інституціональних перетворень і відповідні їм методи активізації інноваційної діяльності підприємницьких структур з боку держави:

1. Розвиток інноваційної інфраструктури: встановлення ефективної взаємодії суспільних інститутів і державного апарату; формування мережі «інститутів розвитку» та бізнес-груп; спільне навчання і ефективний обмін найкращим досвідом між державними регуляторними органами та експертами провідних інноваційних підприємств; формування «кадрового резерву» і підтримка в області навчання персоналу; розвиток послуг спеціалізованого консультування.

2. Поліпшення інноваційного середовища: створення системи розповсюдження технічних та технологічних нововведень; формування інноваційних кластерів та особливих економічних зон техніко-впроваджувального та інноваційно-промислового типу; сприяння сертифікації підприємств на відповідність міжнародним стандартам; розвиток механізмів технологічного трансферу та аутсорсингу, страхування, планування, маркетингу, ведення звітності.

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

3. Удосконалення нормативно-правового регулювання: метод рекомендацій; метод обов'язкових приписів; ліцензійне регулювання; метод автономних рішень (метод узгодження); захист підприємців від злочинних посягань і т.п.

4. Поліпшення фінансової підтримки з боку держави: фінансування наукових програм з проблем вдосконалення технологій виробництва, переробки, зберігання і раціонального використання матеріалів; забезпечення компаній держзамовленнями та гарантії держави у вільному придбанні всієї продукції, яка пропонується підприємницькими структурами до реалізації; подання митних преференцій і преференцій у державних закупівлях для товарів, які вироблені на території України; гарантії держави щодо оплати реалізованої продукції за завідомо договірними цінами; державне регулювання цін на соціально-значущі продукти; надання особливих адресних пільг підприємницьким структурам, які розробляють соціально-значиму продукцію.

5. Компенсація нестачі власних грошових коштів і зниження витрат на інновації: забезпечення і підвищення доступності кредитних коштів, в тому числі через прямі і гарантовані позики; пільгові умови кредитування і субсидування частини процентних ставок за кредитами на наукові розробки і дослідження; пільгове оподаткування (в тому числі прибутку, система податкових знижок за інноваційну діяльність); субсидії на створення промислової інфраструктури або освоєння виробництва; позики фондів розвитку галузей промисловості, бюджетне дотаціювання і позики на окремі види стратегічно значущої продукції і закупівлю окремих видів матеріально-технічних ресурсів, які необхідні для нормального функціонування підприємницьких структур; віднесення витрат на НДДКР на собівартість; ефективна амортизаційна політика (метод прискореної амортизації); удосконалення системи ціноутворення, у тому числі введення системи регулювання цін на стратегічні види сировини.

6. Мінімізація економічного ризику та компенсації за тривалий термін окупності інновацій: ефективна правова система захисту інтелектуальної власності на винаходи, концепції (ідеї), засоби виробництва, продукцію та ін.; забезпечення доступності спеціалізованих баз даних та інформаційних мереж; укладення спеціальних інвестиційних контрактів з підприємницькими структурами.

Ефективна реалізація інноваційної діяльності підприємницьких структур є результатом якісного і професійного менеджменту, заснованого на наукових підходах теорії управління, розробки стратегії, планування, ресурсозбереження, координації та контролі виконання управлінських рішень, орієнтованого на своєчасне досягнення цілей і завдань.

Особливості управління інноваційною діяльністю підприємницьких структур в секторах економіки України з максимальним рівнем державного регулювання обумовлені тим, що інструментарій механізму державного управління інноваційною політикою істотним чином впливає на прийняття стратегічних рішень та розподіл фінансових потоків держави. Для формування стійкого інноваційного розвитку держава повинна гарантувати підприємницьким структурам впевненість і стабільність в сфері законодавчого регулювання ринку, щоб розрахунки довгострокового інноваційного проекту не були анульовані прийняттям нового закону і залишилися економічно доцільними.

Литература:

1. Пакуліна А.А. Інноваційне зростання регіональної економіки в умовах глобалізаційних викликів / А.А. Пакуліна, А.С. Євсєєв // Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції [«Регіональна, галузева та суб'єктна економіка України на шляху до євроінтеграції»] (19–20 квітня 2017 р., Україна, м. Харків). Тези доповідей. Частина 3. – Харків: ХНУБА, 2017. – С. 141–143.
2. Ievsieiev, A.S., Ievsieieva, O.A. & Holovash, O.V. (2017), “Innovative model of economic growth of the Kharkiv region”, Proceedings of III International scientific conference «Modern scientific achievements: experience exchange», Morrisville, Feb 26, 2017, Morrisville, Lulu Press., 2017, pp. 50–53.

MODELS AND THE MAIN DIRECTIONS OF STATE SOCIAL POLICY

Pakulina Hanna Serhiivna

Student

Department of Accounting and Auditing

Economic Faculty

Ukrainian state University of railway transport

Kharkov, Ukraine

Feklistova Inessa Sergeevna

PhD in Economics, Associate Professor

Associate Professor of Department of Political Science and Public Policy

Faculty of state and municipal management and Economics the national economy

Central Russian Institute of Management, Branch of RANEPА

(The Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration)

**МОДЕЛИ И КЛЮЧЕВЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ
ПОЛИТИКИ ГОСУДАРСТВА**

Пакулина Анна Сергеевна

студентка

кафедра учета и аудита

экономический факультет

Украинский государственный университет железнодорожного транспорта

г. Харьков, Украина

Феклистова Инесса Сергеевна

кандидат экономических наук, доцент

доцент кафедры политологии и государственной политики

факультет государственного и муниципального управления и экономики

народного хозяйства

Среднерусский институт управления – филиал ФГБОУ ВО «Российская академия народного хозяйства и государственной службы при Президенте РФ»

г. Орел, Россия

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

Abstract. The authors considered the model of social policy of the state that are being actively implemented and operated in countries around the world. Researchers identified the main areas of reference of the social policy of the state.

Keywords: social policy, social sphere, the state.

Аннотация. Авторами рассмотрены модели социальной политики государства, которые активно внедряются и функционируют в разных странах мира. Выявлены ключевые направления ведения социальной политики государства.

Ключевые слова: социальная политика, социальная сфера, государство.

На развитие социальной сферы влияет много факторов, часто неоднозначно связанных между собой. Влияние это может быть как непосредственным, так и опосредствованным. Функционирование социальной сферы нужно рассматривать как неотъемлемую часть всей социально-экономической системы Украины, в которой сосредоточены одна треть основных фондов и почти столько же всех работающих. Кстати, следует отметить, что здесь сосредоточен высочайший интеллектуальный потенциал.

Все это свидетельствует о весомой роли социальной сферы в жизни общества. Ее значение для экономики страны можно рассматривать в двух аспектах: один из них заключается в том, что этот сегмент экономики существенно определяет уровень развития украинской экономики [1, с. 44]. Поэтому в перспективе без гибкой и эффективной системы финансирования невозможно ее полноценное функционирование. В перспективе в развитии социальной сферы должны произойти существенные изменения, к которым, на наш взгляд, целесообразно отнести: рост инвестиций, что обусловит улучшение ее инфраструктурного потенциала; дальнейшая диверсификация услуг социальной сферы; активизация развития рынка услуг; повышение образовательного, профессионального и квалификационного уровня кадрового потенциала, что, в свою очередь, обусловит повышение эффективности производства.

Изучение источников экономической литературы по теме исследования позволило выделить определенные модели социальной политики государства, которые активно внедряются и функционируют в разных странах мира:

1. Модель развития социальной сферы и социальной защиты в административно-командной экономике, чертами которой являются: превалирование идеи вторичности социальной сферы относительно производства; жесткий контроль государством социальных отношений; уравнительный принцип распределения, низкий уровень доходов; признание зарплаты, полученной на государственных предприятиях, основным источником доходов занятых; поощрение коллективных форм потребления, в том числе в «натуральной форме» (предоставление бесплатного жилья, отдыха, социальных услуг и т.п.); незаинтересованность в личных сбережениях и инвестировании.

2. Американская модель социальной политики представляет собой наиболее либеральный ее вариант и основывается на принципе отделения социальной защиты от свободного рынка, а также на ограничении защиты лишь тех, кто не имеет иных доходов, кроме социальных выплат. При этом обеспечивается достаточно высокий уровень и качество жизни основной части населения.

3. Шведская модель (Швеция, Норвегия, Финляндия и другие страны) является наиболее социализированной моделью, при которой государственное регулирование экономики имеет четко выраженную социальную направленность, — социальная политика выступает в качестве ключевой цели экономической деятельности государства. Такая модель характеризуется аккумуляцией в руках государства значительных финансовых ресурсов, доминированием идеи равенства и солидарности в реализации социальной политики, профилактическими мероприятиями в сфере занятости, жесткой политикой доходов, высоким уровнем социальной защиты населения, которая обеспечивается в основном за государственный счет.

4. Японская модель социальной политики предусматривает: ведение политики выравнивания уровня доходов; особую политику использования рабочей силы (система пожизненного найма с определенными современными модификациями); доминирование психологии коллективизма, солидарности в доходах; достижение консенсуса между различными субъектами в решении социально-экономических проблем; возведение вопросов повышения уровня жизни населения в ранг национальных приоритетов.

5. Немецкая модель (ФРГ, Франция, Австрия) характеризуется: высокими объемами ВВП, который перераспределяется через государственный бюджет (около 50%); созданием развитой системы социальной защиты благодаря привлечению средств государства и предпринимателей.

6. Англосакская модель (Великобритания, Ирландия, Канада) выступает в качестве промежуточной между либеральной американской и социально ориентированной шведской и немецкой моделями. Для нее характерным является более активное, чем для первой модели, регулирование социальных процессов со стороны государства, однако более низкий, чем в последних двух моделях, уровень налогообложения и перераспределение ВВП через госбюджет (не более 40%). Кроме того, имеет место приблизительно равное распределение расходов на социальное обеспечение между государственным и частным секторами, а также пассивная государственная политика на рынке труда.

Исследование позволило сделать вывод о том, что модель социальной политики Украины до сих пор характеризуется наличием черт, которые являются свойственными для административно-командной экономики и характеризуется низким уровнем доходов граждан и жестким контролем социальных отношений со стороны государства. На наш взгляд, стратегическое развитие социальной сферы в стране должно быть нацелено на достижение симбиоза либерализма и социальной ориентации (англосакская модель). Первая составляющая (в условиях ограниченных бюджетных средств государства) предоставит возможность создать условия для самореализации и самообеспечения экономических субъектов. Вторая составляющая станет объективной основой для формирования рациональной системы социальной защиты граждан. В ситуации социально-рыночной трансформации государство должно выступить в качестве социального амортизатора изменений и одновременно проводить активную социальную политику на новых, адекватных рыночным требованиям принципах.

На современном этапе все граждане Украины имеют право на социальную защиту, которая включает право на их обеспечение в случае: старости; полной, частичной или временной потери трудоспособности; потери кормильца; безработицы,

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

а также в иных случаях, предусмотренных законодательством. Это право гарантируется страхованием за счет страховых взносов граждан, предприятий, учреждений, организаций, а также бюджетных и других источников социального обеспечения, создания сети государственных, коммунальных, частных заведений для социальных выплат и помощи.

Сегодня ключевыми направлениями ведения социальной политики Украины являются:

- упрощение системы получения субсидии;
- защита уровня жизни с помощью различных форм компенсации от повышения цен и проведения индексации;
- увеличение предоставления помощи малообеспеченным слоям населения;
- пересмотр и повышение минимальной заработной платы для занятых;
- развитие бесплатного высшего образования;
- повышение качества предоставления бесплатной медицинской помощи;
- увеличение числа рабочих мест на основе развития экономики;
- повышение пенсий.

Статистические данные свидетельствуют о высоком образовательном уровне в Украине. Именно благодаря образовательной составляющей в концепции человеческого развития Украина находится в группе стран с высоким ИЧР.

Действенность мероприятий социальной политики Украины обусловлена эффективностью работы ее институционального механизма. Современный институциональный механизм регулирования социальной сферы в Украине представлен системой государственных органов законодательной, исполнительной и судебной власти всех уровней, а также системой социального партнерства.

Формирование методологических основ и концептуальных положений по совершенствованию механизма реализации социальной политики и развитию социальной инфраструктуры, определение стратегических ориентиров развития социальной сферы и ее структурных элементов выступают в качестве основного условия для научного обоснования достижения социальной сферой установленных ориентиров результативности социально-экономического роста, которую определяет достижение такого уровня развития социальной сферы, при котором будут преодолены имеющиеся и предупреждены возможные негативные тенденции социальных преобразований в долгосрочной перспективе [2, с. 215].

На фоне социальных изменений происходит трансформация социальных практик в секторе социальных услуг: нередко они расширяются, обретают различный характер и становятся органической частью новых общественных институтов Украины. Постоянство этого процесса свидетельствует о том, что в его основе лежит определенный социальный механизм.

Основной областью реформирования социальных процессов должно быть образование как одна из стратегически значимых для общества структурных составляющих социальной сферы Украины. По нашему мнению, формируемый механизм стратегического развития образования в своем взаимодействии основных элементов должен быть ориентирован на обеспечение опережающего характера подготовки преподавателя относительно подготовки будущих специалистов, которых он учит, которая, в свою очередь, требует опережения относительно развития общества.

Литература:

1. Пакулина А.С. Взаимосвязь параметров институциональной среды и уровня социально-экономического развития региона / А.С. Пакулина, И.С. Феклистова, С.Л. Пакулин // Матеріали VII науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Актуальні проблеми досліджень молодих науковців» (10 червня 2017 р., м. Краматорськ, Україна). – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – С. 42–46.
2. Феклистова И.С. Стратегические приоритеты устойчивого развития социальной сферы / И.С. Феклистова, А.С. Пакулина // Государственная политика: методология, практика, направления совершенствования. Материалы II международной научно-практической конференции (25 мая 2017 г., г. Орел, Россия) / Под редакцией д-ра ист. наук П.А. Меркулова. – Орёл: Издательство Среднерусского института управления – филиала РАНХиГС, 2017. – С. 213–216.

**CURRENT STATE AND TRENDS OF THE DEVELOPMENT OF THE
PAYMENT SYSTEM OF UKRAINE**

Nadezhda Rushchyshyn

docent

department of financial and economic security and banking

Institute of Economy and Finance

Lvov Trade and Economic University

m. Lviv, Ukraine

Kostak Zoryana

docent

department of financial and economic security and banking

Institute of Economy and Finance

Lvov Trade and Economic University

m. Lviv, Ukraine

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПЛАТІЖНОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

Руцишин Надія Михайлівна

доцент

кафедра фінансово-економічної безпеки та банківського бізнесу

Інститут економіки та фінансів

Львівський торговельно-економічний університет

м. Львів, Україна

Костак Зоряна Романівна

доцент

кафедра фінансово-економічної безпеки та банківського бізнесу

Інститут економіки та фінансів

Львівський торговельно-економічний університет

м. Львів, Україна

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

Summary. The essence and components of the modern payment system of Ukraine are revealed. The analysis of the volume of transactions (non-cash payments) with the use of payment cards by commercial banks of Ukraine for 2006-2016. The projects that were implemented in 2016 due to joint work with banks, processing centers and other companies that are participants of the national system of mass electronic payments SPACE. The further development of this system of mass electronic payments is outlined.

Key words: payment system of Ukraine, payment card, national system of mass electronic payments.

Анотація. Розкрито суть та складові компоненти сучасної платіжної системи України. Проаналізовано обсяг операцій (безготівкових платежів) з використанням платіжних карт комерційними банками України за 2006-2016 рр. Наведено проекти, які були реалізовані у 2016 році завдяки спільній роботі з банками, процесинговими центрами та іншими компаніями, які є учасниками національної системи масових електронних платежів ПРОСТІР. Окреслено подальший розвиток даної системи масових електронних платежів.

Ключові слова: платіжна система України, платіжна картка, Національна система масових електронних платежів.

Фінансова-економічна нестабільність в черговий раз доводить важливість підвищеної уваги НБУ до руху фінансових потоків у вітчизняній банківській системі, до перетворення заощаджень у ефективне джерело внутрішніх інвестицій та до повернення довіри громадян до різного роду банківських послуг. Це, у свою чергу, залежить від ефективного функціонування національної платіжної системи, адже саме остання є «кровиносною системою» усієї банківської системи України і основою забезпечення безперебійності платежів між усіма суб'єктами господарювання.

Зміни, які відбулися у вітчизняній банківській системі у напрямку розширення обсягів грошового обороту, підвищення частки його безготівкової форми, змушують науковців-експертів все більшу увагу приділяти розвитку національної платіжної системи.

Слід зазначити, що сучасна платіжна система України складається з таких компонентів: системи електронних платежів (СЕП) Національного банку України; систем автоматизації роботи банків (так звані програмні комплекси «Операційний день банку»; внутрішньобанківських платіжних систем; систем «клієнт — банк» для розрахунків між клієнтом банку та банком в електронній формі.

У першому півріччі 2017 року СЕП було оброблено 155 835 тис. початкових платежів на суму 9 916 млрд. грн., у тому числі: у файловому режимі — 155 377 тис. початкових платежів на суму 6 466 млрд. грн.; у режимі реального часу — 458 тис. початкових платежів на суму 3 450 млрд. грн. Переважна більшість початкових платежів надіслана до СЕП банками України та їх філіями — 145 817 тис. початкових платежів (94% від їх загальної кількості) [1].

Згідно з даними НБУ [1], станом на 01.08.2017 р. в Україні функціонувало 89 банків, що є членами платіжних систем (83,3% від загальної кількості банків в Україні), 50 264 тис. осіб є держателями платіжних карток, в обігу — 69939 тис. платіжних карток, термін дії яких не закінчився, працюють 38942 банкомати і 195 979 терміналів, з яких 192331 торговельний термінал і 28 891 — банківський. Також слід

відмітити позитивну динаміку обсягу операцій з використанням платіжних карток комерційними банками України (рис.1).

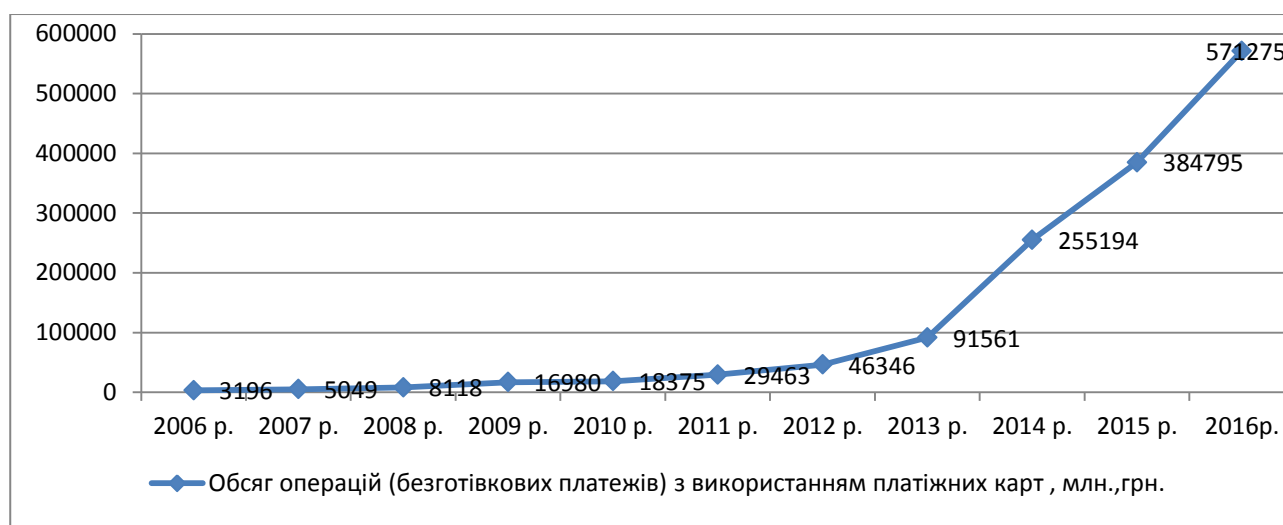

Рис. 1. Обсяг операцій (безготівкових платежів) з використанням платіжних карток комерційними банками України за 2006-2016 рр.

Джерело: [1]

Загальна кількість операцій із використанням платіжних карток, емітованих українськими банками, за перше півріччя 2017 року становила 1,43 млрд. шт., а їх обсяг — понад 908 млрд. грн. У порівнянні з першим півріччям 2016 року ці цифри зросли відповідно на 23% та 28% [1].

Досліджуючи розвиток сучасної платіжної системи, особливу увагу слід звернути на поточний стан Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП), якій в рамках проекту ребрендингу Національний банк України обрав нову назву — ПРОСТІР.

Зазначимо, що Національний банк України як платіжна організація докладає максимум зусиль щодо сприяння створенню в Україні привабливого клімату для масового використання платіжних карток та інших електронних платіжних засобів під час здійснення безготівкових роздрібних платежів на території України. У 2016 р. регулятором була проведена модернізація платіжної системи, що базувалось на національних стандартах і забезпечено перехід на відкриті міжнародні стандарти. Побудовано центральний маршрутизатор, розрахунково-кліринговий центр, здатний забезпечити маршрутизацію та проведення розрахунків з використанням платіжних карток з магнітною смугою та EMV-чипом [1].

Завдяки спільній роботі з банками, процесинговими центрами та іншими компаніями, які є учасниками ПРОСТІР, у 2016 році реалізовано чимало проектів:

- запущено безконтактні розрахунки за допомогою платіжних карток ПРОСТІР;
- реалізовано Р2Р перекази між картками ПРОСТІР в АТ «Ощадбанк»;
- затверджено оновлену і значно спрощену тарифну політику для учасників НПС «ПРОСТІР».

На сьогодні, учасниками ПРОСТІР є 47% банків України, з яких 33% підключено до Центрального маршрутизатора [4].

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

Слід зазначити, що подальший розвиток національної системи масових електронних платежів ПРОСТІР дозволить прискорити здійснення розрахунків та обігу коштів, зменшити документообіг, знизити вірогідність фальсифікації міжбанківських розрахункових документів, посилити контроль за станом грошової маси в державі, знизити збитки держави та підприємців від низької швидкості виконання розрахунків та використання підроблених платіжних документів; підвищити можливості комерційних банків і Національного банку України контролювати здійснення платежів.

Отже, з метою вдосконалення розвитку національної платіжної системи, Національному банку України, як основному регулятору, слід прикласти чимало зусиль у напрямку підвищення її ефективності та надійності. В той же час важлива роль відводиться і комерційним банкам, які, для того, щоб підвищити довіру до вітчизняної банківської системи, повинні: розширювати доступ до рахунків через філіальні мережі електронного банківського обслуговування (банкомати і схеми Інтернет-банкінгу), а також перелік роздрібних платіжних інструментів; надавати розширений спектр новітніх банківських послуг; розвивати внутрішнє управління рахунками і системами обробки платежів; вдосконалювати механізми платіжної інфраструктури тощо.

Література:

1. Платіжна система України. [Електронний ресурс]. – <http://www.bank.gov.ua..>
2. Офіційний сайт Простобанк Консалтинг [Електронний ресурс]. – http://www.prostobank.ua/plastikovye_karty.
3. Офіційний сайт Українського банківського порталу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://banker.ua>.
4. Офіційний сайт НСМЕП ПРОСТІР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prostir.gov.ua/prostir>.

ТЕОРЕТИКО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Седляр Михайло Олегович

к.е.н., ст. викладач

кафедра управління, інформаційно-аналітичної діяльності та євроінтеграції

факультет соціально-психологічних наук та управління

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

м. Київ

Виведення України на нову орбіту розвитку, яка б гарантувала поліпшення всіх параметрів соціально-економічних індикаторів (як кількісних, так і якісних), потребує перегляду самої філософії розвитку на державному рівні. Нинішнє бачення стратегічного поступу країни передбачає, з погляду як і більшості науковців, так і практиків-управлінців, заключається у досягненні певних параметрів розвитку більшості економічно розвинених країн світу: США, Японії, країни ЄС тощо. Проте такий вибір містить в собі ряд загроз, які не тільки не здатні коли-небудь сприяти досягненню поставлених орієнтирів, але і, накопичуючись, призводять до наростання

негативних тенденцій в суспільстві. Таким прикладом виступає СРСР, який, поставивши ціль «наздогнати і перегнати США», так і не зміг її досягнути. Таку ж модель поведінки обрала для себе і Україна, намагаючись перетворитися у розвинену державу, шляхом повторення дій передових країн, їх стратегічних кроків, формуючи такі ж моделі становлення суспільства, як і країн-донорів. Проте такий напрям скоріше можна назвати емуляцією розвитку, безвекторним шляхом, оскільки в такому разі не розробляється власний механізм поступу суспільства, а копіюється уже готовий зразок.

Емуляція являється словом, що походить із технічних наук і означає імітацію функціонування всіх або частини однієї системи за рахунок засобів іншої, що реалізується в основному шляхом апаратних засобів таким чином, що за допомогою системи-імітатора проводиться обробка тих самих даних, виконання тих самих програм, отримання тих самих результатів, що й у системі, яка імітується [1]. Фактично емуляція означає, що країна-реципієнт, задля досягнення цільового результату країни-донора (наприклад, темпи зростання економіки, рівень життя населення, рівень ВВП на душу населення тощо) імітує свою діяльність таким же чином і використовує ті ж інструменти і ресурси, що домінуюча держава (наприклад, розвиває такі ж галузі економіки, вкладає певний обсяг коштів у освіту чи науку, будує податкову чи соціальну політику тощо таким же чином). Проте позитивного ефекту в переважній більшості не спостерігається, оскільки накладені параметри іншої держави на, в більшості випадків, недорозвинену інституційну, інфраструктурну, культурну тощо складові чинять гальмуючу дію. В такому випадку можна відмітити чітку праворічність висновків історичної школи, що національна економіка будь-якої країни — це органічне ціле, яке формується на основі історично обумовлених подій та механізмів. Відповідно, будь-які зміни якогось суспільного елемента потребує врахування багатьох інших взаємозалежних аспектів [2]. Очевидно, що наздогнати, а тим більше випередити країни-лідери шляхом копіювання їх практики неможливо, тому траєкторія і швидкість економічного розвитку мають закладатися у модель, яка б враховувала національні особливості країни, але на основі досвіду інших країн [3, с. 48].

В історії більшості розвинених держав становлення економіки відбувалося протягом тривалого історичного часу. На цьому еволюційному шляху елементи та механізми нової господарської системи зароджувалися у міру необхідності і формувалися такими, як того потребував загальний стан суспільства на кожен конкретний момент. Відповідно, на будь-якому етапі свого становлення економічна система цих країн перебувала у стабільному стані, характеристики кожної з її складових (підсистем, елементів) були узгоджені між собою, а зв'язки між ними склалися таким самим еволюційним шляхом. Однак чергове десятиліття XXI століття диктує потребу в революційних засадах національної економічної політики, які культивують такі модернізаційні пріоритети розвитку, що у кінцевому підсумку демонструють державну стратегію «на випередження» [4, с. 140].

Ми цілком погоджуємося із Тирусом Б.Ю., що важливо забезпечити підвищення рівня виконання державної політики модернізації з метою реального переходу від імітаційного до інноваційно-технологічного розвитку. І оскільки модернізація неможлива без використання новітніх досягнень науки та техніки, технологій та

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

інновацій, то в основі модернізації економіки держави повинна лежати інноваційна діяльність [5, с. 260].

Державна інноваційна ідеологія, що ставить за мету «скорочення відставання» від економічно розвинених держав, є за своєю суттю «навздогінною модернізацією». На її основі неможливо розробити державну стратегію інноваційної модернізації чи формування інноваційної моделі розвитку, яка б базувалася на конкурентних принципах найбільш новітнього технологічного укладу [6]. Натомість необхідно орієнтуватися на новий напрям, продиктований поширенням нелінійної парадигми у науці і сівтобаченні, а саме — концепцію випереджаючого розвитку.

Випереджаючий розвиток на думку Москаленко О., і ми з цим погоджуємося, має принципові відмінності від інших типів розвитку, оскільки передбачає постановку стратегічних цілей, конкурентних тим, які реалізуються сьогодні в розвинених країнах світу, і забезпечує перехід до суперництва з існуючими економічними системами на основі інноваційних принципів і критеріїв прогресу. Передумовами випереджаючого розвитку є прориви в методології та методах управління макро- і мікрорівнів, технології, постановці стратегічних цілей, реалізації соціальних проектів, які [прориви] активуються на основі використання ефективних ендогенних мотиваційних чинників розвитку [7, с. 24-25].

Отже, єдиним шляхом, здатним забезпечити стабільно зростаючий розвиток української економіки являється відмова від навздогінної стратегії, яка фактично емулює економіку розвинених країн без будь-яких поліпшень, та орієнтація на випереджаючу, в основу якої закладено інноваційно-модернізаційні імперативи. В її основі повинні бути закладені такі компоненти, як формування системи високоінноваційної освіти; всебічний розвиток людського капіталу; забезпечення потреб споживачів на випередження; випереджаючий розвиток наукоємної промисловості; випереджаючі темпи поширення нових технологічних укладів; забезпечення випереджаючих темпів економічного зростання.

Література:

1. Словopedia. Економічна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovo.org.ua/38/53397/379331.html>.
2. Кендюхов О. Чинники випереджаючого економічного розвитку / О. Кендюхов, К. Ягельська // Вісник економічної науки України. – 2013. – № 2. – С. 47-51.
3. Мага А.М. Німецька історична школа як джерело становлення інституціональної економічної теорії / А.М. Мага // Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. – № 2. – Т. 2. – С. 189-192.
4. Ковальчук Т.Т. Макроекономічні ризики: класифікаційні ознаки, способи виміру, шляхи мінімізації / Т.Т. Ковальчук, Н.П. Ковальчук. – К. : Знання, 2012. – 301 с.
5. Тирус Б.Ю. Теоретичні засади модернізації економіки в умовах глобалізації / Б.Ю. Тирус // Теорія та практика державного управління. – 2014. – Вип. 4 (47). – С. 257-264.
6. Седляр М.О. Модернізаційний вибір: наздоганяти чи випереджати / М.О. Седляр // Економіка розвитку. – 2014. – № 3. – С. 24-28.
7. Москаленко О. Загальноцивілізаційні чинники випереджаючого економічного розвитку / О. Москаленко // Економічна теорія. – 2013. – № 3. – С. 17-37.

MODERN CHALLENGES AND ELECTRONIC CUSTOMS DECLARATION IN THE EURASIAN ECONOMIC UNION

Kateryna Stepanenko

*Academy of Public Administration under the aegis
of the President of the Republic of Belarus*

Republic of Belarus, Minsk

ВЫЗОВЫ СОВРЕМЕННОСТИ И ЭЛЕКТРОННОЕ ТАМОЖЕННОЕ ДЕКЛАРИРОВАНИЕ

Екатерина Сергеевна Степаненко

Академия управления при Президенте Республики Беларусь

Республика Беларусь, г. Минск

Abstract: The scientific article is devoted to the use of electronic declaration of the Republic of Belarus. The author describes the main trends in the introduction of electronic customs declaration in the work of customs authorities by analyzing the regulatory and legal framework. Also, the text sets out the tasks that currently require a high-quality resolution within the framework of the topic. The author shows the need for electronic declaration in our modern society based on the new approaches set out in the Customs Code of the EEU.

The key words: electronic customs declaration, electronic document, electronic documents, information and communicative infrastructure, information technology, the National automatic system of electronic declaration, the use of electronic customs declaration in the activities of customs authorities.

Аннотация: Научная статья посвящена вопросу применения электронного декларирования на территории Республики Беларусь. Автором рассмотрены основные тенденции внедрения электронной таможенной декларации в работу таможенных органов путем анализа нормативной правовой базы. Также в тексте изложены задачи, которые в настоящий момент требуют качественного разрешения в рамках рассматриваемой темы. Автором показана необходимость электронного декларирования в нашем современном обществе на основе новых подходов, закрепленных в Таможенном кодексе ЕАЭС.

Ключевые слова: электронное таможенное декларирование, электронный документооборот, электронные документы, информационно-коммуникативная инфраструктура, информационные технологии, Национальная автоматизированная система электронного декларирования, применение электронного таможенного декларирования в деятельности таможенных органов (как национальных, так и зарубежных).

At present, the role of information technology in our society is great. Following the current trend reshaping the usual document in paper form in the electronic version, the customs authorities thus simplify the process of declaring, as well as improve the quality and accessibility of information and communication infrastructure.

Passing to the direct analysis, it should be noted that in the Republic of Belarus in 2008 began the active introduction of electronic declaration of goods, thus greatly simplify

the interaction of customs authorities and business entities to reduce the time and financial costs for the implementation of operations related to customs clearance and customs control.

Thus, the project was developed "Electronic Customs", in which the following tasks, which require high-quality solutions: 1) increasing the availability of content and services; 2) integration of information resources of the banking system, government agencies, foreign customs information systems services; 3) elimination of the possibility of corrupt practices in the implementation of customs clearance, etc. [1].

It should also be added that an effective system of electronic customs declaration is one of the important aspects of the formation of a qualitatively functioning economy. So, as said Goshin V.A., "economists have calculated that the reduction of customs clearance time for one day gives domestic product growth of more than 1%" [2]. Therefore, it is necessary to further improve customs administration, as well as issues related to foreign economic activities in general, gradually removing the existing administrative barriers.

It should be noted that the Customs Code of the Eurasian Economic Union is fully developed new approaches that are seem to be important elements in improving the use of electronic declaration, are: 1) the priority of the electronic customs declaration and the use of a written declaration only in certain cases, the customs legislation; 2) the possibility of the customs declaration without presentation to the customs authority of documents on the basis of which it is full; 3) the possibility of customs operations relating to the registration of the customs declaration automatically, information systems of customs authorities; 4) the use of the mechanism of "single window" in the commission of customs operations, including those related to the arrival, departure and customs declaration [3].

Based on the analysis of the electronic customs declaration system in Belarus offer the following:

1. Further improvements in the legal and regulatory base governing operation of the system of electronic customs declaration, depending on the development of information infrastructure in the Republic of Belarus and the EEU. For example, we believe it possible to fix the level of the normative legal act of the automatic decision to release the goods at an electronic customs declaration on the procedures relating to the importation of goods in cases where the customs value of these goods does not exceed a certain fixed amount (by analogy with the country of origin, where the country's certificate origin is required only on the condition that the customs value of more than US \$ 5,000).

2. The special training and retraining of customs officers involved in customs clearance. Perhaps training courses, inviting foreign specialists (Japan, USA, South Korea, Singapore), and the creation of multimedia-oriented training programs as part of an interactive software;

3. Improving the material and technical equipment of border crossing points. Currently, there is a problem in the communication channel failures in practice and to support the servers. Besides, not every legal entity or individual entrepreneur has the ability to create your own server, which will store the necessary documents for its activities in the electronic version. We offer to solve the issue through the establishment of the State Customs Committee of the special body in the responsibilities which will include providing a single work of republican server on which to store your documents, such as legal entities and individual entrepreneurs. In turn, since these documents can be a trade secret, it is necessary to establish legal liability for violation of rules of operation with this information. This will improve the performance of logistics activities of customs officers, as well as

enhance the ability of legal entities and individual entrepreneurs in the field of electronic customs declaration;

4. Reduced time costs due to:

- reducing the amount of information that is required to submit to the carrier edge in electronic form;

- simplification of form filling in the customs declaration;

- increase the speed of information exchange (by reducing the number of messages leaving the local workstation official department of customs clearance, as well as reducing the amount of evidence produced by a customs officer at the signing of documents and messages when working with a digital signature, which will reduce the time costs);

5. Improving the System analysis and risk management (hereinafter — RMS):

- so, according to the Eurasian Economic Commission, under conditions of constant growth in the number of controlled entities and expand the range of transported goods, the system allows to optimally allocate time and labor resources of customs authorities on the most important and priority areas of work, thus contributing to the statistic transit of individuals and goods and vehicles across the customs border [4; 5]. Therefore, in the Republic of Belarus requires greater analytical and expert work at all levels of the customs authorities to the development of targeted risk identification techniques. This will greatly reduce the control burden on economic entities, thus significantly improve the quality and efficiency of customs control, as well as to create a balance between control measures and maximum facilitation of international trade.

Thus, it must be assumed that the use of the maximum potential of information resources in the activities of the customs authorities of the Republic of Belarus may give the expected results in the presence of strict regulation and initiatives of business entities.

Literature:

1. Belarusian Telegraph Agency [electronic resource]. - Mode of access: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Kontseptsija-proekta-Elektronnaja-tamozhnja-na-2011-2015-goda-razrabatyvaetsja-v-Belarusi_i_523906.html / Date of access: 09. 07. 2016 - Minsk, 2017.

2. Website: // PROVED Automatic release - the future of electronic declaration [Electronic resource] // Access: <http://proved.rf/analytics/research/5272-avtovipusk-fts.html>. - Access Date: 11.07.2017.

3. The official website of the State Customs Committee of the Republic of Belarus: Draft Customs Code of the Eurasian Economic Union [electronic resource]. Access: http://www.gtk.gov.by/ru/press-center/news/proekt-tamozhennogo-kodeksa-eaes-obsudili-v-gtk_i_6054.html / Date of access: 07. 07. 2017 - Minsk, 2017.

4. The official website of the Eurasian Economic Commission [electronic resource]. - Mode: <http://www.tsouz.ru/docs/kodeks3/razdel3/pages/tkg118.aspx>. - Access Date: 10.07.2017.

5. O.A. Shevchuk. Risk management systems as a means to improve the efficiency of customs control / Shevchuk O.A. [Electronic resource] // Access: http://www.info.e-c-m.ru/magazine/76/eau_76_208.htm. - Access Date: 10.07.2017.

THE NEED FOR A NEW MODEL OF FINANCIAL REPORTING

Storozhuk Tetiana Mykolaivna

Ph.D., Associate Professor

Associate Professor of Accounting Department

University of the State Fiscal Service of Ukraine

Irpin, Ukraine

НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ НОВОЇ МОДЕЛІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Сторожук Тетяна Миколаївна

к.е.н., доцент, кафедра бухгалтерського обліку

Навчально-науковий інститут обліку, аналізу та аудиту

Університет державної фіскальної служби України

м. Ірпін, Україна

Annotation. The necessity and possibility of forming a new model of financial reporting with the purpose of expanding the information support of the needs of various users in the information on financial and economic activities of enterprises is investigated. The main shortcomings of the existing model of financial reporting are identified.

Keywords: financial reporting, integrated reporting, information support.

Анотація. Досліджено необхідність та можливість формування нової моделі фінансової звітності з метою розширення інформаційного забезпечення потреб різного роду користувачів в інформації про фінансово-господарську діяльність підприємств. Визначено основні недоліки існуючої моделі фінансової звітності.

Ключові слова: фінансова звітність, інтегрована звітність, інформаційне забезпечення.

В сучасних умовах господарювання, коли розвиваються ринкові відносини, які супроводжуються глобалізаційними та інтеграційними процесами, екологічними проблемами, дефіцитом ресурсів, зростанням політичної активності, соціальними проблемами населення тощо все частіше піднімаються питання про необхідність вдосконалення інформаційного забезпечення через вдосконалення звітності суб'єктів господарювання. «Оскільки звичайна фінансова звітність часто не відображає реальну вартість сучасних підприємств і не дає цілісного уявлення про їх діяльність, відображаючи лише окремі аспекти, назріла необхідність появи і формування нової звітності. Жодна розвинута країна сьогодні не мислить фінансової звітності без таких важливих складових, як екологічна звітність, соціальна звітність та звіти з корпоративного управління» [1, с. 71].

Економічні перетворення, що відбуваються у світі, стали важливою передумовою розробки та впровадження принципово нової звітності, яка була б більш прозорою та забезпечувала б потреби різного роду користувачів у прийнятті ними рішень як на короткий період, так і в середньо та довгостроковій перспективі. Як зазначає В.М. Костюченко [2, с. 1126], у процесі інтеграції національних економік до світового господарства відбувається зміна поглядів на склад і структуру фінансової звітності, яка донедавна розглядалася як головне джерело інформації для

користувачів з метою прийняття ними відповідних рішень. Процеси, що відбуваються у суспільстві мають вплив на ведення бізнесу і обумовлюють необхідність трансформації звітності, яка буде об'єднувати фінансові й нефінансові показники в єдину модель, відображати стратегічні завдання підприємства, орієнтуватися на підвищення якості взаємодії із зацікавленими сторонами.

В останні роки зміни, що відбуваються в суспільстві та економіці підштовхують науковців, практиків та експертів до пошуку нових форматів фінансової звітності, яка краще задовільняє інформаційні потреби користувачів.

До основних недоліків існуючої моделі фінансової звітності можна віднести [2]:

- фінансова звітність не вирішує поставлених перед нею завдань або створює помилкове враження про підприємство у користувачів, оскільки є тільки фінансовою і відображає результати минулих подій;

- існуюча модель неадекватно відображає нематеріальні активи, особливо ті, що створюються усередині підприємства і не проходять тест на визнання активів відповідно до МСФЗ і тому не відображаються на балансі підприємства;

- неспроможність оцінок за поточною вартістю — у період фінансової кризи і після неї були висловлені сумніви у правомірності використання оцінок за справедливою вартістю, оскільки вона (особливо щодо фінансових інструментів), призводить до посилення фінансової кризи;

- проблеми визнання зобов'язань та розкриття інформації про фінансові інструменти тому що є неадекватні.

Даний перелік можна доповнити проблемами:

- відсутності в існуючій моделі звітності показників, що характеризують стратегічні цілі та прагнення підприємства;

- недостатня кількість інформації нефінансового характеру;

- відсутність інформації про інтелектуальний, людський, соціально-репутаційний і природний капітал суб'єкта господарювання та ефективність його використання;

- незадовільне висвітлення наявності, стану та доцільності використання виробничого потенціалу підприємства;

- за даними існуючої фінансової звітності не видно чим займається підприємство і які умови, в яких воно працює;

- існуюча модель фінансової звітності не висвітлює яка структура управління підприємством і як вона підтримує його здатність створювати вартість у короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективах;

- за даними сучасної фінансової звітності не зрозуміло яка бізнес-модель підприємства;

- показники існуючої фінансової звітності не висвітлюють ризики та можливості підприємства, не відображають як підприємство використовує такі можливості та управляє такими ризиками;

- відсутня інформація наскільки підприємство досягло своїх стратегічних цілей за вказаний період і в якому напрямку хоче розвиватися підприємство і як воно має намір робити це.

Ці проблеми стосуються змін та розвитку в цілому системи бухгалтерського обліку, з одного боку, і з питаннями побудови нової концепції фінансової звітності, з

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

другого боку. Зрозуміло одне, що ці проблеми мають вирішуватись комплексно і в найближчий час. «Ускладнення інституціонального середовища, в якому функціонують суб'єкти господарювання усього світу, в тому числі України, обумовлює нові вимоги перед системою звітності, яка має задовольнити широке коло інтересів зацікавлених сторін і тим самим сприяти зростанню вартості компаній, зниженню ризиків при інвестуванні та підвищенню суспільної довіри до їх діяльності» [3, с. 451]. Більшість науковців та експертів, які займались вивченням даного питання, висловлюють думку про запровадження інтегрованої звітності, яка поєднувала б фінансові та нефінансові показники, висвітлювала б стратегію та умови діяльності підприємства, визначаючи ризики та можливості функціонування його бізнесу. «Основна мета інтегрованого звіту — пояснити постачальникам капіталу (зокрема фінансового), як корпоративне підприємство створює вартість протягом довготривалого часу» [2, с. 1128]. Нова модель фінансової звітності у вигляді інтегрованого звіту має бути коротким, але самодостатнім засобом передачі інформації користувачам.

Література:

1. Домашенко Ю.В. Інтегрована звітність: вдосконалений облік операцій як показник ефективності діяльності / Ю.В. Домашенко // Економічний вісник, 2013, № 1.- С.65-72.
2. Костюченко В.М., Богатир Н.В. Інтегрована звітність як інноваційна модель звітності корпоративних підприємств України / В.М. Костюченко, Н.В. Богатир // Глобальні та національні проблеми економіки. Вип.8,2015.- С.1126-1130.
3. Єршова Н.Ю. Розвиток методологічних основ формування інтегрованої звітності / Н.Ю. Єршова // Науковий вісник Ужгородського університету. Випуск 1 (47),2016.- С.451-459.

HISTORY OF DEVELOPMENT OF STUDY ON THE NATIONAL ECONOMY

Verbytska Halyna Liubomyrivna

*Candidate of economic sciences, associate professor, associate professor
the Department of Management and international entrepreneurship
Educational and Scientific Institute of Economics and Management
National University "Lviv Polytechnic"
Lviv, Ukraine*

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ВЧЕНЬ ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ

Вербицька Галина Любомирівна

к.е.н., доцент, доцент

*кафедра менеджменту і міжнародного підприємництва
Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту
Національний університет «Львівська політехніка»
м. Львів, Україна*

The article deals with the formation and development of economic theories developed by foreign scientists, the contribution of domestic scientists to the formation of

theories of the national economy, the existence of a systemic connection between the views of well-known Ukrainian and foreign economists of the past and present on the essence of the national economy and the formation of the economic policy of the state is substantiated.

Key words: national economy, theory, doctrine, contribution, economic school.

У статті розглянуто становлення та розвиток економічних теорій розроблених зарубіжними вченими, визначено внесок вітчизняних науковців у формування теорій національної економіки, обґрунтовано існування системного зв'язку між поглядами відомих українських і зарубіжних економістів минулого і теперішнього на сутність національної економіки та формування економічної політики держави.

Ключові слова: національна економіка, теорія, вчення, внесок, економічна школа.

Товарне виробництво стало основою виникнення і розвитку капіталістичної системи господарювання характерними рисами якої є всезагальність товарно-грошових ринкових відносин та приватна власність на засоби виробництва. В цей період завдання будь-якої держави полягало у використанні всіх можливих економічних механізмів щодо регулювання курсу національної економіки з метою забезпечення її могутності і процвітання. Почали з'являтися теорії, які обґрунтовували можливості добробуту національної економіки окремої країни на основі грошового обігу і міжнародної торгівлі.

Однією з перших системних теорій національної економіки можна назвати меркантилістську, яка виникла в Англії і існувала на протязі XVII-XVIII століть. Меркантилісти розглядали світ у статиці, а багатства народів — як фіксоване явище в кожен момент. На їхню думку тільки завдяки запасам золота і срібла країна може досягти благополуччя. У випадку, якщо країна не володіє родовищами дорогоцінних металів, їх можна одержати за допомогою зовнішньої торгівлі, а тому держава повинна стимулювати експорт і обмежувати імпорту, перепродувати товари одних країн в інші, не дозволяти вивіз сировини. Саме представниками цієї теорії був закладений основний категоріальний апарат, вперше описаний платіжний баланс, започатковано політичну економію. В Україні активно розвивав ідею меркантилізму гетьман Богдан Хмельницький, який розбудовував економічні зв'язки з іншими країнами шляхом надання різних податкових привілеїв і пільг місцевим купцям, встановлення митних перешкод для імпортованих товарів, заохочення вивезення товарів над їх ввезенням.

Теорію меркантилізму піддали гострій критиці представники класичної політичної економії (друга половина XVIII – перша половина XIX століть). Д. Х'юм довів, що резерви банківських металів країни визначаються обсягом її економіки та її потребою у грошах як засобах платежу. Згідно теорії Х'юма держава не повинна втручатися в міжнародну торгівлю, більше того зменшення бар'єрів на імпортовані товари призведе до зростання національної економіки.

Наступником Д. Х'юма був А. Сміт. На його думку багатство нації залежить не стільки від накопичення ними золота і срібла, скільки від можливостей економіки продукувати кінцеві товари і послуги. Сміт вважав, що для ефективного розвитку національної економіки вигідним є не тільки експорт, але й імпорту, адже країни повинні спеціалізуватися на виробництві тих товарів, у виробництві яких вони мають

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

абсолютні переваги, і торгувати ними в обмін на товари, абсолютною перевагою у виробництві яких володіють інші країни.

Розвинув теорію А. Сміта Д. Рікардо. Його робота «Початок політичної економії й оподаткування» обґрунтовує вчення Сміта, яке говорить, що вартість товару пов'язана з обсягом праці, необхідної для його виготовлення. Окрім цього він сформулював закон порівняльних переваг, згідно якого підставою для виникнення і розвитку міжнародної торгівлі може слугувати винятково різниця у абсолютних витратах виробництва цих товарів, незалежно від абсолютної величини цих витрат. Теорія порівняльних переваг має неабияке значення в економічній науці, оскільки саме в ній вперше описано баланс сукупного попиту і пропозиції; обґрунтовано існування виграшу від міжнародної торгівлі для всіх країн, що беруть в ній участь; доведено вигідність спеціалізації країн на виробництві певних товарів, доки альтернативні витрати менші за відносні ціни.

Вагомий внесок в економічну науку вніс Дж. С.Міль, який розвинув теорію Д. Рікардо. У своїй праці «Про закони обміну між країнами» він вивів закон інтернаціональної вартості, згідно якого ціна обміну встановлюється за законом попиту та пропозиції на такому рівні, за якого обсяг експорту кожної країни дозволяє їй сплатити за обсяг її імпорту. Виграють ті країни, товари яких користуються найбільшим попитом за кордоном і у яких найменший попит на іноземні товари.

Відомий фізіократ Ф. Кене вперше розробив «Економічну таблицю», яка становила собою спробу кількісного макроекономічного аналізу натуральних та вартісних потоків матеріальних цінностей у національному господарстві країни. Так як Ф. Кене вважав, що основним джерелом збагачення нації є земельні ресурси та землеробська праця, то проаналізований ним процес простого відтворення складався з трьох секторів національної економіки, а саме землеробів, землевласників і тих, хто не зайнятий у сільському господарстві. В Україні послідовником Ф. Кене був В. Каразин, який в своїх дослідженнях поставив основний акцент на необхідність реформ в сільському господарстві, завдяки яким можна буде подолати економічну відсталість українських земель.

Вирішальний внесок у руйнування застарілого стереотипу економічного світогляду зробив у 30-ті роки англійський економіст Дж. Кейнс. Він започаткував сучасний макроекономікс у своїй праці «Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей». В даній книзі ним було досліджено національне господарство загалом, обґрунтована потреба в державному регулюванні національної економіки і визначено конкретні напрями втручання держави у господарське життя, що охоплюють грошовий обіг і грошову політику, нагромадження капіталу та інвестування, реалізацію вироблених товарів. Він оперував переважно такими категоріями, як національний доход, сукупні інвестиції, сукупна кількість грошей в обігу, споживання і заощадження, зайнятість відсоток і т. ін.

Протистояв кейнсіанству монетаризм, яскравим представником якого вважають М. Фрідмана. Основні праці вченого присвячено теорії та практиці грошового обігу. Він розробив монетарну теорію національного доходу і новий варіант кількісної теорії грошей. Монетаристи відкидають жорсткі методи кейнсіанства з регулювання світової економіки. Вони обстоюють ліберальні методи управління, передусім за допомогою фінансово-кредитних, цінових, грошових та антиінфляційних прийомів.

Після закінчення Другої світової війни з'явилася теорія неолібералізму, яка пропагувала принцип економічної свободи та невтручання держави у розвиток національного господарства. Представники даної теорії, зокрема такі як Л. фон Мізеса, Ф. Гайєк, Дж. Мід, В. Репке, Л. Ергард, В. Еукен, Ш. Алле, основне своє завдання вбачали у розробленні такої концепції, яка б забезпечила зростання добробуту населення та соціальну справедливість за допомогою перерозподілу національного доходу.

Досить цікавою є теорія добробуту розроблена А. Пігу. Визначаючи максимум добробуту на базі міжособистісних порівнянь, він застосував, як індикатор добробуту, розмір національного доходу. Основою пропозицій А. Пігу стала ідея досягнення максимуму суми доступної всім індивідуумам — ситуація, коли не можна покращити життєві умови одних людей за рахунок погіршення життєвих умов інших, що відповідає максимуму суспільного добробуту, якщо цей результат відповідає розподільчій етиці суспільства.

Значного поширення набула теорія зовнішньоекономічного мультиплікатора, згідно з якою на динаміку зростання національного доходу, рівень зайнятості, споживання, інвестиційну активність впливає зовнішня торгівля, передусім експорт. Даний вплив можна визначити за допомогою мультиплікатора. Спочатку експортні замовлення безпосередньо збільшують випуск продукції, а отже, і заробітну плату в галузях, що виконують ці замовлення, згодом приведуть до зміни вторинних споживацьких витрат, а, отже, і до взаємного впливу країн на економічне зростання в кожній з них.

Неможливо не відзначити вклад українських вчених у розвиток теорій національної економіки. Зокрема М. Туган-Барановський у своїй праці «Принципи політичної економії» розглянув відмінності та взаємозв'язок між одноосібним та народним господарством, найголовніші складові системи народного господарства, такі як виробництво, обмін та розподіл, та створив цілісну систему національної економіки. Його спадщина пронизана духом інституціоналізму, інвестиційності й інноваційності. До наукових новаторств М.І. Туган-Барановського, що збагатили світову економічну науку і практику, належать його теорія криз і вибудована на її основі теорія економічної кон'юнктури, у якій чільне місце посідає інвестологія. Спираючись на власну теорію промислових циклів, Туган-Барановський пов'язував із ними зміни цінності грошей. Вчений довів корисність іноземних позик, якщо вони спрямовувалися у сферу виробництва, на підприємства, які потребують модернізації. Кредитів і позик, що призначаються для покриття дефіциту платіжного балансу, він не виправдовував.

Проголошення незалежності України в 1991 р. та її перехід від командно-адміністративної до ринкової економіки зумовили потребу у розробці теорій ринкової трансформації національної економіки. Слід відзначити ґрунтовні дослідження вітчизняних вчених [1-4]: О. Алімова (пріоритети промислового потенціалу), В. Геєця (прогнозування макроекономічної динаміки), С. Єрохіна (структурна трансформація національної економіки), А. Чухно (теорія перехідної економіки), які опираючись на здобутки різноманітних економічних шкіл, досліджували перехідну українську економіку і обґрунтували необхідність переходу України до інвестиційно-інноваційної моделі національної економіки з огляду на теорію інститутів, адже національна економіка не може розглядатися без врахування впливу на неї політики,

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

громадських установ, права, релігії, освіти, науково-технічного прогресу, менталітету нації, ідейних переконань характерних для певної епохи.

Література:

1. Алымов А.Н. Стратегия структурной перестройки промышленности: моногр. / А.Н. Алымов; НАН Украины. – К., 2001. – 194 с.
2. Геєць В.М. Нестабільність та економічне зростання. – Х.: Форт, 2000. – 342 с.
3. Єрохін С.А. Теоретико-методологічні основи дослідження структурних трансформацій економіки // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – №3 (33). – С. 3-13.
4. Чухно А.А. Вибрані праці: монографія. У 2 томах / А. А. Чухно. – Київ : АФУ. - 2012. – 556 с.

**DEVELOPMENT OF MANAGEMENT ACCOUNTING AND
CONTROLLING IN INTEGRATED MANAGEMENT SYSTEMS**

Vikhrova Natalia Olegovna

candidate of Economics, associate Professor

Federal state Autonomous educational institution of higher education

«National research technological University MISIS»

Moscow

**РАЗВИТИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА И КОНТРОЛЛИНГА В
ИНТЕГРИРОВАННЫХ СИСТЕМАХ УПРАВЛЕНИЯ**

Вихрова Наталья Олеговна

к.э.н., доцент

*Федеральное государственное автономное образовательное учреждение
высшего образования*

«Национальный исследовательский технологический университет МИСиС»

Москва

Abstract. In the article the necessity of improvement of management accounting and controlling of integrated management systems business processes that ensure decisions are accurate and most useful information, identify and assess risks that may have a negative impact on the economic entity.

Key words: controlling, management accounting, integrated management system.

Анотація. В статті обоснована необхідність совершенствования управленческого учета и контроллинга в интегрированных системах управления хозяйственными процессами, обеспечивающего принятие решений достоверной и наиболее полезной информацией, выявления и оценки рисков, могущих оказать отрицательное воздействие на состояние экономического субъекта.

Ключевые слова: контроллинг, управленческий учет, интегрированные системы управления.

Выполненные автором исследования действующей системы управленческого учета и контроллинга организации продемонстрировали, что согласно учетной политике ООО «Славная игрушка» широко использует метод учета полных фактических производственных расходов, который имеет весьма существенный недостаток — не позволяет оперативно выявлять отклонения от норм и принимать взвешенные управленческие решения по их устранению [3].

В целях развития учетно-аналитической и контрольной составляющей управленческого учета предложено перейти от учета фактических затрат к нормативному методу, который предполагает последовательное отражение в учете данных о величине затрат по действующим нормам. Нормативный метод учета затрат представляет собой вид учетной подсистемы, требующий наличия норм использования ресурсов, нормативных (учетных) цен этих ресурсов и использованием этих показателей для планирования и контроля [4].

Оба метода направлены на выявление и отражение в конечном счете фактической себестоимости продукции, но первый — путем непосредственного учета осуществленных затрат, а второй - через отклонения от норм.

Реализация нормативного метода требует:

1) наличия достоверных норм потребления ресурсов (затрат) и учетных цен этих ресурсов в процессах деятельности предприятия;

2) отражения фактических затрат с подразделением их на затраты по нормам и отклонениям от «идеала»;

3) оперативного учета выявленных отклонений от норм потребления ресурсов с установлением размера отклонений, мест их возникновения, причин и виновников образования нарушений с целью использования аналитических данных для управления производством [2];

4) системного учета изменений норм с целью проверки обоснованности их текущего уровня и контроля экономической эффективности осуществляемых организационно-технических мероприятий;

5) формирования отчетов о возникших затратах с детализацией выявленных отклонений по факторам и виновникам, вызвавшим данные отклонения.

Именно тщательное выполнение всех перечисленных выше требований превращает нормативный метод в эффективный инструмент планирования, т.к. наличие норм облегчает планирование потребности в производственных ресурсах и финансовых средствах для их приобретения. Формирование на основе разработанных на предприятии норм затрат плановых калькуляций позволяет заранее предвидеть расходы, разработать программу выпуска, сформировать отпускные цены, объем реализации, выручку и в итоге прибыль, осуществлять оперативный контроль и принятие управленческих решений. Затем оперативно устраняя причины нарушения норм производственного потребления, можно восстановить нормальное течение технологического процесса и предотвратить появление негативных отклонений в будущем [1].

Для внедрения нормативного метода созданы следующие предпосылки:

1) наличие «нормативного хозяйства», то есть, системы, которая включает методологическую базу и необходимую организационно-техническую инфраструктуру, обеспечивающую: разработку норм и учетных цен; ревизию (пересмотр) норм и учетных цен; внесение изменений в нормы и учетные цены;

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

2) наличие регламента ведения учета и анализа отклонений.

Нормы должны отражать действительные потребности в потребляемых ресурсах при данном технологическом и организационном уровне производства. При разработке норм используют два основных подхода [5].

1. Разработка технически обоснованных норм потребления производственных ресурсов ведется конструкторскими, технологическими, техническими и другими подразделениями предприятия на основе отраслевых справочных изданий расчетным, экспертным и экспериментальным путем.

2. Разработка норм «от достигнутого», когда в качестве норм принимаются фактически сложившиеся на предприятии к настоящему моменту величины потребления производственных ресурсов. То есть, так или иначе, нормы устанавливаются на основе данных прошлых периодов.

Сейчас в ООО «Славная игрушка» текущее и оперативное планирование производства осуществляется на основе норм, определяемых в основном вторым методом. Поэтому при внедрении нормативного метода учета затрат была проведена ревизия и корректировка действующих норм, проверено, насколько правильно нормы были установлены изначально и как часто корректировались, насколько установленные нормы соответствуют текущему технологическому и организационному уровню оказания услуг в организации. К качеству норм как фактору, обеспечивающему возможность эффективного снижения затрат и вложения финансовых ресурсов в производственные запасы, предъявляются достаточно жесткие требования. Нормы и нормативы потребления ресурсов и товарных запасов направлены на то, чтобы обосновано сократить их удельное потребление в натуральном, стоимостном и количественно-стоимостном выражении, уменьшить запасы до оптимального уровня при обеспечении непрерывности производственного процесса.

Формирование норм и нормативных запасов должно гарантировать более высокую оборачиваемость оборотных средств, оптимизацию цикла поставки, транспортного и складского оборотов на основе рациональных (оптимальных) связей между поставщиками и потребителями, а также обеспечивать надежную базу долгосрочных прогнозов технического развития предприятия [7].

В дальнейшем рекомендуется в целях экономии расходования ресурсов и снижения издержек обращения не реже одного раза в год анализировать работу с нормами и нормативами по следующим направлениям:

- согласованность норм и нормативов с международным уровнем развития науки и техники в области качества материалов и их применяемости;
- сравнение динамики норм с плановым уровнем издержек;
- установление процента (доли) технически обоснованных и текущих норм;
- сопоставление норм и нормативов с документально подтвержденным фактическим расходом и с проектным уровнем;
- эффективность экономического стимулирования работников за экономию материальных ресурсов;
- уровень обновляемости производственных мощностей (реконструкция, модернизация).

Для внедрения нормативного метода учета затрат нами разработан регламент ведения учета и анализа отклонений, который предполагает:

1) разработка для каждого вида ресурсов специфических методов выявления фактических величин потребления (расхода), отклонений от нормативных величин и лиц, ответственных за реализацию этих методов.

2) создание форм документов, используемых для отражения информации о фактическом потреблении производственных ресурсов;

3) определение порядка формирования и представления первичных отчетов (кто, когда, кому и в какой форме представляет отчеты);

4) разработка методики анализа зафиксированных отклонений.

5) определение порядка регулирования возникших отклонений, то есть формирование регламента восстановления нормального хода производственного процесса и/или предотвращение подобных случаев.

6) определение порядка формирования итоговых отчетов.

Факторный анализ выявленных отклонений предполагает их разделение по факторам (причинам), вызвавшим их появление.

Выявление факторов отклонений призвано:

- определить виновников возникших неблагоприятных отклонений с целью персонификации ответственности;

- предотвратить, нейтрализовать факторы, приведшие к неблагоприятным отклонениям.

Реализация приведенных выше предложений невозможна без переоснащения имеющейся бухгалтерской программы или приобретения программы «1С» новой восьмой версии, которая содержит специальные процедуры для ведения достоверного управленческого учета [7].

Внедрение разработанных нами рекомендаций в практику контроллинга исследуемой организации, несомненно, будет способствовать развитию системы управленческого (внутреннего) контроля и отчетности с целью снижения внешних и внутренних рисков и повышения обоснованности принимаемых административно-управленческих решений.

Литература:

1. Dzhandzhugazova E.A., Zaitseva N.A., Larionova A.A., Petrovskaya M.V., Chaplyuk V.Z. Methodological aspect of strategic management of financial risks during construction of hotel business objects // Asian Social Science. 2015. Т. 11. № 20. С. 229-234.

2. Виноградская Н.А. Организация внутреннего аудита системы бюджетирования на предприятии // В сборнике: Актуальные проблемы и тенденции развития экономики организаций в России сборник научных трудов: к 15-летию кафедры аудита и контроллинга МГУДТ. – М.: Московский государственный университет дизайна и технологии, 2016. - С. 50-56.

3. Елисеева Е.Н., Виноградская Н.А. Бухгалтерский управленческий учет. курс лекций / Москва, 2013. Сер. № 2221

4. Ларионова А.А. Бюджетирование на предприятиях индустрии туризма // Финансовый менеджмент. – 2007. - № 3. - С. 38-47.

5. Хмельницкая Н.В., Боровяк С.Н. Бюджетирование – экономическая основа качества системы управления // Молодой ученый. – 2015. -№ 19 (99). - С. 362-365 // [http:// www.moluch.ru](http://www.moluch.ru)

6. Хмельницкая Н.В. Предложения по развитию учетно-аналитической подсистемы внутреннего контроля и отчетности // В сборнике: Актуальные проблемы и тенденции

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

развития экономики организаций в России сборник научных трудов: к 15-летию кафедры аудита и контроллинга МГУДТ. Московский государственный университет дизайна и технологии. Москва, 2016. С. 271-276.

7. Хмельницкая Н.В. Основные элементы и процедуры внутреннего контроля в коммерческой организации // В сборнике: Экономический потенциал как залог устойчивого развития Материалы IV международной научно-практической конференции. 2017. - С. 41-45.

**METHODOLOGICAL APPROACHES TO ENVIRONMENTAL
ACCOUNTING OF AGRICULTURAL ENTERPRISES**

Lesia Voliak

PhD in economics, Senior Lecturer

Department of Statistics and Economic Analysis

Faculty of Economics

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Kiev, Ukraine

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЕКОЛОГІЧНОГО ОБЛІКУ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Воляк Леся Романівна

к.е.н., старший викладач

кафедра статистики та економічного аналізу

економічний факультет

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м. Київ, Україна

Summary: The methodical approaches to the interpretation of the essence of ecological accounting are considered and the necessity of its introduction at the level of agricultural enterprises is substantiated. The given place of environmental accounting in the accounting system and its based objects to increase the relevance of management decisions.

Key words: environmental accounting, accounting system, information, accounting objects, agricultural enterprises.

Анотація: Розглянуто методичні підходи до трактування сутності екологічного обліку та обґрунтовано необхідність його впровадження на рівні сільськогосподарських підприємств. Наведене місце екологічного обліку в обліковій системі та його основі об'єкти для підвищення релевантності управлінських рішень.

Ключові слова: екологічний облік, облікова система, інформація, об'єкти обліку, сільськогосподарські підприємства.

Для забезпечення результатів еколого-економічної діяльності сільськогосподарських підприємств важливе значення має безперервність прийняття зважених і послідовних рішень їх керівників, кожне з яких ґрунтується на існуючій інформаційній базі та в підсумку зумовлює кращий або гірший вплив на навколишнє

природне середовище. Позитивним чинником у цьому є включення екологічної діяльності в систему обліку й аналізу, що дасть змогу створити стабільну інформаційну базу щодо наявності, використання природних ресурсів і заходів, спрямованих на їх відтворення.

Як свідчать результати досліджень у розвинутих країнах надають перевагу переходу до збалансованого природокористування, яке пропагується концепцією сталого розвитку. У зв'язку з цим напрацювання теоретико-практичної бази щодо екологічного обліку є досить вагомими.

Підходи до екологічного обліку у вітчизняних науковців є неоднозначними. Так, В.А. Фостолович, М.В. Агапова вважають за необхідне формувати систему обліку сільськогосподарських підприємств у поєднанні бухгалтерського, управлінського, податкового й екологічного обліку. При цьому, підкреслюють потребу виокремлення екологічного складника у кожній із структурних частин системи обліку. Аналогічно повинна функціонувати і система контролю, а екологічний аудит — як одна із функцій управління охороною навколишнього природного середовища [1, С. 141-144].

На думку Т.О. Кірсанової, екологічний облік на підприємстві — це система виявлення, вимірювання, реєстрації, нагромадження, узагальнення, зберігання, оброблення та підготовки релевантної інформації про діяльність підприємства в галузі природокористування з метою передачі її внутрішнім і зовнішнім користувачам для прийняття оптимальних рішень [2, С. 42].

Академік В.М. Жук зазначає, що з позиції теорії фізичної економії перед бухгалтерським обліком постає потреба у розширенні об'єктів обліку природно-ресурсного потенціалу, ідентифікації та балансового узагальнення виробництва і споживання відновлюваних енергетичних активів. У землеробстві — це зерно, корми, гній та інша сільськогосподарська продукція, тобто активи, які є істинним багатством людства та примножують енергію на Землі [3].

Отже, немає єдиної думки щодо ведення екологічного обліку, адже частина дослідників виділяє його як самостійну частину бухгалтерського обліку, інші — у складі управлінського обліку. Також бракує єдиних методологічних підходів та форм відображення об'єктів як у вітчизняному, так і світовому форматі.

Основними відмінностями між традиційними видами обліку та екологічним можна назвати відсутність обмежень щодо його системи обліку. Вважаємо, що він повинен містити натуральні та вартісні показники, а також якісні параметри продукції. Це дасть змогу охопити весь процес виробництва, починаючи із підготовки земельних ресурсів до процесу виробництва та закінчуючи отриманою продукцією сільськогосподарського виробництва із обов'язковою її перевіркою щодо відповідності встановленим параметрам. Дана робота є трудомісткою і вимагає додаткових витрат часу та сил. Проте за допомогою ретроспективного аналізу можна буде оцінювати не тільки економічну діяльність підприємства, але й екологічну та соціальну і розробляти стратегічні плани з урахуванням цілей сталого розвитку. На даний час відсутність належної системи показників для оцінки еколого-економічної діяльності підприємства та законодавчого регулювання ведення екологічного обліку створює умови для значних порушень у використанні та відтворенні природно-ресурсного й асиміляційного потенціалів. Для запобігання цьому необхідно брати до уваги екологічну складову у діяльності суб'єктів господарювання запровадивши

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

обов'язковий і систематичний екологічний облік із подачею відповідної звітності раз на місяць, квартал і підсумкової річної, а також включенням деяких показників у фінансову. Дана інформація повинна бути повною, достовірною та відкритою для забезпечення інформаційних потреб як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів.

Вважаємо, якщо розглядати облік як процес спостереження, вимірювання, реєстрації, обробки, накопичення, зберігання та надання інформації певного спрямування й обсягу, який характеризується конкретною методикою визначення показників [4, С. 128], то екологічний облік відповідає вимогам щодо інформаційного забезпечення управління господарською діяльністю і може вважатися складовою бухгалтерського обліку (рис. 1).

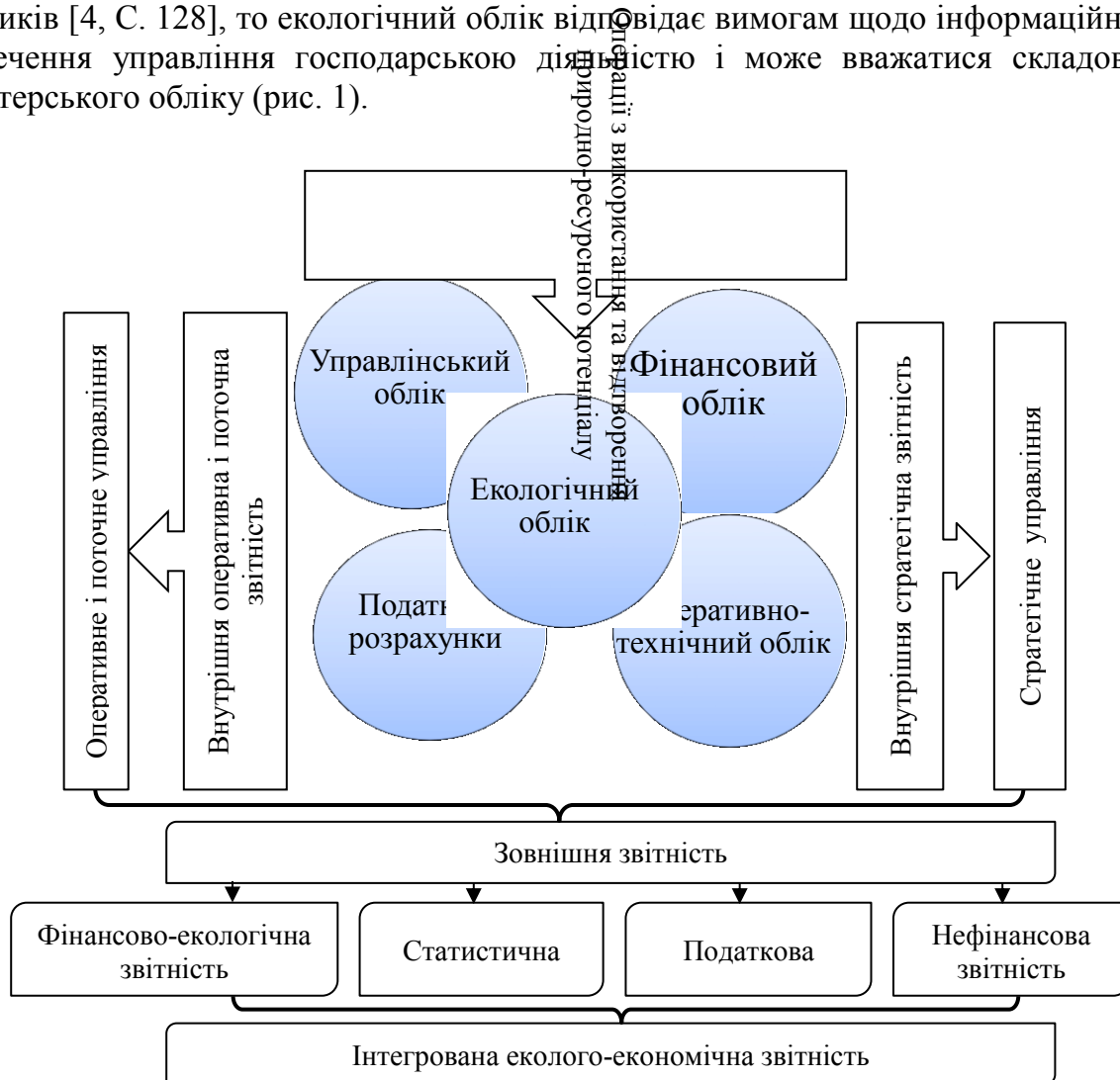

Рис. 1. Місце екологічного обліку в обліковій системі підприємства (розроблено автором)

За рахунок надання релевантної інформації щодо використання та відтворення природних ресурсів, формування природоохоронних витрат, екологічний облік є базою для розробки управлінських рішень як на оперативному, так і стратегічному рівнях, що є підставою для включення його в систему управлінського обліку підприємства.

Облікове забезпечення управління природних ресурсів потребує конкретизації об'єктів екологічного обліку, які даватимуть змогу на основі їх детального аналізу та прогнозування проводити господарську діяльність із урахуванням екологічних

параметрів довкілля. Внаслідок специфіки аграрного виробництва доцільно виділяти відносини власності на природні ресурси, державну підтримку раціонального природокористування, формування та використання матеріальних і нематеріальних активів для нарощення асиміляційних можливостей відтворення, визначення фінансових результатів (рис. 2). Вважаємо за доцільне ввести їх до складу активів, зобов'язань у розрізі господарських процесів, що сприятиме повнішому задоволенню запитів на інформацію щодо них різноманітних користувачів. Вищезначені об'єкти обліку, безперечно, визначають специфічність сільськогосподарського природокористування.

Рис. 1.10. Об'єкти екологічного обліку (розроблено автором)

Такий розподіл дає змогу систематизувати роботу щодо еколого-економічного управління, контролю й аналізу відтворення природних ресурсів на сільськогосподарських підприємствах. Це допоможе менеджерам і керівникам приймати зважені та послідовні рішення, кожне з яких ґрунтуватиметься на відповідній інформаційній базі і в підсумку сприятиме зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище.

Література:

1. Фостолович В.А. Екологічний облік як елемент інноваційного підходу еколого-економічної системи управління сільськогосподарських підприємств / В.А. Фостолович, М.В. Агапова // Інноваційна економіка. – 2013. – № 1. – С. 141-144.
2. Кірсанова Т.О. Місце асиміляційного потенціалу природного середовища в системі природно-ресурсного потенціалу регіону [Електронний ресурс] / О.П. Кірсанова – Режим доступу до ресурсу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/7915/1/497.doc>.
3. Жук В.М. Обліково-аналітичне забезпечення земельних відносин [Електронний ресурс] / В.М. Жук – Режим доступу до ресурсу: <http://zhuk.faaf.org.ua/article-23/>.

4. Боронос В.М. Еколого-економічний аналіз структуризації заказників виробництва [Електронний ресурс] / В.М. Боронос, І.В. Мамчук – Режим доступу до ресурсу: [http://visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2006/7\(91\)/08%20Boronos%20p52-58.pdf](http://visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/2006/7(91)/08%20Boronos%20p52-58.pdf).

**THE COMPARATIVE ANALYSIS OF EFFICIENCY OF STATE
REGULATION OF LABOR MARKET OF SCIENTISTS IN BELARUS AND
OTHER COUNTRIES**

Voronetskaya Ludmila Grigorievna

junior researcher

of Sector of the Analysis of Macroeconomic Dynamics

master of management and economics

The Institute of Economics

of the National Academy of Sciences of Belarus

Minsk, Belarus

**СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ
ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ РЫНКА ТРУДА НАУЧНЫХ
РАБОТНИКОВ В БЕЛАРУСИ И ДРУГИХ СТРАНАХ**

Воронецкая Людмила Григорьевна

младший научный сотрудник сектора анализа макроэкономической динамики,

магистр управления и экономики

Институт экономики Национальной академии наук Беларуси

г. Минск, Беларусь

Abstract. Comparison of efficiency of state regulation of a labor market of scientists in Belarus, Russia, Kazakhstan, Armenia, Kyrgyzstan, Ukraine, Poland, Great Britain, Germany, Sweden, by the USA, Japan and China is carried out. Need is emphasized at an assessment of efficiency to apply an integrated approach, instead of to concentrate only on number of publications in prestigious magazines and a quoting index. It will help to make administrative decisions on the basis of more objective information and will increase quality of results of work of researchers. Also the conclusion about communication of results of work with the amount of financing of research and development is drawn.

Key words: labor market of scientists, research and development financing, state regulation of a labor market, patents for inventions, scientific publications, citing index.

Аннотация. Проводится сравнение эффективности государственного регулирования рынка труда научных работников в Беларуси, России, Казахстане, Армении, Киргизии, Украине, Польше, Великобритании, Германии, Швеции, США, Японии и Китае. Подчеркивается необходимость при оценке эффективности применять комплексный подход, а не сосредотачиваться лишь на количестве публикаций в престижных журналах и индексе цитирования. Это поможет принимать управленческие решения на основе более объективной информации и повысит качество результатов труда исследователей. Также делается вывод о связи результатов труда с объемом финансирования НИОКР.

Ключевые слова: рынок труда научных работников, финансирование НИОКР, государственное регулирование рынка труда, патенты на изобретения, научные публикации, индекс цитирования.

С точки зрения Т.В. Садовской, М.А. Гершмана и Т.Е. Кузнецовой, ключевыми критериями производительности для фундаментальных и поисковых исследований являются наличие и качество публикаций, а для прикладных — зарегистрированные патенты [1, с. 546; 2, с. 35].

Л. Миндели и др. отмечают, что имеет место прямо пропорциональная зависимость между удельным весом финансирования фундаментальной науки и удельным весом публикаций в общемировом объеме [3, с. 110], а доля в мировых расходах страны на науку примерно равняется доле в публикациях [4, с. 80]. Это свидетельствует о том, что эффективность труда научных работников сильно зависит от финансирования НИОКР в достаточных объемах. Высокая публикационная активность американских исследователей частично объясняется большим удельным весом национальных журналов, входящих в наукометрические базы Scopus и Web of Science, в то время как стоимость публикаций за рубежом весьма высока [4, с. 79, 82].

У зарубежных исследователей особую критику вызывает тот факт, что расчет импакт-фактора научных журналов производится одной компанией монополистом (Thomson Reuters), и первичные данные, используемые при его расчете, нередко вызывают вопросы [5, с. 11].

Кроме того, в научной сфере в современных условиях зачастую проявляется парадокс производительности, при котором показатели оценки деятельности научных работников и организаций, осуществляющих НИОКР, становятся самоцелью их деятельности [5, с. 11], что в итоге снижает качество научных исследований.

Л. Миндели и др. подчеркивают, что индекс цитирования является лишь косвенным показателем результативности науки [3, с. 115]. По мнению О.И. Кирчик, показатели публикационной активности, рассчитываемые при помощи Web of Science или аналогичной базы данных, отражают в первую очередь уровень интернационализации науки и отдельных дисциплинарных областей в той или иной стране, а не эффективность научных исследований [6, с. 35].

Развитые страны лидируют по количеству подаваемых заявок на патентование, по числу поддерживаемых патентов. Только 5-7% белорусских патентов на изобретения патентуются за границей и почти 90% являются национальными, что тормозит их коммерциализацию на мировом рынке. [7, с. 14; 8, с. 127].

Отношение внутренних затрат на НИОКР в Беларуси, России и других странах мира к количеству публикаций, индексируемых Scopus, в долл. США по ППС имеет положительную динамику во всех рассматриваемых странах, кроме России, Беларуси и Украины. Это бы очень хорошо характеризовало эффективность, если бы не низкий уровень этого показателя в целом по Беларуси и Украине. В России значение анализируемого показателя гораздо лучше, особенно на фоне резкого роста число публикаций [9; 10].

Следует отметить динамичный рост числа публикаций, индексируемых Scopus, в Китае. Отрицательные темпы роста характерны для США, Великобритании и Германии, хотя эти страны и находятся в лидерах по общему числу публикаций Scopus. Возможно, растущие затраты на НИОКР в этих странах достигли предела,

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії сталого розвитку»

после которого производительность труда научных работников уже не растет быстрыми темпами [9].

Анализ внутренних расходов на одного занятого НИОКР в Беларуси, России и других странах мира в долл. США по ППС показал, что для Беларуси характерны низкие значения данного показателя, в России внутренние расходы на одного занятого в науке примерно в 2 раза больше, чем в Беларуси, но значительно меньше, чем во многих странах ОЭСР и в Китае. Наиболее быстрыми темпами анализируемый показатель в последние годы растет в Китае [10; 11; 12]

По компоненту «наука и технологии» Индекса хороших стран наилучшая позиция в рейтинге среди стран ЕАЭС у Беларуси (37 позиция из 165), затем идет Россия (47), Армения (48), Киргизия (94) и Казахстан (148) [13]. Украина значительно опережает Беларусь в рейтинге по компоненту «наука и технологии» (14 место), но отстает по общему рейтингу. Традиционно высокие места в рейтинге у стран ОЭСР. При этом с корректировкой на размер экономики показатели США значительно хуже (20 место), чем некоторых европейских стран (Великобритания — 1 место, Швеция — 8 место, Германия — 11 место, Польша — 31 место). У Японии сравнительно низкое место в рейтинге по компоненту «наука и технологии» (50 место) при неплохом показателе по общему рейтингу. Китай пока еще значительно отстает от стран ОЭСР как по компоненту «наука и технологии» (60 место), так и по показателю в общем рейтинге.

Существует парадокс: относительно высокое место Беларуси в рейтинге при низкой результативности НИОКР. С другой стороны, корректировка данных рейтинга с учетом размера экономики весьма субъективна и в некоторых случаях способна зависить рейтинг. Объективнее, кроме размера экономики, скорректированной с учетом ВВП стран, учитывать численность населения страны, площадь территории, численность или долю ученых и т.п.

Таким образом, существует тесная взаимосвязь между результатами труда научных работников и объемом финансирования НИОКР. Нельзя получить значительные научные результаты, повысить изобретательскую и публикационную активность, если финансирование науки не достаточно. Оценка эффективности работы ученых, научных организаций и эффективности государственного регулирования рынка труда научных работников требует разностороннего комплексного подхода, а не сосредоточения лишь на количестве публикаций в престижных журналах, индексе цитируемости и т.п. Такой подход поможет принимать управленческие решения на основе более объективной информации и повысит качество результатов труда исследователей, что особенно актуально с учетом обострения конкуренции между странами в условиях глобализации.

Литература:

1. Садовская, Т.В. Формирование национальной системы венчурного инвестирования инновационной деятельности // Ключевые факторы и актуальные направления постиндустриального развития экономики Беларуси: материалы Международной научно-практической конференции (24-25 апреля 2014 г. г. Минск) / Ин-т экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2014. – С. 545–547.
2. Гершман, М., Кузнецова, Т. Эффективный контракт в науке: параметры модели // Форсайт. – 2013. – Т. 7. №3. – С. 26–36.

3. Миндели, Л., Черных, С. Расходы на науку: мифы и реальность // Общество и экономика. – 2016. – №2. – С. 104–115.
4. Эзрох, Ю.С., Каранова, С.О. Управление отечественной наукой в зеркале зарубежного опыта // ЭКО. Всероссийский экономический журнал. – 2015. №7. – С. 73–92.
5. Вершинин, И. О государственном задании в сфере науки в свете международного опыта / О. Вершинин // Общество и экономика. – 2016. – №11. – С. 5–22.
6. Кирчик, О.И. «Незаметная» наука. Паттерны интернационализации российских научных публикаций / О.И. Кирчик // Форсайт. – 2011. – Т.5. №3. – С. 34–42.
7. Енин, Ю.И., Калинин, А.Ю. Стратегии управления интеллектуальной собственностью вузов Республики Беларусь // Веснік МДУ імя А.А. Куляшова. – 2015. – №2 (46). – С. 12–20.
8. Перепечко, Л.Н., Гришина, Н.В. Наука и интеллектуальная собственность на примере Сибирского отделения РАН // ЭКО. Всероссийский экономический журнал. – 2015. – №12. – С. 126–133.
9. Scimago Journal & Country Rank [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.scimagojr.com/countryrank.php>. – Date of access: 20.08.2017.
10. UIS Statistics [Electronic resource]. – Mode of access: <http://data.uis.unesco.org/Index.aspx>. – Date of access: 20.08.2017.
11. Наука и инновационная деятельность в Республике Беларусь. Статистический сборник / Национальный статистический комитет Республики Беларусь. Минск, 2016. – 141 с.
12. Национальный статистический комитет Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://belstat.gov.by>. – Дата доступа: 17.08.2017.
13. The good country [Electronic resource]. – Mode of access: <https://goodcountry.org/index/source-data>. – Date of access: 15.12.2016.

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

**ANALYSIS OF LIQUIDITY AND PAYABILITY BY THE EXAMPLE OF
BWI-TRANS**

Yakimovich Elena Viktorovna

student

Department of Logistics and Management Methods

Faculty of Innovative Engineering Technologies

Yanka Kupala State University of Grodno

Grodno, Belarus

***Scientific adviser – Associate Professor, Candidate of Physical and Mathematical
Sciences Setko E.A.***

**АНАЛИЗ ЛИКВИДНОСТИ И ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ НА
ПРИМЕРЕ ООО «БВИ-ТРАНС»**

Якимович Елена Викторовна

студент

кафедра логистики и методов управления

факультет инновационных технологий машиностроения

Гродненский государственный университет имени Янки Купалы

г. Гродно, Беларусь

***Научный руководитель – доцент, кандидат физико-математических наук
Сетько Е.А.***

Annotation: The main definitions of such concepts as "liquidity" and "solvency" are considered in the article, which currently most accurately reflect the financial condition of any enterprise, as well as calculated indicators (absolute and relative), on the basis of which the liquidity and solvency analysis was performed organization of BWI-trans.

Key words: liquidity, payability, enterprise, analysis, financial condition.

Аннотация: в статье рассматриваются основные определения таких понятий, как «ликвидность» и «платежеспособность», которые в настоящее время наиболее точно отражают финансовое состояние любого предприятия, а также расчетные показатели (абсолютные и относительные), на основании которых был проведен анализ ликвидности и платёжеспособности организации ООО «БВИ-транс».

Ключевые слова: ликвидность, платежеспособность, предприятие, анализ, финансовое состояние.

На современном этапе развития рыночных условий возросла значимость анализа ликвидности и платежеспособности предприятия вследствие повышения необходимости предприятия оплачивать долговые обязательства. Актуальность исследований в данной области связана с тем, что несмотря на уже имеющиеся публикации касательно оценки ликвидности и платежеспособности, не существует ярко выраженного и четко обозначенного различия между данными понятиями, что в значительной степени затрудняет понимание проведения методики их анализа.

С помощью анализа показателей ликвидности и платежеспособности можно произвести оценку финансового состояния предприятия с точки зрения краткосрочной перспективы.

Под ликвидностью понимают способность организации рассчитаться по своим краткосрочным обязательствам, используя оборотные активы [1, с. 11], следовательно, ликвидность какого-либо актива — это его способность обращаться в денежные средства. Основным признаком при оценке ликвидности служит превышение в стоимостной оценке оборотных активов над краткосрочными пассивами. С точки зрения ликвидности предприятие будет находиться в более благоприятном финансовом положении при увеличении данной разницы между рассматриваемыми показателями.

Платежеспособность — это наличие у организации денежных средств и их эквивалентов, достаточных для расчетов по кредиторской задолженности, требующей немедленного погашения [2, с. 38]. Иногда платежеспособность определяют как: «Способность своевременно и полностью рассчитываться по всем своим обязательствам» [3, с. 73].

С целью проведения анализа ликвидности и платежеспособности ООО «БВИ-транс» рассмотрим основные показатели оценки ликвидности и платежеспособности.

Согласно [3, с. 74], ликвидность и платежеспособность могут оцениваться с помощью ряда абсолютных и относительных показателей:

Основные показатели:

- абсолютные показатели:
- величина собственных оборотных средств;
- относительные показатели:
- коэффициент текущей ликвидности;
- коэффициент быстрой ликвидности;
- коэффициент абсолютной ликвидности.

Прочие показатели:

- относительные показатели:
- коэффициент обеспеченности текущей деятельности собственными оборотными средствами;
- маневренность собственных оборотных средств;
- доля собственных оборотных средств в покрытии запасов;
- коэффициент покрытия запасов.

Таблица 1. Основные показатели ликвидности и платежеспособности ООО «БВИ-транс» (а также показатели, необходимые для их расчета)

Наименование показателя	2013	2014	2015
1. оборотные активы, млн. бел.руб	1602	2598	2489
2. запасы, млн. бел.руб	63	82	115
3. дебиторская задолженность, млн. бел.руб	1140	1603	1900
4. денежные средства, млн. бел.руб	367	840	390
5. краткосрочные обязательства, млн.	617	238	104

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

бел.руб			
6. краткосрочные кредиты и займы, млн. бел.руб	-	-	-
7. краткосрочная кредиторская задолженность, млн. бел.руб	617	238	104
8. нормальные источники формирования запасов (стр.1-стр.5+стр.6+стр.7), млн. бел.руб	1602	2598	2489
9. собственные оборотные средства (стр.1-стр.5), млн. бел.руб	985	2360	2385
10. коэффициент текущей ликвидности (стр.1/стр.5)	2,60	10,92	23,93
11. коэффициент быстрой ликвидности ((стр.3+стр.4)/стр.5)	2,44	10,27	22,02
12. коэффициент абсолютной ликвидности (стр.4/стр.5)	0,59	3,53	3,75
13. коэффициент обеспеченности текущей деятельности собственными оборотными средствами ((стр.1-стр.5)/стр.1)	0,62	0,91	0,96
14. маневренность собственных оборотных средств (стр.4/ (стр.1-стр.5))	0,37	0,36	0,16
15. доля собственных оборотных средств в покрытии запасов ((стр.1-стр.5)/стр.2)	15,64	28,78	20,74
16. коэффициент покрытия запасов (стр.8/стр.2)	25,43	31,68	21,64

Источник: собственная разработка на основании бухгалтерского баланса ООО «БВИ-транс» 2013-2015 гг.

Исходя из таблицы 1, сумма средств, которая останется у предприятия после расчетов по краткосрочным обязательствам (величина собственных оборотных средств) за период 2013-2015 гг. возросла на 1400 млн.руб до деноминации, что

свидетельствует о повышении финансовой устойчивости и росте свободы маневра с точки зрения краткосрочной перспективы.

Экономический смысл коэффициента текущей ликвидности заключается в том, что организация погашает свои краткосрочные обязательства в основном за счет оборотных активов; следовательно, если оборотные активы превышают по величине краткосрочные пассивы, организация может рассматриваться как успешно функционирующая. В нашем случае оборотные активы ООО «БВИ-транс» значительно превышают по величине краткосрочные пассивы (в 2013 г. — 2,60; в 2014 г. — 10,92; в 2015 г. — 23,93). Однако, согласно справочной литературе, значение более 3 может свидетельствовать о нерациональной структуре капитала, что при данных обстоятельствах более правдоподобно, поскольку по всем финансовым показателям ООО «БВИ-транс» как минимум находится в состоянии стагнации.

Коэффициент быстрой ликвидности, абсолютной ликвидности и обеспеченности текущей деятельности собственными оборотными средствами также как и коэффициент текущей ликвидности, подтверждают нерациональную структуру капитала рассматриваемого предприятия (результаты в табл. 1).

Маневренность собственных оборотных средств характеризует ту часть собственных оборотных средств, которая находится в форме денежных средств, т.е. средств, имеющих абсолютную ликвидность. Для нормального функционирования предприятия этот показатель обычно меняется от 0 до 1, что можно наблюдать для ООО «БВИ-транс» из таблицы 1.

Таким образом, на основании полученной в ходе анализа информации были рассмотрены основные понятия, а также главные расчетные показатели, необходимые для осуществления анализа ликвидности и платежеспособности предприятия, как в теоретическом, так и в прикладном аспектах (на примере предприятия ООО «БВИ-транс»).

Литература:

1. Басовский Л.Е., Лунева А.М., Басовский А.Л. Экономический анализа: Учебное пособие / Под ред. Л.Е. Басовского. М.: ИНФРА-М, 2003. 222 с.
2. Ершова С.А. / Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: учебное пособие / СПбГАСУ . – СПб., 2007. – 155 с.
3. Донцова Л.В., Никифорова И.А. Комплексный анализ бухгалтерской отчетности. 3-е изд., перераб. и доп. М.: ДИС, 2001. 304 с.
4. Бухгалтерский баланс ООО «БВИ-транс» за 2013-2015 гг.

**EVALUATION OF THE EXPENDITURE LEVEL OF ENTERPRISES WITH
UNDERGROUND GAS STORAGE**

**ЩОДО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ З
ПІДЗЕМНОГО ЗБЕРІГАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ**

Ярошенко Олег Леонтійович

заступник директора ВРТП «Укргазэнергосервіс»

ПАТ «Укртрансгаз»

м. Київ, Україна

Науковий керівник – докт. екон. наук, проф. Гораль Л.Т.

Abstract. The conducted researches in the field of natural gas storage are updated by the necessity of finding ways to significantly increase the efficiency of the GTS of Ukraine by reducing production and technological losses by optimizing operating modes and forming optimal gas flow control parameters, utilizing the potential of underground gas storage facilities (UGS), increasing the efficiency of the system in peak modes, as well as emergency situations management, simulation and optimization of design solutions for its reconstruction and development.

Key words: underground storage, costs, modeling.

Анотація. Проведені дослідження у сфері зберігання природного газу актуалізовані необхідністю пошуку шляхів суттєвого підвищення ефективності роботи ГТС України за рахунок зменшення виробничо-технологічних втрат шляхом оптимізації режимів роботи та формування оптимальних параметрів керування газопотоками, використання потенціалу підземних сховищ зберігання газу (ПСГ), підвищення ефективності роботи системи у пікових режимах, а також керування нештатними ситуаціями, моделювання та оптимізації проектних рішень її реконструкції та розвитку.

Ключові слова: підземне зберігання, витрати, моделювання.

Концепція «сталого розвитку» є розвитком вчення В. Вернадського про ноосферу, яке виявилось необхідною платформою для напрацювання триєдиної концепції сталого еколого-соціально-економічного розвитку. Узагальнення цієї концепції були зроблені всесвітніми саммітами ООН, за участі понад 180 країн світу, багатьох міжнародних організацій та провідних учених, у 1992 році в Ріо-де-Жанейро та у 2002 році в Йоханесбургу. Таким чином, нова концепція системно поєднала три головні компоненти сталого розвитку суспільства: економічну, природоохоронну і соціальну [1].

Системне узгодження та збалансування цих трьох складових — завдання величезної складності. Зокрема взаємний зв'язок соціальної та екологічної складових приводить до необхідності збереження однакових прав сьогоденних і майбутніх поколінь на використання природних ресурсів. Взаємодія соціальної та економічної складових вимагає досягнення справедливості при розподілі матеріальних благ між людьми й надання цілеспрямованої допомоги бідним прошаркам суспільства. І, нарешті, взаємозв'язок природоохоронної та економічної складових потребує вартісної оцінки техногенних впливів на довкілля. Вирішення цих завдань —

найголовніший виклик сьогодення для національних урядів, авторитетних міжнародних організацій та всіх прогресивних людей світу.

Необхідність ефективного управління підприємствами з підземного зберігання газу в умовах сталого розвитку обумовлена, перш за все, природою такої економічної системи як нафтогазова галузь, яку навіть у разі наявності найглибшої кризи не можна вивести з економічного простору країни шляхом ліквідації. Особливої актуальності набувають питання, пов'язані зі зменшенням рівня витрат та виявленням резервів збільшення прибутковості та підвищення ефективності подальшої діяльності таких підприємств.

Для співставлення та порівняння впливу окремих елементів витрат на їх загальну величину необхідно на основі найбільш репрезентативних показників кожного блоку розрахувати певні узагальнюючі індекси з кожної із складових.

Для практичного застосування всі витрати типового виробничого управління з підземного зберігання природного газу (ВУПЗГ) нами пропонується розділити на шість блоків: матеріальні витрати, витрати на заробітну плату і персонал, витрати на амортизацію, податки і збори, витрати на забезпечення і сервісне обслуговування та інші операційні витрати. Крім того, вважаємо доцільним, розрахувати відносний комплексний інтегральний показник, який кількісно та якісно відобразить досягнутий рівень витрат підприємства і буде давати найбільш агреговану характеристику стабільності діяльності. Оскільки витрати, як і саме підприємство, — це багатомірна економічна система, то такий показник, як і рівні відповідних складових нами розраховано із застосуванням одного із методів таксономічного аналізу, що дозволяє впорядкувати елементи даної сукупності за відстанню до певної визначеної у просторі точки, що є еталоном розвитку [2]. Тобто, на основі даного методу ми розраховали синтетичні величини — таксономічний показник рівня витрат ВУПЗГ, та таксономічні індекси кожного блоку витрат.

Рівень витрат підприємства, обчислений на основі порівняння відповідних показників з етальними, з поділом ознак на стимулятори та дестимулятори, на нашу думку, дає зважену та найбільш об'єктивну інтегральну оцінку, в порівнянні з іншими методами зведення часткових показників до інтегрального. Універсальність даної методики створює широкі можливості для обчислення додаткових модифікованих показників рівня витрат.

При диференціації показників матриці спостереження всі змінні діляться на стимулятори і дестимулятори. Розподіл показників на стимулятори і дестимулятори служить основою для побудови так званого еталона розвитку, який являє собою точку

P_0 з координатами: $z_{01}, z_{02}, \dots, z_{0n}$,

$$z_{0s} = \max_r z_{rs}, \text{ якщо } s \in I \quad (1)$$

$$z_{0s} = \min_r z_{rs}, \text{ якщо } s \notin I (s = 1, \dots, n) \quad (2)$$

де I — множина стимуляторів, z_{rs} — стандартизоване значення показника s конкретного блоку витрат для року r .

Відстань між окремими точками-одиницями і точкою P_0 , яка представляє етальон рівня витрат, позначено C_{i0} і розраховано наступним чином:

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

$$C_{i0} = \left[\sum_{s=1}^n (z_{is} - z_{0s})^2 \right]^{\frac{1}{2}} \quad (i = 1, \dots, w), \quad (s = 1, \dots, n). \quad (3)$$

Інтерпретація даного показника наступна: він приймає високе значення при більших значеннях стимуляторів та низьке значення — при малих значеннях стимуляторів. Чим більше показник наближається до одиниці, тим вищий рівень витрат. Показник рівня витрат може служити для статистичної характеристики безлічі елементів. З його допомогою можна оцінити досягнутий у деякий період або момент часу «середній» рівень значення показників, які характеризують досліджувану проблему [3].

Побудову таксономічного показника рівня витрат здійснено на основі формування стандартизованої матриці спостережень та, після розподілу ознак на стимулятори і дестимулятори на основі елементів матриці, сформовано вектор-еталон (P0).

Визначивши відстані між окремими спостереженнями (періодами) і вектором-еталоном та провівши розрахунок проміжних показників (середнього значення відстаней до еталону, стандартного відхилення), нами отримано рівень розвитку окремих груп витрат та загального рівня витрат ВУПЗГ за досліджуваний період.

Аналіз розрахованих нами даних свідчить, що найбільша тіснота зв'язку спостерігається між загальним рівнем витрат підприємства та рівнями витрат на заробітну плату і персонал, іншими операційними витратами. Саме здійснюючи вплив на ці блоки витрат, підприємство отримає найбільш позитивний результат та може використовувати їх для прогнозування за допомогою побудови двофакторної лінійної регресії.

Література:

1. Сталий розвиток / Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку // <http://wdc.org.ua/uk/sustainable-development>
2. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях: Методы таксономии и факторного анализа / В. Плюта / [пер. с пол. В.В. Иванова]. – М.: Статистика, 1980. – 151 с.
3. Скурихин В.И., Забродский В.А., Копейченко Ю.В. Проектирование систем адаптивного управления производством. – Х.: «Вища школа», 1984. – 172 с.

www.iscience.me

Для нотаток

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції
«Стратегії сталого розвитку»

Для нотаток